

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia. Esityksen tavoitteena on tarjota korkeakouluille uusia mahdollisuuksia vastata tulevaisuuden osaamistarpeisiin. Tavoitteena on kasvattaa korkeakoulututkinnon suorittavien osuutta parantamalla jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia ja helpottamalla korkeakoulutukseen pääsyä. Esitys liittyy korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision 2030 toimeenpanoon.

Jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien tarjoamista ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tehtävänä vahvistettaisiin. Lainsäädäntöä ehdotetaan selvennettäväksi täydennyskoulutuksen tarjoamisen osalta siten, että olisi yksiselitteistä, että myös tutkinnon osia sisältävää koulutusta (ns. moduuleja) voi tarjota täydennyskoulutuksena.

Korkeakoulujen tilauskoulutusta koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että tutkintoon johtavaan tilauskoulutukseen voisivat jatkossa osallistua myös Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluvan valtion kansalaiset ja näihin rinnastettavat, mukaan luettuna suomalaiset. Korkeakoulu ei perisi tilauskoulutusta järjestäessään maksuja opiskelijalta, vaan koulutuksen maksaisi jatkossakin kokonaisuudessaan tilaaja. Esityksessä ehdotetaan, että tilaaja ei voisi periä koulutuksen kustannuksia opiskelijalta, joka on EU/ETA-valtion kansalainen. Tilauskoulutuksen järjestäminen ei saisi jatkossakaan heikentää korkeakoulun antamaa perus- tai jatkokoulusta eikä koulutusta saisi järjestää opiskelijavalinnan kiertämisen tarkoituksessa.

Ehdotetuilla laeilla joustavoitettaisiin myös korkeakoulutukseen hakeutumista. Korkeakoulujen yhteishaun ja erillisvalinnan käyttöaloja selvennettäisiin ja lakeihin ehdotetaan lisättäviksi säännökset joustavammista hakumenettelyistä erillisvalinnoissa. Opiskelijoiden siirtymistä korkeakoulun sisällä helpotettaisiin joustavoittamalla siirto-opiskelijoiden hakumenettelyä koskevia säännöksiä.

Yliopistojen ylempiä korkeakoulututkintoja ja ammattikorkeakoulujen ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja koskevia säännöksiä joustavoitettaisiin siten, että kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävässä tutkintoon johtavassa koulutuksessa tutkintojen tavoitteellinen suorittamisaika voisi molemmilla korkeakoulusektoreilla olla yksi, puolitoista tai kaksi lukuvuotta.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kelpoisuusvaatimuksia joustavoitettaisiin siten, että opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä olisi kolmen vuoden sijaan kahden vuoden työkokemus hakukelpoisuuden tuottavan tutkinnon suorittamisen jälkeen. Ammattikorkeakoulututkinto tai muu soveltuva korkeakoulututkinto säilyisi hakukelpoisuusvaatimuksena, mutta lisäksi ammattikorkeakoulu voisi ottaa opiskelijaksi sen, jolla se katsoo muutoin olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten. Vastaava säännös koskee jo kaikkia muita korkeakoulututkintoon johtavia koulutuksia.

Korkeakouluille myönnettävät hankerahoitukset siirrettäisiin valtionavustuslain piiristä yliopistolain ja ammattikorkeakoululain mukaiseen rahoitusjärjestelmään.

HE 152/2018 vp

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision toimeenpanoa koskevien ehdotusten lisäksi esitykseen sisältyy myös ehdotus Lappeenrannan teknillisen yliopiston nimen muuttamisesta muotoon Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT. Ylioppilas- ja opiskelijakuntien tehtävistä poistettaisiin jäsenten nimittäminen opintotukilautakuntiin, jotka on lakkautettu vuoden 2018 alusta lukien.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Opiskelijavalintaa koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020 ja niitä sovellettaisiin otettaessa opiskelijoita syksyllä 2020 alkavaan koulutukseen. Kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävän tutkintoon johtavan koulutuksen tavoitteellisia suorittamisaikoja koskevat säännökset tulisivat voimaan 1 päivänä elokuuta 2020.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	3
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO	4
2 NYKYTILA	5
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	5
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	16
2.3 Nykytilan arviointi	17
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	22
3.1 Tavoitteet	22
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	23
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	24
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	26
4.1 Taloudelliset vaikutukset	26
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	29
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	30
5 ASIAN VALMISTELU.....	31
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	31
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	32
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	34
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	35
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	35
1.1 Laki yliopistolain muuttamisesta	35
1.2 Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta	41
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	49
3 VOIMAANTULO.....	50
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	50
LAKIEHDOTUKSET	54
1. Laki yliopistolain muuttamisesta	54
2. Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta	58
LIITTEET	62
RINNAKKAISTEKSTIT	62
1. Laki yliopistolain muuttamisesta	62
2. Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta	69

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti keväällä 2017 korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visi-
on valmistelun. Visiotyön tarkoituksena oli muodostaa ministeriön, korkeakoulujen, opiskeli-
joiden ja muiden sidosryhmien yhteinen tulevaisuuden tahtotila nykyistä laadukkaammasta,
vaikuttavammasta ja kansainvälisemmästä suomalaisesta korkeakoulu- ja tutkimusjärjestel-
mästä vuoteen 2030 mennessä.

Talouden globalisaatio ja sen myötä korostunut rajat ylittävä kilpailu osaamisesta ja osaajista,
tieteen ja teknologian kehitys ja työn murros aiheuttavat toiminnan uudelleen arviointia ja uu-
delleen suuntaamista kaikissa korkeakoulujärjestelmissä. Suomen kannalta keskeisissä vertai-
lumaissa ja kehittyvissä talouksissa koulutustaso on jatkuvassa nousussa. Suomi on menettä-
nyt 1990-luvun kärkipaikan kansainvälisissä koulutustasovertailuissa. Tulevaisuuden osaamis-
tarpeisiin vastaamiseksi tarvitaan lisää osaajia ja korkealaatuista korkeakoulutusta, tutkimusta
ja innovaatiotoimintaa sekä vahvaa kansainvälistymistä ja kytkeytymistä muualla tuotettuun
uuteen tietoon.

Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskuksen Cedefopin vuoden 2014 työvoima-
tutkimuksen (ESJS, Skills and Jobs Survey) mukaan 28 EU:n jäsenmaassa 43 prosenttia aikui-
sista työntekijöistä oli kokenut teknologian aikaansaamia muutoksia työssään viiden viimeksi
kuluneen vuoden aikana ja 47 prosenttia oli kokenut muutoksia työmenetelmissä ja työkäytän-
teissä. Teknologian aiheuttamat muutokset näkyivät eniten tieto- ja viestintäteknologian toi-
mialalla ja vähiten hotelli- ja ravintolapalveluissa (Cedefop 2017). Cedefopin selvityksen mu-
kaan joka neljäs (26 %) EU:n jäsenmaan työntekijä piti melko todennäköisenä ja joka viides
(21 %) hyvin todennäköisenä, että hänen osaamisensa vanhentuu lähimmän viiden vuoden ku-
luessa. Suomessa näihin kahteen ryhmään kuului yhteensä 42 prosenttia kyselyyn vastanneis-
ta.

OECD on hyödyntänyt osaamistutkimusten tuloksia pyrkiessään arvioimaan jäsenmaidensa
sopeutumiskykyä työn murrokseen. Vuoden 2017 syksyllä julkaistiin tutkimus, jossa vertail-
tiin OECD-maiden työikäisen väestön luku- ja numerotaitoja tietokoneiden (ja robottien) ky-
kyihin (Elliott, S.W. 2017). Tiedot väestön osaamisesta saatiin PIAAC-aineistosta. Tutkijoi-
den johtopäätös oli, että tietokoneet kykenevät jo nyt suorittamaan luku- ja numerotaitoja vaa-
tivia tehtäviä yhtä korkealla tai korkeammalla tasolla kuin 89 prosenttia OECD-maiden työ-
ikäisestä väestöstä. Vain 11 prosentilla on taidot, jotka ylittävät robottien nykyisen kyvykkyy-
den. Koulutustasolla on merkitystä. Korkeakoulututkinnon suorittaneista yli 20 prosenttia on
numero- ja lukutaidoissa tietokoneiden ja robottien edellä. Japanissa, Suomessa ja Alanko-
maissa on vähiten niitä työikäisiä, joiden kognitiiviset perustaidot ovat tietokoneiden nykyis-
ten taitojen alapuolella.

OECD on analysoinut PIAAC-aineiston perusteella tarkemmin eri osaamis- ja tehtäväalueita. Tämän tarkastelun perusteella Suomen työikäisellä väestöllä on osaamista ajatellen hyvät mahdollisuudet sopeutua työelämän muutoksiin. OECD:n tarkastelussa Suomen työikäisellä väestöllä on OECD-maiden parhaat valmiudet jatkuvaan oppimiseen ja parhaat kyvyt oman työn organisointiin. Suomi sijoittuu viiden parhaan maan joukkoon myös kaikilla muilla tarkastelluilla alueilla (ICT-aidot, matematiikan ja luonnontieteiden taidot, johtamis- ja viestintätaidot, liiketoiminnan perustaidot) (OECD 2017 Skills Outlook).

Lokakuussa 2017 valmistunut laajassa yhteistyössä valmisteltu korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030, Ehdotus Suomelle: Suomi100+ asettaa tavoitteiston korkeakoulujen kehittämiselle. Visiossa tavoitteeksi on asetettu Suomen osaamis- ja koulutustason nostaminen. Tavoitteena on, että vuonna 2030 vähintään 50 % nuorista aikuisista suorittaisi korkeakoulututkimuksen, jatkuva oppiminen olisi mahdollista elämän eri tilanteissa ja korkeakoulujen koulutustarjonta olisi joustavasti eri käyttäjäryhmien hyödynnettävissä. Korkeakoulujen kansainvälistyminen ja kytkeytyminen globaaleihin verkostoihin vahvistaisi korkeakoulujen laatua sekä Suomen vetovoimaa ja kilpailukykyä.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää korkeakoulutuksen entistä suurempaa avoimuutta ja joustavuutta, opiskelijoiden entistä sujuvampaa siirtymistä korkeakouluopintoihin sekä jatkuvan oppimisen tarpeisiin kehitetyn koulutustarjonnan lisäämistä ja monipuolistamista. Voimassa oleva korkeakoululainsäädäntö antaa tälle hyvän pohjan. Korkeakoulujen toimintamahdollisuuksia tulee kuitenkin edelleen vahvistaa lainsäädäntöä uudistamalla.

Osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksenvision toimeenpanoa käynnistetään lisäksi muita toimenpiteitä, jotka eivät edellytä lainsäädännön muutoksia. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintatapojen muutoksia tuetaan pitkäkestoisilla kehittämisohjelmilla ja lisäämällä korkeakoulujen välistä yhteistyötä. Kehittämisohjelmilla on tarkoitus edistää muun muassa toimintamalleja ja ratkaisuja, joiden avulla tutkinto-opiskelijoiden osallistuminen toisen korkeakoulun järjestämään opetukseen olisi sujuvaa, avointen oppimateriaalien hyödyntäminen lisääntyisi ja kenen tahansa mahdollisuudet osallistua digitaaliseen opetukseen paranisivat. Kehittämisohjelmia valmistellaan osana vision toimeenpanoa yhteistyössä ministeriön, korkeakoulujen, opiskelijoiden ja sidosryhmien kesken syksyn 2018 aikana.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Elinikäisen oppimisen edistämistehtävä

Yliopistojen tehtävistä on säädetty yliopistolain (558/2009) 2 §:ssä. Sen mukaan yliopistojen tehtävänä on edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä, antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta sekä kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa. Tehtäviään hoitaessaan yliopistojen tulee edistää elinikäistä oppimista, toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

HE 152/2018 vp

Vastaavasti ammattikorkeakoulujen tehtävistä on säädetty ammattikorkeakoululain (932/2014) 4 §:ssä. Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua. Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista.

Elinikäisen oppimisen edistämistehtävä ei ole korkeakoulujen itsenäinen tehtävä, vaan se liittyy toimintatapana korkeakoulujen perustehtävien hoitamiseen. Elinikäisen oppimisen edistämistehtävä ilmaisee elinikäisen koulutuksen periaatteen ja se liittyy vahvasti perustuslain 16 §:n 2 momentin takaamaan mahdollisuuteen saada muuta kuin perusopetusta ja kehittää itseään. Korkeakoulut ovat toteuttaneet edistämistehtävää muun muassa tarjoamalla mahdollisuuksia korkeakouluopintoihin myös muille kuin tutkinto-opiskelijoille sekä osaamisen uusintamis- ja päivittämismahdollisuuksia korkeakoulututkinnon suorittaneille. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut voivat yliopistolain 7 §:n ja ammattikorkeakoululain 10 §:n nojalla järjestää tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi myös erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta avoimena korkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina sekä täydennyskoulutusta.

Avoim yliopisto-opetus ja avoin ammattikorkeakouluopetus tarjoavat nimensä mukaisesti kaikille avoimen mahdollisuuden suorittaa korkeakouluopintoja. Avoimena korkeakouluopintoina voi suorittaa korkeakoulututkintojen osia joustavasti esimerkiksi työn ohella tai vapaa-aikana. Avoimen korkeakouluopetuksen tavoitteena on edistää koulutuksellista tasa-arvoa, korkeakoulutuksen saavutettavuutta sekä elinikäistä oppimista. Avoimessa korkeakouluopetuksessa opiskelee tavoitteiltaan ja taustaltaan moninainen joukko opiskelijoita. Joukossa on myös korkeakoulujen tutkinto-opiskelijoita, jotka hyödyntävät opintoihinsa avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaa. Vuonna 2012 avoimiin korkeakouluopintoihin ilmoittautuneille tehdyn kyselytutkimuksen perusteella yli puolet opiskelijoista oli 30—40 -vuotiaita ja lähes viidennes yli 50-vuotiaita työelämässä olevia. Kyselytutkimuksen perusteella merkittävin motiivi opintoihin on työelämässä tarvittavan osaamisen täydentäminen.

Korkeakoulututkinnon osia voi suorittaa myös muutoin erillisinä opintoina, jolloin korkeakoulu myöntää opiskelijalle sisällöllisesti ja ajallisesti rajatun opinto-oikeuden tietyn opintokokonaisuuden suorittamiseen.

Taulukko 1: Muiden kuin tutkinto-opiskelijoiden suorittamat avoimen korkeakouluopetuksen ja erillisten opinto-oikeuksien opintopisteet

vuosi	avoin amk-opetus	erilliset opinto-oikeudet (amk)	avoin yo-opetus	erilliset opinto-oikeudet (yliopistot)
2013	68 842	619	345 194	79 603
2014	107 208	2 450	360 109	77 133
2015	167 462	2 342	362 861	79 435
2016	204 107	5 271	369 975	77 073
2017	198 774	3 385	365 113	70 332

Lähde: Vipunen

Viiden viimeisimmän vuoden aikana muiden kuin tutkinto-opiskelijoiden avoimessa ammattikorkeakoulussa suorittamien opintopisteiden määrä on kasvanut vajaasta 70 000 opintopisteestä noin 200 000 opintopisteeseen. Myös erillisten opinto-oikeuksien kautta suoritettujen opintopisteiden määrä on kasvanut ammattikorkeakouluissa. Vuonna 2017 niitä suoritettiin vajaat 3 400 opintopistettä. Yliopistoissa suoritetaan huomattavasti enemmän opintopisteitä sekä avoimessa yliopisto-opetuksessa että erillisillä opinto-oikeuksilla kuin ammattikorkeakouluissa. Viimeisten vuosien aikana suoritusmäärät ovat pysyneet vakaana. Avoimessa yliopisto-opetuksessa muut kuin tutkinto-opiskelijat suorittavat runsaat 360 000 opintopistettä ja erillisillä opinto-oikeuksilla opiskelevat runsaat 70 000 opintopistettä vuosittain. Noin puolet yliopistoissa erillisillä opinto-oikeuksilla suoritetuista opintopisteistä on opettajankoulutuksen opintoja.

Korkeakoulujen erikoistumiskoulutukset ovat yliopistolain 7 c §:n ja ammattikorkeakoululain 11 a §:n mukaan tarkoitettu korkeakoulututkinnon suorittaneille ja työelämässä toimiville. Erikoistumiskoulutuksen tavoitteena on tuottaa osaamista sellaisilla asiantuntijuuden aloilla, joilla ei ole markkinaehtoisesti toteutettua koulutustarjontaa. Erikoistumiskoulutusten yhteistä tavoitetta ja vähimmäislaajuudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Erikoistumiskoulutuksena voidaan järjestää vain koulutus, jonka perusteista on sovittu yliopistojen tai ammattikorkeakoulujen keskinäisessä yhteistyössä. Sopimusmenettelyn aikana on tehtävä yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän edustajien kanssa. Erikoistumiskoulutuksia koskevista sopimuksista pidetään julkista luetteloa.

Yliopistojen toiminnasta perittävistä maksuista annetun valtioneuvoston asetuksen (1082/2009) ja ammattikorkeakoulujen toiminnasta perittävistä maksuista annetun valtioneuvoston asetuksen (1440/2014) nojalla korkeakoulut voivat periä avoimina korkeakouluopintoina tai muutoin erillisinä opintoina järjestetyistä opinnoista enintään 15 euroa opinto-oikeuteen kuuluvalta opintopisteeltä. Erikoistumiskoulutuksessa opiskelijalta saadaan periä enintään 120 euroa opinto-oikeuteen kuuluvalta opintopisteeltä.

Yliopistolain 5 §:n 3 momentin ja ammattikorkeakoululain 5 §:n 3 momentin mukaan yliopistot ja ammattikorkeakoulut voivat harjoittaa liiketoimintaa, joka tukee niiden lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Yliopistolain 7 §:n ja ammattikorkeakoululain 10 §:n mukaan yliopistot ja ammattikorkeakoulut voivat järjestää täydennyskoulutusta. Täydennyskoulutus on ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen harjoittamaa liiketoimintaa, joka ei saa hinnoittelultaan tai muutoin vääristää kilpailua ja jota ei ole sallittua tukea korkeakoulun julkiseen tehtävään annettavalla julkisella rahoituksella. Täydennyskoulutus voi koostua tutkintokoulutuksen sisällöistä tai se voi muutoin tukea korkeakoulujen lakisääteisten tehtävien toteuttamista.

Suurin osa työhön tai ammattiin liittyvästä koulutuksesta on työnantajan tuella tapahtuvaa koulutusta eli henkilöstökoulutusta. Vuonna 2017 tällaista koulutusta sai palkansaajista 53 prosenttia, yhteensä miljoonaa palkansaajaa. Eniten työnantajan tukemaa koulutusta vuonna 2017 olivat saaneet 25—34-vuotiaat palkansaajat, joista 59 prosenttia oli ollut koulutuksessa vuoden aikana. Henkilöstökoulutukseen osallistuneiden osuus on vähentynyt kuusi prosenttiyksikköä viimeisen viiden vuoden aikana.

Taulukko 2. Työnantajan tukemaan koulutukseen (henkilöstökoulutukseen) osallistuminen ikäryhmän mukaan (18—64 -vuotiaat palkansaajat) % ja osallistuneita palkansaajista (tuhatta) 2017

HE 152/2018 vp

	1990	1995	2000	2006	2012	2017	
	%	%	%	%	%	%	1 000
18—24-vuotiaat	34	33	46	46	52	48	47
25—34-vuotiaat	50	50	57	57	61	59	244
35—44-vuotiaat	52	53	61	61	66	55	252
45—54-vuotiaat	48	57	57	60	59	56	278
55—64-vuotiaat	37	51	47	52	51	44	183
Yhteensä	47	52	56	57	59	53	1 004

Lähde: Aikuiskoulutukseen osallistuminen 2017, Tilastokeskus

Yliopistojen järjestämä täydennyskoulutustarjonta sekä koulutuksiin osallistuneiden henkilöiden määrät ovat vähentyneet selvästi vuosien 2010—2017 välillä.

Taulukko 3 Yliopistojen järjestämät täydennyskoulutukset ja osallistujamäärät vuosina 2010–2017

Yliopistojen täydennyskoulutus	Järjestetyt koulutukset	Osallistujat
2010	3 182	77 308
2011	3 077	71 558
2012	3 039	74 701
2013	2 900	65 503
2014	2 897	65 770
2015	2 518	61 668
2016	2 459	57 179
2017	1 926	47 181

Lähde: Vipunen

Tilaukoulutus

Tilaukoulutus on yliopistolain 9 §:n ja ammattikorkeakoululain 13 §:n mukaista korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta, jota korkeakoulu voi järjestää opiskelijaryhmälle niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö. Tilaukoulutusta ei kuitenkaan voida järjestää suomalaisille tai muille Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille tai heihin rinnastettaville.

Korkeakouluilla ei ole velvoitetta tilaukoulutuksen järjestämiseen. Yliopistolain 9 §:n ja ammattikorkeakoululain 13 §:n mukaan tilaukoulutuksen opetuksen on liityttävä korkeakoulun koulutustehtävään ja tutkinnonanto-oikeuteen, eikä se saa heikentää korkeakoulun antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Tilaukoulutus on siten toissijaista suhteessa korkeakoulujen perustehtävien mukaiseen perus- ja jatkokoulutukseen, eikä sen järjestäminen voi esimerkiksi vä-

HE 152/2018 vp

hentää korkeakoulujen perus- ja jatkokoulutuksen aloituspaikkamääriä. Tilauskoulutuksen järjestäminen perustuu korkeakoulun ja tilaajan väliseen sopimukseen ja korkeakoulu päättää itsenäisesti, minkä sisältöistä ja minkälaiselle ryhmälle se tutkintokoulutusta myy. Tilauskoulutukseen osallistuviin ei sovelleta korkeakoulujen opiskelijavalintasäännöksiä, vaan opiskelijaryhmä valikoituu lähtökohtaisesti tilaajan toimesta. Tilauskoulutusta järjestävän korkeakoulun on kuitenkin varmistettava, että opiskelijoilla on yliopistolain 37 §:n ja ammattikorkeakoululain 25 §:n mukainen kelpoisuus korkeakouluopintoihin. Tilauskoulutusta ei myöskään voi järjestää tilanteessa, jossa tilaajan tosiasiallisena tarkoituksena on tilata koulutus, jotta ryhmään kuuluvat voisivat tällä tavoin välttää yliopiston valintakokeet (PeVL14/2007 vp).

Korkeakoulujen tilauskoulutuksessa opiskeli vuonna 2017 yhteensä 218 opiskelijaa. Eniten opiskelijoita on ylempään korkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa. Vuosina 2010—2017 korkeakoulujen tilauskoulutuksena on suoritettu yhteensä 122 tutkintoa. (Lähde: Vipunen)

Korkeakoulun on yliopistolain 9 §:n ja ammattikorkeakoululain 13 §:n mukaan perittävä koulutuksen tilaajalta tilauskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Koulutuksen tilaajalla on oikeus periä tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta sen sijaintivaltion lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia maksuja.

Tilauskoulutus on korkeakoulujen liiketoimintaa, mutta muodostaa vain pienen osan korkeakoulujen koulutusliiketoiminnasta. Osa korkeakouluista on eriyttänyt tilaus- ja täydennyskoulutuksen yhtiömuotoiseksi toiminnaksi. Taulukkoon 4 on koottu korkeakoulujen koulutusliiketoiminnan tuottotietoja vuosilta 2015—2017. Korkeakoulujen koulutusliiketoiminnan tuotot ovat pysyneet vakaalla tasolla viime vuodet. Yliopistojen liiketoiminnallisin periaattein myymän koulutuksen liikevaihto on ollut noin 20 miljoonaa euroa vuositasolla. Ammattikorkeakoulujen koulutustoiminnan liikevaihto kasvoi vuonna 2017 aiempiin vuosiin verrattuna ja oli 27 miljoonaa euroa.

Taulukko 4. Korkeakoulujen koulutusliiketoiminnan tuotot vuosina 2015—2017

Yliopistot	2015	2016	2017
Liiketoiminnan tuotot (koulutus)	19 850 197	20 977 594	20 660 767
Ammattikorkeakoulut			
Tuotot yhteensä (Liiketoiminta/ Koulutustoiminta)	19 295 900	19 421 533	27 345 748

Lähde: Vipunen

Korkeakoulutukseen hakeutuminen ja opiskelijavalinnat

Opiskelijavalinta kuuluu keskeisesti yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen itsehallinnon piiriin. Yliopistolain 36 §:n ja ammattikorkeakoululain 28 §:n mukaan korkeakoulut vastaavat opiskelijavalinnasta ja päättävät opiskelijavalinnan perusteista. Yliopistolain 14 §:n ja ammattikorkeakoululain 16 §:n mukaan korkeakoulut päättävät myös valittavien opiskelijoiden määrästä.

Yliopistolain 36 §:n 1 momentin ja ammattikorkeakoululain 28 §:n 1 momentin mukaan opiskelijat ottaa korkeakoulu. Yliopistolain 36 §:n 1 momentin mukaan opiskelija otetaan suorittamaan sekä alemmaa että ylempää korkeakoulututkintoa, jompaakumpaa näistä tutkinnoista, jatkotutkintoa tai erikoistumiskoulutusta. Ammattikorkeakoululain 28 §:n 1 momentin mu-

HE 152/2018 vp

kaan opiskelijat otetaan suorittamaan ammattikorkeakoulututkintoa, ylempää ammattikorkeakoulututkintoa tai erikoistumiskoulutusta.

Yliopistolain 36 §:n 2 momentin ja ammattikorkeakoululain 28 §:n 2 momentin mukaan korkeakouluilla on velvoite ottaa siirto-opiskelijoita. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä tutkinnosta tai tutkintonimikkeestä toiseen.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut päättävät yliopistolain 36 §:n 3 momentin ja ammattikorkeakoulun 28 §:n 3 momentin mukaan opiskelijavalinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustaustan perusteella jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin. Samaan ryhmään kuului viin hakijoihin on sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita. Jonkin kieliryhmän koulutustarpeen turvaamiseksi voidaan yhdenmukaisista valintaperusteista rajoitetusti poiketa.

Yliopistolain 36 a §:ssä ja ammattikorkeakoululain 28 a §:ssä säädetään korkeakoulujen yhteishausta ja erillisvalinnoista. Opiskelijoiden valinta yliopistojen tutkintoon johtavaan koulutukseen jatkotutkintoja lukuun ottamatta sekä ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin järjestetään *korkeakoulujen yhteishakuna*. Yliopistolain 36 a §:n 3 momentin ja ammattikorkeakoululain 28 a §:n 3 momentin mukaan yhteishaussa käytetään opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa (1058/1998) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä. Yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään korkeakoulujen yhteishausta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (293/2014; *yhteishakuasetus*).

Yliopistolain 36 a §:n 2 momentin ja ammattikorkeakoululain 28 a §:n mukaan yliopistot ja ammattikorkeakoulut voivat käyttää yhteishaun asemesta *erillisvalintaa* ottaessaan:

- 1) opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden korkeakoulu on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa;
- 2) opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen;
- 3) opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen pelkästään ylempään korkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen haun kanssa;
- 4) siirto-opiskelijoita;
- 5) opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella.

Taulukkoon 5 on koottu vuoden 2017 keväällä ja syksyllä täytettyjen opiskelupaikkojen määrät hakutavan, korkeakoulusektorin ja tutkinnon aloitussyklin mukaan.

Taulukko 5: Paikan vastaanottaneet 2017 alkaneessa koulutuksessa hakutavan ja korkeakoulusektorin ja tutkinnon aloitussyklin mukaan

	I sykli	II sykli	III sykli	I sykli siirtohaiku	II sykli siirtohaiku	Yhteensä pl. siirtohaudet	Yhteensä
Keväällä 2017 alkanut koulutus	6 583	638	889	206	25	8 110	8 341
<i>Yhteishaku</i>	5 736	550				6 286	6 286
Ammattikorkeakoulukou-	5 660	506				6 166	6 166

HE 152/2018 vp

lutus							
Yliopistokoulutus	76	44				120	120
<i>Erillisvalinta</i>	847	88	889	206	25	1 824	2 055
Ammattikorkeakoulukou- lutus	784	77		191	4	861	1 056
Yliopistokoulutus	63	11	889	15	21	963	999
Syksyllä 2017 alkanut koulutus	43 49 1	10 066	962	789	38	54 519	55 332
<i>Yhteishaku</i>	41 267	6 325				47 592	47 592
Ammattikorkeakoulukou- lutus	24 218	3 965				28 183	28 183
Yliopistokoulutus	17 049	2 360				19 409	19 409
<i>Erillisvalinta</i>	2 224	3 741	962	789	38	6 927	7 752
Ammattikorkeakoulukou- lutus	1 967	455		504	8	2 422	2 933
Yliopistokoulutus	257	3 286	962	285	30	4 505	4 819
Yhteensä	49 997	10 696	1 850	994	63	62 543	63 537

I syklin koulutuksella tarkoitetaan yliopistojen alempaan korkeakoulututkintoon eli kandidaatin tutkintoon johtavaa koulutusta tai koulutusta jonka yliopisto järjestää ilman alempaa tutkintoa (lääketiede ja hammaslääketiede) sekä ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta. II syklin koulutus tarkoittaa yliopistojen pelkkään maisterivaiheen tutkintoon johtavaa koulutusta, jonka kelpoisuusvaatimuksena on alempi korkeakoulututkinto. III syklin koulutuksella tarkoitetaan tohtorin tutkintoon johtavaa jatkotutkintokoulutusta. Siirtohaulla tarkoitetaan siirto-opiskelijoiden valintaa. Lähde: Vipunen

Valtaosa korkeakoulujen opiskelupaikoista täytetään yhteishaussa. Erillisvalintoja käytetään yliopistoissa erityisesti vieraskielisen maisterivaiheen koulutuksen valinnoissa. Ammattikorkeakoulut ovat sen sijaan järjestäneet vieraskielisen koulutuksen valinnat osana yhteishakua.

Erillisvalintoina järjestettäviä ensimmäisen syklin suomen- ja ruotsinkielisen koulutuksen valintoja ovat erityisesti avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella tehtävät valinnat, joskin monet yliopistot järjestävät tämän ns. avoimen väylän valinnan osana yhteishakua.

Ammattikorkeakoulut ovat järjestäneet yhteishaun osana kesäisin lisähakuja sellaisissa haisuissa, joissa paikkoja ei ole saatu täytettyä. Syksyllä 2017 alkaneen koulutuksen yhteishaun lisähauissa täytettiin 753 paikkaa. Lisähauissa on sovellettu samoja valintaperusteita kuin yhteishaussa ja esimerkiksi järjestetty pääsykokeita. Yliopistot eivät ole järjestäneet lisähakuja.

Taulukkoon 6 on koottu syksyllä 2017 alkaneen koulutuksen yhteishaussa hakeneet, koulutukseen valitut ja opiskelupaikan vastaanottaneet. Yhteishaussa hakijoita on kolminkertainen määrä paikkoihin nähden.

HE 152/2018 vp

Taulukko 6. Syksyllä 2017 alkaneen koulutuksen hakijat, valitut ja opiskelupaikan vastaanottaneet ensimmäisen ja toisen syklin koulutuksiin.

	Kaikki hakijat	Valitut	Paikan vastaanottaneet
Yhteishaku	153 019	50 550	47 592
<i>Ammattikorkeakoulukoulutus</i>	97 618	29 878	28 183
I sykli	89 630	25 821	24 218
II sykli	8 899	4 060	3 965
<i>Yliopistokoulutus</i>	77 299	20 679	19 409
I sykli	70 881	18 174	17 049
II sykli	8 079	2 505	2 360
Erillishaku	18 932	8 768	7 752
<i>Ammattikorkeakoulukoulutus</i>	6 900	3 145	2 933
I sykli siirtohaku	1 346	580	504
II sykli	1 246	473	455
I sykli	4 337	2 093	1 967
II sykli siirtohaku	78	8	8
<i>Yliopistokoulutus</i>	12 191	5 624	4 819
I sykli	515	287	257
II sykli	9 621	3 962	3 286
III sykli	1 468	1 028	962
I sykli siirtohaku	577	315	285
II sykli siirtohaku	37	35	30
Yhteensä	167 813	59 129	55 332

Lähde: Vipunen

Korkeakoulut päättävät opiskelijavalinnan perusteista. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja korkeakoulut ovat sopineet opiskelijavalintojen kehittämisestä pääministeri Sipilän hallitusohjelman mukaisesti osana korkeakoulujen tulossopimuksia kaudeksi 2017—2020. Tulossopimuksissa on sovittu muun muassa pitkää valmentautumista edellyttävistä pääsykokeista luopumisesta vuoteen 2018 mennessä sekä toisen asteen todistusten hyödyntämisen lisäämisestä.

Korkeakoulut ja opetus- ja kulttuuriministeriö sopivat elokuussa 2017 linjauksista, joiden perusteella vuodesta 2020 alkaen pääosa opiskelijoista valitaan ylioppilastutkinnon arvosanojen ja ammatillisen perustutkinnon perusteella. Valtaosa todistusvalinnassa tarjolla olevista opiskelupaikoista varataan ensimmäistä opiskelupaikkaansa hakeville. Tarkemmin osuudesta ja myös todistusten pisteyttämisen tavasta korkeakoulut ovat päättäneet autonomiansa puitteissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei ole osallistunut pisteytysten laadintaan, eikä ohjannut sitä. Pisteytysmalleista on tiedotettu mm. opintopolku.fi -palvelussa.

Merkittävä osuus opiskelijoista valitaan jatkossakin pääsykokeilla. Sekä ylioppilastutkintotodistuksesta että korkeakoulun omasta pääsykokeesta saataviin yhteispisteisiin perustuvasta valintatavasta luovutaan. Korkeakoulut kehittävät lisäksi avoimessa korkeakoulussa suoritettujen opintojen perusteella tehtävien opiskelijavalintojen periaatteita ja käytäntöjä.

Korkeakouluissa suoritettavat tutkinnot

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen nykyinen tutkintorakenne on otettu käyttöön vuonna 2005 osana ns. Bolognan prosessin toimeenpanoa.

Yliopistolain 7 §:n mukaan yliopistoissa voidaan suorittaa alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja sekä tieteellisiä, taiteellisia ja ammatillisia jatkotutkintoja. Ylempi korkeakoulututkinto suoritetaan alemman korkeakoulututkinnon tai sitä vastaavan koulutuksen jälkeen. Ylempään korkeakoulututkintoon johtava koulutus voidaan järjestää valtioneuvoston asetuksella säädettävillä aloilla myös siten, että koulutukseen ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa, jos se on tarkoituksenmukaista koulutusalaan liittyvien ammatillisten vaatimusten kannalta. Tieteellinen, taiteellinen ja ammatillinen jatkotutkinto suoritetaan ylempään korkeakoulututkinnon tai sitä tasoltaan vastaavan koulutuksen jälkeen.

Tutkintojen asemasta korkeakoulututkintojen järjestelmässä säädetään korkeakoulututkintojen järjestelmästä annetussa asetuksessa (464/1998; *järjestelmäasetus*). Yliopistoissa suoritettavista tutkinnoista, tutkintojen tavoitteista, opintojen rakenteesta ja muista opintojen perusteista sekä siitä, mitä tutkintoja kussakin yliopistossa voidaan suorittaa (*koulutusvastuu*), säädetään tarkemmin yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (794/2004; *yliopistojen tutkintoasetus*).

Yliopistojen tutkintoasetuksessa on säädetty yliopistojen alempiin ja ylempiin korkeakoulututkintoihin johtavien *opintojen laajuudesta*. Alempaan korkeakoulututkintoon vaadittavien opintojen laajuus on 180 opintopistettä lukuun ottamatta kuvataiteen kandidaatin tutkintoa, jonka laajuus on 210 opintopistettä. Ylempään korkeakoulututkintoon vaadittavien opintojen laajuus on 120 opintopistettä, lukuun ottamatta psykologian maisterin ja musiikin maisterin tutkintoja, joiden laajuus on 150 opintopistettä, sekä eläinlääketieteen lisensiaatin ja lääketieteen lisensiaatin tutkintoja, joiden laajuus on 180 opintopistettä. Lääketieteellisellä ja hammaslääketieteellisellä alalla yliopisto voi järjestää ylempään korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen siten, että koulutukseen ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa. Lääketieteen lisensiaatin tutkintoon vaadittavien opintojen laajuus on tällöin 360 opintopistettä ja hammaslääketieteen lisensiaatin tutkintoon vaadittavien opintojen laajuus 330 opintopistettä.

Yliopistolain 40 §:ssä on säädetty alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen *tavoitteellisista suorittamisajoista*. Sen mukaan alemman korkeakoulututkinnon tavoitteellinen suorittamisaika on kolme lukuvuotta lukuun ottamatta kuvataiteen kandidaatin tutkintoa, jonka tavoitteellinen suorittamisaika on kolme ja puoli lukuvuotta. Ylempään korkeakoulututkinnon tavoitteellinen suorittamisaika on 1) eläinlääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kolme lukuvuotta, 2) lääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kolme lukuvuotta, kun koulutukseen kuuluu alempi korkeakoulututkinto, ja kuusi lukuvuotta, kun koulutukseen ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa, 3) hammaslääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kaksi ja puoli lukuvuotta, kun koulutukseen kuuluu alempi korkeakoulututkinto, ja viisi ja puoli lukuvuotta, kun koulutukseen ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa, 4) musiikin maisterin ja psykologian maisterin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kaksi ja puoli lukuvuotta ja 5) muuhun tutkintoon johtavassa koulutuksessa kaksi lukuvuotta. Yliopiston tulee järjestää opetus ja opintojen ohjaus siten, että tutkinnot on mahdollista suorittaa päätoimisesti opiskellen säädetyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa.

Tutkintoihin liittyvästä *opiskeluoikeudesta* säädetään yliopistolain 41 §:ssä. Sen mukaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa opiskelemaan otetulla opiskelijalla on oikeus suo-

rittää tutkinnot viimeistään kahta vuotta niiden yhteenlaskettua tavoitteellista suorittamisaikaa pitemmässä ajassa. Pelkästään alemmaa korkeakoulututkintoa opiskelemaan otetulla opiskelijalla on oikeus suorittaa tutkinto viimeistään yhtä vuotta sen tavoitteellista suorittamisaikaa pitemmässä ajassa. Pelkästään ylempää korkeakoulututkintoa opiskelemaan otetulla opiskelijalla on oikeus suorittaa tutkinto viimeistään kahta vuotta sen tavoitteellista suorittamisaikaa pitemmässä ajassa.

Ammattikorkeakoululain 11 §:n mukaan ammattikorkeakoulussa voidaan suorittaa ammattikorkeakoulututkintoja ja ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja. Ammattikorkeakoulututkinnot ovat korkeakoulututkintoja ja ylempät ammattikorkeakoulututkinnot ovat ylempiä korkeakoulututkintoja.

Ammattikorkeakoulussa suoritettavista tutkinnoista, tutkintotavoitteista ja opintojen rakenteesta sekä muista opintojen perusteista säädetään ammattikorkeakouluista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1129/2014).

Ammattikorkeakouluissa suoritettavien *tutkintojen pituudesta* on säädetty ammattikorkeakoululain 14 §:ssä. Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata vähintään kolmen ja enintään neljän lukuvuoden päätoimisia opintoja. Erityisestä syystä tutkinto voi olla tätä pidempi. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata vähintään yhden lukuvuoden ja enintään puolentoista vuoden päätoimisia opintoja. Ammattikorkeakoulun on järjestettävä tutkintoon johtavat opinnot niin, että kokopäiväopiskelija voi suorittaa opinnot mainitussa ajassa (*tavoitteellinen suorittamisaika*).

Ammattikorkeakouluista annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään tarkemmin *tutkintojen laajuudesta*. Asetuksen mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen laajuus on 180, 210, 240 tai 270 opintopistettä ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen laajuus on 60 tai 90 opintopistettä. Asetuksen liitteessä on määritelty kunkin ammattikorkeakoulututkinnon ja ylempään ammattikorkeakoulututkinnon laajuus opintopisteinä. Voimassa olevan asetuksessa ei ole säädetty 180 opintopisteen laajuisista ammattikorkeakoulututkinnoista. *Opiskeluoikeus* on määritelty ammattikorkeakoululain 30 §:ssä siten, että kokopäiväopiskelijan on suoritettava ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot viimeistään yhtä vuotta niiden laajuutta pidemmässä ajassa. Muun opiskelijan tutkintoon johtavien opintojen enimmäisajan perusteista määrätään ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä.

Yliopistolaisissa ja ammattikorkeakoululaissa on säädetty *kelpoisuudesta tutkintoon johtaviin opintoihin*. Yliopistolain 37 §:n mukaan pelkästään alempaan korkeakoulututkintoon tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut: 1) ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon; 2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon; taikka 3) ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin.

Mainitut kelpoisuusvaatimukset koskevat myös ylempään korkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, jonka yliopisto järjestää siten, ettei koulutukseen kuulu alemmaa korkeakoulututkintoa.

Pelkästään ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut: 1) soveltuvan alemman korkeakoulututkinnon; 2) soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon; taikka 3) soveltuvan ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin. Yliopisto voi edellyttää, että ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin opiskelijaksi otettu henkilö suorittaa enintään yhden vuoden opintoja edellyttävän määrän täydentäviä opintoja koulutuksessa tarvittavien valmiuksien saavuttamiseksi. Otettaessa opiskelija pelkästään oikeustieteen maisterin tutkintoon johtaviin opintoihin soveltuva tutkinto on oikeusnotaarin tutkinto tai sitä vastaava ulkomainen koulutus, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin.

Yliopistojen tieteelliseen tai taiteelliseen jatkotutkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut: 1) soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon; 2) soveltuvan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon; taikka 3) soveltuvan ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin. Yliopisto voi edellyttää tieteelliseen tai taiteelliseen jatkotutkintoon johtaviin opintoihin opiskelijaksi ottamansa henkilön suorittavan tarvittavan määrän täydentäviä opintoja koulutuksessa tarvittavien valmiuksien saavuttamiseksi.

Yliopistojen ammatilliseen jatkotutkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut: 1) soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon taikka 2) soveltuvan ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin.

Erikoistumiskoulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi soveltuvan korkeakoulututkinnon suorittanut.

Yliopistojen tutkintoon johtavaan koulutukseen voidaan yliopistolain 37 §:n 9 momentin mukaan ottaa opiskelijaksi myös henkilö, jolla yliopisto toteaa muutoin olevan opintoja varten riittävät tiedot ja valmiudet. Kelpoisuutta koskeva yliopistojen harkintavalta koskee kaikkia tutkintoja, myös yliopistojen jatkotutkintoja.

Ammattikorkeakoululain 25 §:n mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut: 1) lukion oppimäärän tai ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon; 2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammatitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon; taikka 3) ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden korkeakouluopintoihin. Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö, jolla ammattikorkeakoulu katsoo olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten.

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon ja jolla on vähintään kolmen vuoden työkokemus asianomaiselta alalta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Vaadittavan työkokemuksen tulee olla kertynyt sen lukukauden alkuun mennessä, jolloin koulutus alkaa. Käsi- ja taideteollisuusalalla, viestintä- ja kuvataidealalla, teatteri- ja tanssialalla sekä musiikkialalla työkokemuksen asemesta voidaan vaatia vastaavan pituinen taiteellinen toiminta. Opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinnon suorittaneelta, joka on sittemmin suorittanut korkeakoulututkinnon, voidaan vaadittavaksi työkoke-

mukseksi hyväksyä myös ennen korkeakoulututkinnon suorittamista saatu työkokemus asianomaiselta alalta.

Valtion rahoitus korkeakouluille

Yliopistolain 49 §:ssä ja ammattikorkeakoululain 43 §:ssä on säädetty korkeakoulujen valtion rahoituksen määräytymisperusteista. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää yliopistoille ja ammattikorkeakouluille rahoitusta laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi valtion talousarvioon otettavan määrärahan rajoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää yliopistoille ja ammattikorkeakouluille perusrahoitusta laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja laajuus sekä muiden koulutuspolitiikan ja tutkimus- ja kehittämisselityksen tavoitteiden perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myös myöntää yliopistoille tuloksellisuusrahoitusta yliopiston tuloksellisen toiminnan perusteella. Yliopistolain mukaisia laskennallisen rahoituksen määräytymisperusteita (nk. rahoitusmalli) tarkentavat yliopistoista annettu valtioneuvoston asetus (770/2009) ja opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä (331/2016). Ammattikorkeakoululain 43 §:n mukaisen laskennallisen rahoituksen määräytymisperusteista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä (814/2016).

Yliopistoille ja ammattikorkeakouluille laskennallisin perustein ja niiden strategiatyön pohjalta myönnettävän perusrahoituksen (nk. rahoitusmalli) lisäksi valtion talousarvioon sisältyvästä korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot -määrärahasta (valtion talousarviossa momentti 29.40.20) rahoitetaan muun muassa korkeakoululaitoksen yhteisiä palveluja kuten tieteellisen laskennan palveluita. Yhteisten palveluiden lisäksi tältä talousarvion momentilta on rahoitettu enenevässä määrin korkeakoulujen perustoimintaan liittyviä yksi- tai useampivuotisia kehittämishankkeita ja hallituksen päättämiä määräaikaista lisäpanostuksia.

Vaikka rahoitettava toiminta olisi korkeakoulujen perustoimintaa, sovelletaan korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteisistä menot -määrärahasta myönnettyihin hankekohtaisiin erityisavustuksiin valtionavustuslakia (688/2001) toisin kuin yliopistolain ja ammattikorkeakoululain perusteella samaan tehtävään myönnettyyn rahoitukseen. Kuluvalle hallituskaudella tällaisia erityisavustuksia on myönnetty korkeakoulujen aloituspaikkojen määräaikaiseen lisäykseen, muuntokoulutuksen lisäämiseen, hallituksen kärkihankkeisiin kuuluvaan korkeakouluopetuksen ja digitaalisten oppimisympäristöjen vahvistamisen kehittämisselitykseen ja ympärivuotisen opiskelun edellytysten parantamiseen, varhaiskasvatuksen henkilöstörakenteen kehittämiseen sekä opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen uudistamiseen.

Edellä mainittuja korkeakouluille suunnattuja erityisavustuksia koskee samat menettelyt kuin muitakin opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämiä valtionavustuksia. Korkeakouluilta edellytetään avustuskohtaista talousseurantaa, raportointia avustettavan hankkeen toiminnasta ja selvitystä avustuksen käytöstä. Opetus- ja kulttuuriministeriö valvoo valtionavustusten käyttöä hankkeiden tuloksellisuustarkastuksilla, otantapohjaisilla taloustarkastuksilla ja tarvittaessa lisäselvityksillä.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Eurooppalaista yhteistyötä ja tutkintorakenteita koskeva kehitys

Bolognan prosessi on laajin eurooppalainen korkeakoulutuksen yhteistyörakenne. Tällä hetkellä prosessin jäseninä ovat 48 maata ja Euroopan komissio. Bolognan prosessin tavoitteena

on ollut luoda yhteinen eurooppalainen korkeakoulutusalue, joka helpottaa opiskelijoiden ja henkilökunnan liikkuvuutta ja lisää eurooppalaisen korkeakoulutuksen vetovoimaa ja kilpailukykyä. Eurooppalainen korkeakoulutusalue (EHEA) julistettiin muodostetuksi vuonna 2010. Keskeinen tavoite on, että eurooppalaisella korkeakoulutusalueella on ymmärrettävät ja riittävän yhdenmukaiset sykleihin perustuvat tutkintorakenteet kaikissa prosessiin osallistuvissa maissa. Ensimmäisen syklin tutkinnon laajuudeksi on sovittu 180—240 ECTS-opintopistettä (3—4 vuotta) ja toisen syklin tutkintojen laajuudeksi 60—120 ECTS-opintopistettä (1—2 vuotta). Kolmannen syklin muodostavat tieteelliset ja taiteelliset jatkotutkinnot. Lisäksi useissa maissa on niin sanottuja lyhyitä, yleisimmin kahden vuoden mittaisia korkeakoulututkintoja.

Bolognan prosessin etenemistä on seurattu säännöllisesti kansainvälisen tilastotuotannon ja prosessiin osallistuville maille suunnattujen kyselyiden avulla. Viimeisin seurantaraportti julkaistiin vuonna 2018 (The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report). Seurannan perusteella kolmesta syklistä muodostuva tutkintorakenne on toimeenpantu melko hyvin kaikissa prosessiin osallistuvissa maissa. Tästä huolimatta tutkintorakenteet vaihtelevat suuresti Euroopassa Bolognan prosessin asettamien puitteiden sisällä. Kolmen vuoden eli 180 opintopisteen laajuinen on yleisin ensimmäisen syklin tutkinto. Yhteensä 16 korkeakoulujärjestelmässä yli 90 prosenttia ensimmäisen syklin korkeakoulututkinnoista on laajuudeltaan 180 opintopistettä. Yleisesti on käytössä myös malli, jossa ensimmäisen syklin tutkinnon laajuus on 240 opintopistettä. Toisen syklin tutkintojen laajuuksissa on myös vaihtelua. Lähes kaikissa maissa on käytössä 120 opintopisteen laajuisia ylempään korkeakoulututkintoon johtavia ohjelmia. Ainoastaan tämän laajuisia toisen syklin tutkintoja on Andorrassa, Azerbaidzhanissa, Georgiassa, Italiassa, Liechtensteinissa, Ranskassa ja Virossa. Noin puolessa eurooppalaisista korkeakoulujärjestelmistä on 60—75 opintopisteen laajuisia toisen syklin tutkintoja. Vähiten käytössä on 90 opintopisteen laajuisia ohjelmia, mutta ne ovat yleisimpiä ohjelmia Irlannissa ja Skotlannissa. Suomen lisäksi esimerkiksi Alankomaissa ja Tanskassa on käytössä malli, jossa tutkintorakenne ja tutkintojen laajuudet ovat erilaisia ammatillisesti suuntautuneissa (ammattikorkeakoulututkinnoissa) ja yliopistoissa suoritettavissa akateemisemmin suuntautuneissa tutkinnoissa.

2.3 Nykytilan arviointi

Korkeakoulujen toimintaympäristöön vaikuttavat erityisesti globaalien talouden ja työn muutokset, teknologian kehitys ja rajat ylittävä kilpailu osaamisesta. Nämä muutostekijät aiheuttavat toiminnan uudelleen arviointia ja uudelleen suuntaamista Suomessa ja muualla maailmassa. Voimassa oleva korkeakoululainsäädäntö tarjoaa pääosin hyvän pohjan vastata toimintaympäristön muutoksiin. Lainsäädäntö mahdollistaa monilta osin toimintatapojen ja toiminnan muutokset.

Elinikäisen oppimisen edistämistehtävä

Talouden kasvu ja koheneva työllisyys sekä pienenevät ikäluokat yhdessä globaalien muutosten kanssa lisäävät osaavan työvoiman tarvetta. Yksilöiden näkökulmasta samat ilmiöt aiheuttavat tarvetta osaamisen jatkuvalla kehittämiselle.

Muun muassa hallituksen tulevaisuusselonteon taustaselvitykset, työ- ja elinkeinoministeriön asettaman tekoälyohjelman työn ja yhteiskunnan muutos -työryhmä sekä opetus- ja kulttuuri-

ministeriön asettama Osaamisen tulevaisuuspaneeli ovat tarkastelleet muuttuvan työelämän ja yhteiskunnan vaikutuksia tulevaisuuden osaamistarpeisiin. Edellä mainitut selvitykset päätyivät toteamaan, että koulutuksessa tarvitaan koko väestön kattava, laadukas elinikäisen oppimisen järjestelmä, jolla lisättäisiin merkittävästi koulutusjärjestelmän joustavuutta. Tutkintoon johtavassa koulutuksessa joustavuus tarkoittaisi osaamisen tulevaisuuspaneelin mukaan erityisesti sitä, että opiskelijalla on nykyistä joustavammat mahdollisuudet vaikuttaa opintojen sisältöön. Lisäksi joustavuutta pitäisi lisätä siten, että syntyy uusia tapoja limittää työtä ja opiskelua sekä kehittää oppimisympäristöjä, koulutuksen tarjontaa ja yhteiskunnan kannustimia niin, että kaikilla olisi todellinen mahdollisuus jatkuvaan oppimiseen.

Kansainvälisen aikuisten osaamistutkimuksen (PIAAC) perusteella suomalaisten osaaminen on kansainvälisesti korkealla tasolla. Suomessa keskimäärin korkean taitotason takana on kuitenkin suuria eroja eri väestöryhmien välillä. Erityisesti vanhemmilla ikäryhmillä, maahanmuuttajilla ja työttömillä on usein huomattavia puutteita taidoissaan.

Korkeakoulujen täydennyskoulutuksen tarjonta ja osallistujamäärät näyttävät volyymiltään pienenä suhteessa työelämässä olevien osaamisen täydennystarpeisiin. Synä tähän voidaan pitää sitä, että täydennyskoulutuksen järjestämisen muodot eivät aina tue työelämässä olevien osallistumismahdollisuuksia sekä sitä, että työnantajien ja koulutukseen osallistuvien mahdollisuudet kustannusten kattamiseen vaihtelevat. Lisäksi jatkuvan oppimisen tarjonnan kokonaisuus on vaikeasti hahmotettava. Avoimen korkeakoulutuksen tarjonta painottuu tutkintokoulutuksen alkuvaiheen opintoihin, mikä heikentää mahdollisuutta avointen korkeakouluopintojen hyödyntämiseen osaamisen täydentämisessä ja päivittämisessä. Tarjonnan määrässä on myös alakohtaisia eroja. Mahdollisuus päästä tutkinto-opiskelijaksi avoimessa korkeakoulussa suoritetujen opintojen perusteella on käytännössä ollut kapea, ahdas ja opiskelijan kannalta vaikeasti ennakoitava väylä, minkä vuoksi merkittävä osa avoimia korkeakouluopintoja suorittaneista hakee opiskelijaksi yhteishaun kautta. Ammattikorkeakoulut ovat yliopistoja enemmän kehittäneet ns. polkuopintoja avoimesta korkeakouluopetuksesta tutkinto-opiskelijaksi.

Korkeakoulujen elinikäisen oppimisen edistämistehtävä, nykyinen koulutustarjonta ja käytännöt elinikäisen oppimisen tukemiseksi eivät kaikilta osin vastaa ennakoituun suureen kysyntään ja tarpeeseen jatkuvalla oppimiselle. Olemassa olevasta tarjonnasta huolimatta tutkintoon johtavaa koulutusta käytetään myös osaamisen päivittämiseen ja täydentämiseen, vaikka kokonaisen tutkinnon suorittamiseen ei olisi tarvetta. Tämä johtuu muun muassa muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen vähäisestä tarjonnasta, heikosta tunnettavuudesta ja muiden kuin tutkintoon johtavien opintojen maksullisuudesta. Aktiivisella tiedotuksella, markkinoinnilla ja työelämäyhteistyöllä on kuitenkin mahdollista kehittää tutkinnon osista eli moduuleista työelämätarpeisiin vastaavaa koulutustarjontaa, jolla on kilpailukykyä koulutusmarkkinoilla.

Tutkintojen osia suorittamalla voitaisiin tutkintokoulutusta nopeammin ja joustavammin päivittää ja lisätä osaamista. Tutkinnon osien nykyistä joustavampi suorittamismahdollisuus vähentäisi tarvetta hakeutua tutkinto-opiskelijaksi yhteishaussa ja näin vapauttaisi paikkoja ensimmäistä korkeakoulututkintoa suorittaville.

Mahdollisuutta tarjota tutkinnon osia maksullisena täydennyskoulutuksena on toistaiseksi hyödynnetty vähän. Tämä on osittain johtunut säännöksen tulkinnanvaraisuudesta.

Korkeakoulujen toiminnan nykyisen rahoituspohjan arvioidaan olevan riittämätön jatkuvan oppimisen tarjonnan merkittävään lisäämiseen ja rahoituspohjaa olisi näin ollen laajennettava.

Tilauuskoulutus

Kasvavaan osaajapulaan vastaamiseksi tarvitaan tutkinnon osien suorittamismahdollisuuksien lisäämisen ohella myös lisää korkeakoulututkinnon suorittaneita osaajia. Yritysten tai muiden työnantajien henkilöstön tutkintokoulutustarpeita voi syntyä erityisesti toiminnan laajentuessa, toimialan läpikäydessä rakennemuutosta tai esimerkiksi kelpoisuus- tai pätevyysvaatimusten muuttuessa.

Korkeakouluilla ei ole mahdollisuuksia pelkästään yksilön omaehtoiseen hakeutumiseen perustuvalla tutkintokoulutuksella vastata joustavasti ja nopeasti kaikilta osin työelämän ja yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin. Tutkintokoulutukseen tarvitaan uusia malleja kysyntälähtöiselle koulutuksen kehittämiseksi. Tilastokeskuksen haastattelututkimuksen (Tilastokeskuksen Aikuiskoulutustutkimus 2017) mukaan suurin este työikäisten koulutukseen osallistumiselle on koulutuksen ja työn yhteensovittamisen vaikeus. Korkeakoulujen ja yritysten välisenä yhteistyönä kehitetyt, erilaisia opiskelijaryhmiä palvelevat ja koulutuksen alueellista saavutettavuutta vahvistavat suoritustavat voivat tuottaa uudenlaisia keinoja vastata yhteiskunnan osaajapulaan.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan korkeakoulut eivät voi järjestää tutkintoon johtavaa tilauuskoulutusta suomalaisille tai muille Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille tai heihin rinnastettaville. Elinkeinoelämästä ja kuntasektorilta saadun palautteen mukaan työnantajilla on tarvetta täydennyskoulutuksen lisäksi myös korkeakoulututkintoon johtavalle koulutukselle työvoimatarvealoilla.

Hallitus päätti keväällä 2017 puolivälitarkastelussaan edistää työntekijöiden koulutusmahdollisuuksia selkeyttämällä ja laajentamalla työnantajan kustantaman koulutuksen verovapautta työntekijän verotuksessa. Tämän mahdollistava tuloverolain muutos (876/2017) tuli voimaan vuoden 2018 alusta ja laajeni koskemaan myös tutkintoon johtavaa peruskoulutusta. Tuloverolain muutos loi työntekijälle mahdollisuuden kouluttaa työntekijöitään tarpeidensa mukaisesti joustavasti ja laajasti, aina korkeakoulututkintoon asti, ilman työntekijälle aiheutuvia veroseuraamuksia. Korkeakoulut eivät nykytilanteessa kuitenkaan voi järjestää tällaista korkeakoulututkintoon johtavaa tilauuskoulutusta EU- ja ETA-maiden kansalaisille.

Korkeakoulutukseen hakeutuminen ja opiskelijavalinnat

Suomessa korkeakoulutettujen 25—34 -vuotiaiden osuus väestöstä, 41 prosenttia, on alempi kuin OECD-maiden keskiarvo. Korkeakouluopinnot aloitetaan verrattain myöhään: vain 35 prosenttia aloittaa opinnot 21-vuotiaana tai nuorempana. Korkeakoulutuksen aloittaa lopulta noin 60 prosenttia ikäluokasta 50 ikävuoteen mennessä. Myös pitkät tutkinnon suorittamisajat ja heikko läpäisy vaikuttavat vertailun tuloksiin. Vuoden 2015 tietojen mukaan alemman ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittaa niitä opiskelevista seitsemässä vuodessa 48,5 prosenttia ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaa viidessä vuodessa 60,7 prosenttia.

Tutkintoon johtavaa korkeakoulutusta on ikäluokan kokoon nähden runsaasti. Vuosittain noin 75—80 prosenttia ylioppilasikäluokasta hakee korkeakouluihin välittömästi ylioppilastutkinnon suorittamisen jälkeen. Syksyllä 2018 alkavaan ensimmäisen syklin koulutukseen haki kevään yhteishaussa 140 340 henkilöä. Heistä sai ja otti vastaan paikan 40 601 hakijaa. Aloituspaikkoihin nähden yli kolminkertainen hakijamäärä vaikuttaa kuitenkin siihen, että vain kolmasosa ylioppilasikäluokasta pääsee aloittamaan korkeakouluopinnot välittömästi ylioppilastutkinnon suorittamisen jälkeen. Suurin osa ensimmäisen syklin koulutuksesta paikan vas-

taanottavista on ensimmäistä korkeakoulututkintoa suorittavia. Koulutuspaikkoja ja tutkintoja myös kerääntyy samoille henkilöille, ja tutkintokoulutusta käytetään jatkuvaan oppimiseen ja osaamisen täydentämiseen: yliopistoissa opiskelupaikan vastaanottaneista 28 prosentilla on korkeakoulututkinto tai opiskelupaikka korkeakoulussa, ammattikorkeakouluissa vastaava osuus on 25 prosenttia (2017).

Korkeakouluilla on vuodesta 2016 lähtien ollut velvollisuus varata osa yhteishaussa tarjolla olevista opiskelupaikoista ensimmäistä paikkaansa hakeville. Ensikertalaisikiintiöillä, pääsykokeiden keventämisellä ja yhä yhteisempien pääsykokeiden käyttönotolla sekä todistuksiin perustuvien valintojen lisäämisellä on haluttu parantaa vielä ilman opiskelupaikkaa olevien ja toisen asteen koulutuksen päättäneiden mahdollisuuksia opiskelupaikkaan. Toistaiseksi korkeakoulut ovat olleet kiintiöiden asettamisessa varovaisia ja valintojen lopputulokset ovat 2016 ja 2017 valinnoissa olleet suurimmassa osassa hakukohteita samat kuin ne olisivat olleet ilman paikkojen varaamista. Sekä kevään 2016 että kevään 2017 valinnoissa vain noin 250 ensimmäistä opiskelupaikkaa korkeakoulussa hakenutta hyötyi paikkojen varaamisesta. Tästä huolimatta ensimmäistä paikkaa hakeville kohdentuvien paikkojen osuus ja määrä on yliopistoissa kasvanut vuosien 2015 ja 2018 välillä.

Opiskelijavalintojen käytäntöjen tai valintaperusteiden uudistaminen ei kuitenkaan lisää opiskelupaikkoja tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Korkeakoulut päättävät aloituspaikkojen määrästä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa sovitut tutkintotavoitteet ja aloituspaikkalisäykset huomioiden. Jos koulutukseen valittavien määrässä ei tapahdu muutosta, opiskelijavalintojen muutoksilla parannetaan joidenkin hakijaryhmien asemaa valinnoissa, mikä automaattisesti vaikuttaa muiden hakijoiden asemaan.

Keväällä 2018 julkaistussa valtioneuvoston selvityksessä Opiskelijavalinnat ja korkeakouluopinnojen nopeuttaminen (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 25/2018) on tunnistettu hakijasuman purkamisen keskeiseksi keinoksi koulutuspaikkojen lisääminen ja koulutuksen kysynnän ohjaaminen niin, että yhteishaun koulutuspaikat kohdistuvat nykyistä kattavammin ensikertalaisille hakijoille. Osana paikkojen tehokkaampaa kohdentamista voidaan vähentää tutkintokoulutuksen kysyntää ohjaamalla korkeakouluissa jo opiskelevia tai opiskelleita hakeutumaan muuhun kuin tutkintoon johtavaan koulutukseen.

On ilmeistä, ettei opiskelijavalintoja koskevan sääntelyn kokonaisuus voi yksin vastata tarpeeseen kasvattaa korkeakoulututkinnon suorittavien osuutta ja toisaalta tarjota kattavampia ja houkuttelevampia mahdollisuuksia korkeakoulututkinnon antaman osaamisen täydentämiseen ja päivittämiseen.

Korkeakoulut ovat opintopolku.fi -palvelun ja opiskelijavalintojen kehittämiseen liittyvissä työryhmissä tuoneet esille tarpeen hyödyntää yhteishakuja ja erillisvalintoja nykyistä tehokkaammin. Tämä edellyttää erillisvalintojen keskinäisen suhteen ja käyttötarkoituksen selvittämistä ja kirkastamista. Esimerkiksi kansainvälisissä hauissa suurempi joustavuus on korkeakoulujen mukaan tarpeellista, jotta hakijat voivat saada valintatuloksen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja heidät voidaan myös sitouttaa opintoihin mahdollisimman aikaisin.

Nykyisin korkeakoulujen kevään yhdessä yhteishaussa on kaksi hakuaikaa. Tammikuulle ajoittuvassa hakuajassa on haettu vieraskieliseen koulutukseen ja maaliskuun lopun hakuajassa suomen ja ruotsinkieliseen koulutukseen. Valinnan tulokset ovat valmistuneet kesäkuun loppussa. Malli on koettu korkeakouluissa haasteelliseksi erityisesti vieraskielisen koulutuksen opiskelijarekrytoinnin näkökulmasta ja yliopistot ovatkin järjestäneet haut pääosin erillisvalin-

toina. Yhteishaun tulokset valmistuvat kokonaisuudessaan nykyisin kesäkuun lopussa, mikä on liian myöhään sekä kansainvälisen vetovoiman että ulkomailta Suomeen saapuvan opiskelijan oleskelulupaprosessin näkökulmista. Tästä johtuen myös ammattikorkeakoulut ovat järjestäneet vieraskielisten koulutusten hakuja enenevässä määrin erillishakuina yhteishaun sijaan. Hakijan kannalta hakeutumisen jakautuminen useampaan eri hakuun omine hakuaikoineen ja hakulomakkeineen tekee hakeutumisesta suomalaisen korkeakoulutukseen hankalampaa.

Mikäli korkeakoulupaikkoja jää yhteishaussa täyttämättä, voivat korkeakoulut järjestää lisähakuja. Nykykäytäntö lisähauun järjestämisessä on kuitenkin koettu niitä järjestävissä ammattikorkeakouluissa työlääksi, koska lisähauissa on käytettävä yhteishaun valintaperusteita.

Korkeakouluissa suoritettavat tutkinnot

Korkeakoulujen arviointineuvosto toteutti vuonna 2010 kokonaisarvioinnin Suomessa toteutetusta tutkinnonuudistuksesta (Tutkinnonuudistuksen arviointi 2010, Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 17:2010). Arvioinnissa tarkasteltiin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkintorakenteen toimivuutta ja selkeyttä korkeakoulujen, opiskelijoiden, työelämän ja tutkintojärjestelmän näkökulmasta. Arvioinnin perusteella tutkinnonuudistus mahdollistaa suomalaisen tutkintojärjestelmän vertailtavuuden kansainvälisesti ja tutkintorakenne on luonut aiempaa paremmat mahdollisuudet sekä kotimaiselle että kansainväliselle liikkuvuudelle. Aito kaksiportainen tutkintorakenne on toteutunut ammattikorkeakoulusektorilla.

Arviointiryhmä esitti, että opinto-oikeus yliopistoissa myönnettäisiin opiskelijavalinnassa pääsääntöisesti vain alempaan korkeakoulututkintoon. Arvioinnin mukaan alemman korkeakoulututkinnon suunnittelu omana kokonaisuutenaan selkeyttäisi tutkintorakenteen kaksiportaisuutta, mikä voisi lyhentää opintoaikoja ja vähentää keskeyttämistä. Kandidaatin ja maisterin tutkintojen keskinäiset suhteet voisivat vaihdella eri aloilla muun muassa työelämätarpeen koulutuskokonaisuuden mukaan. Poikkeuksena voisivat olla ammatit, joissa on vakiintuneesti edellytetty ylemmää korkeakoulututkintoa (esimerkiksi lääkärit, arkkitehdit, opettajat ja puheterapeutit). Arviointiryhmä esitti myös, että alemman korkeakoulututkinnon laajuus voisi olla pääsääntöisesti 180 opintopistettä, mutta tästä voisi poiketa joillakin aloilla niin, että koulutuksen laajuus olisi 210 opintopistettä tai 240 opintopistettä. Vastaavasti esitettiin, että ylempien korkeakoulututkintojen kesto voisi vaihdella puolestatoista vuodesta (90 opintopistettä) kahteen vuoteen (120 opintopistettä). Alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon kokonaispituuden ei kuitenkaan tulisi ylittää viittä vuotta.

Ammattikorkeakoulujen osalta arvioinnin keskiössä oli ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon asema ja profiili sekä tutkintorakenteen selkeys ja toimivuus kokonaisuudessaan. Arvioinnin mukaan ylemmän ammattikorkeakoulututkintoon hakeutumisen edellytyksenä oleva työelämäkokemusvaatimus koettiin ammattikorkeakouluissa enimmäkseen myönteisenä. Toisaalta sitä pidettiin myös ongelmallisena erityisesti kansainvälistymisen näkökulmasta. Kolmen vuoden työkokemusvaatimukseen toivottiin joustoa ja väljennyksiä. Arvioinnin kehittämisehdotusten mukaan ylemmää ammattikorkeakoulututkintoa tulee kehittää edelleen työelämäläheisenä ja työelämän kehittämistutkintona. Nykymuotoinen toteutustapa ehdotettiin säilytettäväksi. Sen rinnalle ehdotettiin vaihtoehtoista toteuttamistapaa, jossa työelämäkokemuksesta voitaisiin joustaa ja mahdollistaa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen kokopäiväopiskeluna. Vaihtoehtoja kaivattiin erityisesti nuorille, joilla ei ole työkokemusta ja ulkomaisille opiskelijoille. Arviointiryhmä esitti myös, että ammattikorkeakoulujen pitää huolehtia siitä, että ulkomaisille opiskelijoille muodostuu opintojen aikana yhteys työelämään.

Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa koskee hakukelpoisuusvaatimus vähintään kolmen vuoden työkokemuksesta kyseiseltä alalta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Säännös on hankaloittanut erityisesti pitkän ammattiuran tehneiden etenemistä korkeakoulutuspolulla. Vuosina 2004—2008 ylempään ammattikorkeakoulututkintoa opiskelleille tehdyn seurantakyselyn perusteella opiskelijoilla oli korkeakoulututkinnon jälkeistä työkokemusta keskimäärin seitsemän vuotta. Tutkimukseen vastanneista yli 80 prosentilla oli myös ennen korkeakoulututkintoa kertynyttä työkokemusta. Opiskelijoiden keski-ikä oli 44 vuotta. Opiskelijoista yhdeksän kymmenestä oli ollut opiskelunsa aikana kokopäivätyössä (Varjonen & Maijala 2009).

Kansainvälisen opiskelijaliikkuvuuden lisäksi korkeakoulujen kansainvälinen koulutus- ja tutkintoyhteistyö on muodostunut tärkeäksi kansainvälistymisen edistämisen muodoksi. Kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavia kaksoistutkinto-ohjelmia on tällä hetkellä arviolta noin 150. Kansallinen tutkintoja ja niiden laajuutta koskeva sääntely voi kuitenkin muodostua esteeksi tällaiselle yhteistyölle, jos korkeakouluilla ei ole mahdollista sopia yhteisistä menettelyistä kansainvälisenä yhteistyönä toteutetuissa ohjelmissa ja tutkinnoissa.

Valtion rahoitus korkeakouluille

Korkeakoulut voivat joissakin tapauksissa saada valtion rahoitusta lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseen sekä valtionavustuslain että korkeakoululainsäädännön perusteella. Määrärahojen myöntäminen samaan asiakokonaisuuteen useilta eri momenteilta ei ole talousarvion läpinäkyvyyttä edistävä käytäntö. Esimerkiksi lastentarhanopettajan koulutus on korkeakoulun perusrahoituksella rahoitettavaa toimintaa, jota rahoitetaan täydentävästi myös erityisavustuksella. Yliopistojen valtionrahoituksen lisäksi lastentarhanopettajakoulutuksen laajentamiseen on myönnetty valtionavustuslain (688/2001) mukaisilla menettelyillä valtionavustusta korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteisistä menoista 28 miljoonaa euroa vuosille 2018—2021. Korkeakoulujen kannalta menettely aiheuttaa valtionavustuslain mukaisten talouden ja toiminnan hankekohtaiseen eriyttämiseen perustuvien seuranta- ja raportointivelvoitteiden vuoksi ylimääräistä ja epätarkoituksenmukaista hallinnollista työtä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen pidemmän aikavälin tavoite on nostaa suomalaisten osaamis- ja koulutustasoa ja uudistaa osaamisella suomalaista yhteiskuntaa. Tavoitteena on tehdä Suomesta koulutuksen, osaamisen ja modernin oppimisen kärkimaa. Hallituskauden tavoitteena on koulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyyden lisääminen sekä siirtymien nopeuttaminen koulutuksesta työelämään. Opintopoluista tehdään mahdollisimman joustavia koulutusasteiden sisällä ja välillä.

Tulevaisuuden osaamistarpeisiin vastaamiseksi tarvitaan lisää osaajia ja korkealaatuisia korkeakoulutusta, tutkimusta ja innovaatio toimintaa sekä vahvaa kytkeytymistä muualla tuotettuun uuteen tietoon. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa on asetettu keskeiset tavoitteet korkeakoulujen kehittämiseksi lähivuosina. Vision toteutuessa sivistys, osaaminen, tiede ja teknologia toimivat nykyistä vahvemmin ihmisen ja yhteiskunnan hyväksi. Tavoitteena on, että vähintään puolet nuorten aikuisten ikäluokasta suorittaa korkeakoulututkinnon. Globalisaatio sekä työn muutokseen vaikuttava tieteen ja teknologian nopea kehitys edellyttävät osaamisen jatkuvaa päivittämistä ja kehittämistä, jonka vuoksi jatkuvan oppimisen tulee olla mahdol-

lista elämän eri tilanteissa. Tavoitteena on, että korkeakoulujen koulutustarjonta on joustavasti eri käyttäjärühmien hyödynnettävissä.

Esityksen yleisenä tavoitteena on edistää korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision toimeenpanoa ja tarjota korkeakouluille nykyistä paremmat toimintamahdollisuudet yhteiskunnan muutoksiin vastaamiseksi. Tavoitteena on erityisesti lisätä jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia korkeakouluissa ja tuoda näin korkeakoulujen osaamista nykyistä laajemmin yhteiskunnan käyttöön. Esityksen tavoitteena on myös helpottaa korkeakoulutukseen pääsyä ja tätä kautta nostaa Suomen hyvinvoinnin ja kestäväen kilpailukyvyn kannalta välttämätöntä koulutus- ja osaamistasoa.

Esityksellä halutaan lisäksi vahvistaa korkeakoulujen edellytyksiä kansainväliseen koulutus- ja tutkintoyhteistyöhön. Lisäksi esityksen tarkoituksena on vähentää hallinnollista työtä korkeakouluissa.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision tavoitteita koulutus- ja osaamistason nostamisesta, jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien parantamisesta, korkeakoulutukseen pääsyn helpottamisesta ja kansainvälisen yhteistyön vahvistamisesta voidaan edistää lainsäädännön muutoksilla, rahoituskannustimilla ja korkeakoulujen toimintatapoja muuttamalla.

Esityksessä *jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien* tarjoamista ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tehtävänä vahvistettaisiin, lainsäädäntöä selvennettäisiin tutkinnon osia sisältävän täydennyskoulutuksen tarjoamisen osalta ja mahdollistettaisiin se, että korkeakoulujen tutkintoon johtavaan tilauskoulutukseen voisivat jatkossa osallistua myös EU- tai ETA-valtion kansalaiset.

Jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien lisäämistä korkeakouluissa voitaisiin vaihtoehtoisesti toteuttaa myös laajentamalla opiskelijalle maksuttoman tutkintoon johtavan koulutuksen tarjontaa tai lisäämällä koulutettaville maksutonta täydennyskoulutusta. Nämä edellyttäisivät kuitenkin merkittävää julkisen rahoituksen lisäämistä korkeakouluille. Lisäksi rahoituksen ja tutkintomäärien kohdentamisen mekanismit ovat nopeasyklisten talouden muutosten kannalta hitaita ja jäykkiä. Opiskelijalle maksuttoman tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijamäärän kasvattaminen edellyttäisi myös vastaavasti lisämäärärahaa opintososiaalisiiin etuihin. Opiskelijoille ja koulutettaville maksutonta koulutustarjontaa ei voida nykyisillä resursseilla laajentaa merkittävästi koulutuksen laatua vaarantamatta ja opetushenkilöstöä kuormittamatta ottaen huomioon kasvava kysyntä.

Esitetyille muutoksille vaihtoehtona voidaan pitää myös nykytilan säilyttämistä. Tällöin ei kuitenkaan voitaisi tehokkaasti vastata yhteiskunnan kasvavaan ja monimuotoistuvaan koulutuskysyntään. Tutkintoon johtavan koulutuksen kysyntä ja käyttö osaamisen täydentämisessä kasvaisi. Rahoituspohjan laajentamisen hyödyt jäisivät toteutumatta, jolloin koulutustason nostamiseksi ja osaamisen monipuolistamiseksi tarvittavia korkeakoulututkintojen suoritusmääriä ei voitaisi lisätä. Osaamiseen perustuva kilpailukyky saattaisi entisestään heikentyä.

Esitetyt jatkuvaa oppimista ja *korkeakoulutukseen pääsyä helpottavat* muutokset yhdessä mahdollistaisivat entistä useammalle pääsyn korkeakoulutukseen entistä joustavammin. Mikäli ehdotettuja muutoksia ei tehdä, tämän hallituksen esityksen nykytilan arvioinnissa kuvattu tilanne säilyisi ennallaan.

Täysin ympärivuotista jatkuvaa opiskelijavalintaa ei korkeakouluissa voida toteuttaa hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun vaarantumatta. Tämä johtuu aloituspaikkoihin nähden kolminkertaisesta vuosittaisesta hakijamäärästä, minkä vuoksi hakijoita on voitava verrata keskenään. Korkeakouluissa on tästä syystä tarpeen säilyttää korkeakoulujen yhteishaku.

Esitetyt *tutkintokoulutusta koskevat joustomahdollisuudet* tukevat korkeakoulujen kansainvälistä koulutus- ja tutkintoyhteistyötä säilyttäen tutkintojen kansainvälisen vertailtavuuden. Ehdotettu muutos ei merkittävästi muuta nykytilannetta, jossa yksilölliset, laajuudeltaan erilaiset koulutuspolut ovat mahdollisia. Yksilölliset koulutusvalinnat voivat johtaa erilaisiin ensimmäisen ja toisen syklin tutkintokokonaisuuksiin. Esimerkiksi kandidaatin tutkinnon ja ylempään ammattikorkeakoulututkinnon yhteislaajuus voi olla 240 opintopistettä ja vastaavasti ammattikorkeakoulututkinnon ja maisterin tutkinnon yhteislaajuus 390 opintopistettä.

Mikäli ehdotettuja muutoksia ei tehtäisi, tämän hallituksen esityksen nykytilan arvioinnissa kuvattu tilanne säilyisi ennallaan.

Tutkintokoulutuksen säätelyn poistaminen kokonaan ja tutkintojen laajuuksista päättämisen siirtäminen täysin korkeakouluille voisi johtaa erilaistuihin laajuuksiin tutkinnoissa. Täysin hajautettu päätösvalta tutkintokoulutuksen laajuuksien määrittelyssä voisi johtaa kansallisen tutkintojärjestelmän ymmärrettävyyden heikentymiseen. Tutkintojen laajuuksilla on heijastusvaikutuksia kelpoisuuksiin ja pätevyyyksiin. Täysin hajautettu päätösvalta tutkintojen laajuudesta olisi ongelmallinen erityisesti säädeltyjen ammattien, kuten terveydenhuollon ammattien kannalta. Erilaiset tutkintojen laajuudet heikentäisivät tutkintojen ja niiden tuottaman osaamisen vertailtavuutta. Tämä saattaisi olla ongelmallista sekä yksilöiden että työnantajien näkökulmasta esimerkiksi rekrytoinneissa ja jatkokoulutukseen hakeutumisessa.

Esityksen mukaan nykyisin *valtionavustuslain mukaisesti korkeakoulutuksen kehittämiseen myönnettävät määrärahat* kohdennettaisiin yliopisto- ja ammattikorkeakoululakien mukaisesti. Valtion talousarviomenettelyt määrittelevät toiseksi toteuttamisvaihtoehdoksi nykytilan säilyttämisen.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin ehdotetaan tehtäväksi korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision tavoitteiden toteutumista edistävät muutokset. Esitykset ovat luonteeltaan mahdollistavia. Ne antavat autonomisille korkeakouluille lisää toiminnan ja reagoinnin mahdollisuuksia velvoittamatta uusien toimintamallien käyttöönottoon.

Jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien tarjoamista ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tehtävänä vahvistettaisiin. Muutoksella on tarkoitus korostaa korkeakoulujen roolia osaavan työvoiman tarjonnassa ja osaamisen vahvistamisessa elämän eri tilanteissa. Lisäksi lainsäädäntöä selkeytettäisiin täydennyskoulutuksen tarjoamisen osalta, jotta olisi yksiselitteistä, että myös tutkinnon osia sisältävää koulutusta voi tarjota täydennyskoulutuksena samoin edellytyksin kuin muutakin täydennyskoulutusta.

Esityksessä ehdotetaan, että korkeakoulujen tutkintoon johtavaan tilauskoulutukseen voisivat jatkossa osallistua myös EU- tai ETA-valtion kansalaiset. Tilauskoulutuksen kohderyhmän laajentaminen toisi uusia mahdollisuuksia tilaajan tarpeisiin sopivan tutkinnon hankkimiseen. Ratkaisu varmistaisi suomalaisten ja muiden EU/ETA-valtion kansalaisten sekä EU/ETA-valtioiden ulkopuolisten maiden kansalaisten yhdenmukaiset mahdollisuudet osallistua tilaa-

jan maksamaan koulutukseen sekä laajentaisi tutkintoon johtavan koulutuksen rahoituspohjaa. Korkeakoulu ei perisi tilauskoulutusta järjestäessään maksuja opiskelijalta, vaan koulutuksen maksaisi jatkossakin kokonaisuudessaan tilaaja. Esityksessä ehdotetaan, että tilaaja ei voisi periä koulutuksen kustannuksia opiskelijalta, joka on EU/ETA-valtion kansalainen. Koulutusta ei myöskään voisi järjestää opiskelijavalinnan kiertämiseksi, eikä tilauskoulutuksen järjestäminen saisi vaarantaa korkeakoulun perustehtävien toteutumista.

Ehdotetuilla laeilla joustavoitettaisiin myös korkeakoulutukseen hakeutumista. Korkeakoulujen yhteishaku säilyisi edelleen pääväylänä tutkintoon johtaviin korkeakouluopintoihin. Yhteishaun ja erillisvalintojen käyttöaloja selvennettäisiin ja lakeihin ehdotetaan lisättäviksi säännökset joustavammista hakumenettelyistä erillisvalinnoissa. Erillisvalintojen käyttömahdollisuuksia laajennettaisiin koskemaan myös yhteishaussa täyttämättä jääneitä opiskelupaikkoja sekä ensimmäisen syklin koulutuksia silloin, kun opiskelijat valitaan samanaikaisesti suomen- ja ruotsinkieliseen koulutukseen ja vastaavaan vieraskieliseen koulutukseen. Ehdotuksen mukaan korkeakoulut voisivat halutessaan järjestää erillisvalinnan joustavana valintana siten, että opiskelijaksi ottamista koskeva päätös tehtäisiin hakemuskohtaisesti ja valinta päättyisi, kun hakukohteeseen on valittu riittävä määrä opiskelijoita.

Opiskelijoiden siirtymistä korkeakoulun sisällä helpotettaisiin joustavoittamalla siirto-opiskelijoiden hakumenettelyä koskevia säännöksiä. Korkeakoulut voisivat halutessaan valita korkeakoulun sisällä siirtyvät opiskelijat erikseen muista siirto-opiskelijoista ja heihin voitaisiin soveltaa myös eri valintaperusteita kuin muihin siirto-opiskelijoihin. Ehdotettu muutos vähentäisi tarvetta hakea uutta opiskeluoikeutta korkeakoulujen yhteishaussa alaa vaihdettaessa. Koska korkeakouluissa osa opiskelupaikoista kiintiöidään ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville, muutos pienentäisi kiintiöinnin jyräksi koettua merkitystä hakijan näkökulmasta.

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon hakukelpoisuusvaatimuksena olevaa työkokemusvaatimusta kevennettäisiin jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien parantamiseksi. Opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä olisi kolmen vuoden sijaan kahden vuoden työkokemus hakukelpoisuuden tuottavan tutkinnon suorittamisen jälkeen. Lisäksi ammattikorkeakoulu voisi ottaa opiskelijaksi sen, jolla se katsoo muutoin olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten. Vastaava säännös koskee jo kaikkia muita korkeakoulututkintoon johtavia koulutuksia. Ratkaisu mahdollistaisi ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot entistä useammalle. Ammattikorkeakoulun harkintavalta ei koskisi kuitenkaan työkokemusvaatimusta, vaan laissa säädetty työkokemus olisi jatkossakin ehdoton edellytys opiskelijaksi ottamiselle.

Esityksessä ehdotetaan myös yliopistojen ylempien korkeakoulututkintojen ja ammattikorkeakoulujen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen laajuuksia ja tavoitteellisia suorittamisaikoja koskevien säännösten joustavoittamista ja yhdenmukaistamista. Yliopistojen kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavien ylempien korkeakoulututkintojen tavoitteellinen suorittamisaika voisi yliopiston päätöksen mukaisesti olla kahden lukuvuoden sijaan yksi tai puolitoista lukuvuotta lukuun ottamatta joitakin nykyisinkin erikseen säädelyjä tutkintoja. Kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavien ylempien ammattikorkeakoulujen tavoitteellinen suorittamisaika voisi ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti olla vuoden tai puolentoista lukuvuoden sijaan kaksi lukuvuotta. Muutos helpottaisi korkeakoulujen kansainvälistä tutkintoyhteistyötä ja lisäisi toisen syklin tutkinto-ohjelmien kansainvälistä vetovoimaa. Yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetun valtioneuvoston asetuksen ja ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen ylempien korkeakoulututkintojen laajuuksia koskevia säännöksiä on tarkoitus joustavoittaa vastaavasti.

Yliopistolain ja ammattikorkeakoululain valtionrahoitusta koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että korkeakouluille myönnettävät hankerahoitukset siirrettäisiin valtionavustuslain piiristä korkeakoulujen omaan rahoitusjärjestelmään. Esitys ei liity korkeakoulujen perusrahoitukseen eikä sitä koskevien rahoitusmallien uudistamiseen.

Osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision toimeenpanoa käynnistetään lisäksi muita toimenpiteitä, jotka eivät edellytä lainsäädännön muutoksia. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintatapojen muutoksia tuettaisiin pitkäkestoisilla kehittämisohjelmilla ja lisäämällä korkeakoulujen välistä yhteistyötä. Kehittämisohjelmilla on tarkoitus edistää esimerkiksi toimintamalleja ja ratkaisuja, joiden avulla tutkinto-opiskelijoiden osallistuminen toisen korkeakoulun järjestämään opetukseen olisi sujuvaa, kenen tahansa mahdollisuudet osallistua digitaaliseen opetukseen paranisivat sekä avointen oppimateriaalien hyödyntäminen lisääntyisi. Kehittämisohjelmia valmistellaan osana vision toimeenpanoa yhteistyössä ministeriön, korkeakoulujen, opiskelijoiden ja sidosryhmien kesken syksyn 2018 aikana.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision toimeenpanoon liittyvien muutosehdotusten lisäksi yliopistolaista ehdotetaan poistettavaksi ylioppilaskunnan erityinen tehtävä nimetä opiskelijoiden edustajat yliopiston opintotukilautakuntaan ja ammattikorkeakoululaista poistettavaksi opiskelijakunnan erityinen tehtävä nimetä opiskelijoiden edustajat ammattikorkeakoulun opintotukilautakuntaan, koska opintotukilautakunnat on lakkautettu 1 päivästä tammikuuta 2018.

Lisäksi Lappeenrannan teknillisen yliopiston nimi ehdotetaan muutettavaksi yliopiston oman ehdotuksen mukaisesti muotoon Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien lisääminen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa

Korkeakoulujen lakisääteisten tehtävien täydentämisellä jatkuvan oppimisen edistämistehtävällä, tutkinnon osien tarjoamista täydennyskoulutuksena koskevan säännöksen tarkentamisella sekä tilauskoulutuksen kohderyhmän laajentamisella ei ole suoria vaikutuksia valtion talousarvioon.

Ehdotetuilla muutoksilla lisätään korkeakoulujen mahdollisuuksia tarjota liiketaloudellisin perustein toteutettavaa täydennyskoulutusta ja tilauskoulutusta yksilöiden, työelämän ja yhteiskunnan tarpeisiin. Korkeakoulukohtaiset taloudelliset vaikutukset riippuvat siitä, kuinka laajasti mahdollisuuksia hyödynnetään yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa sekä kehityksestä korkeakoulujen tarjoaman täydennyskoulutuksen ja tilauskoulutuksen kysynnässä.

Mikäli täydennyskoulutuksen volyyymi kasvattaisi tutkinnon osien eli moduulien lisääntyvän kysynnän ja tarjonnan myötä korkeakoulujen koulutusliikevaihtoa 10 prosentilla lähivuosina, se tarkoittaisi nykyhinnoittelulla yliopistojen koulutusliikevaihdon kasvua kahdella miljoonalla eurolla ja ammattikorkeakoulujen vajaalla kolmella miljoonalla eurolla. Tulevien vuosien kasvu riippuu koulutustuotteiden kyvystä vastata työelämän ja yksilöiden tarpeisiin. Tilauskoulutuksella voidaan arvioida olevan erityistä merkitystä aloille, joilla toimiminen edellyttää tiettyä tutkintoa.

Tilauuskoulutusmahdollisuuden laajentaminen EU- ja ETA-maiden kansalaisille tai näihin rinnastuville ei aiheuta kustannuksia koulutukseen osallistuville. Ehdotetulla muutoksella ei olisi myöskään veroseuraamuksia tilauuskoulutukseen osallistuville yksilöille.

Ehdotetun lakimuutoksen mukaisesti yliopistot ja ammattikorkeakoulut voisivat jatkossakin itse päättää tilauuskoulutuksesta tilaajalta perimänsä maksun suuruudesta kuitenkin niin, että maksu kattaa vähintään koulutuksesta aiheutuvat kustannukset. EU- tai ETA-valtion kansalaisille mahdollistettava tutkintoon johtava tilauuskoulutus ei siten vaarantaisi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen muun toiminnan taloudellisia resursseja.

Ehdotetun säädösmuutoksen voidaan arvioida lisäävän työnantajien kustantamaa tutkintoon johtavaa koulutusta etenkin tilanteissa, joissa työntekijöitä on tarpeen kouluttaa uusiin tehtäviin. Tällainen koulutus on nykytilanteessa jäänyt toteutumatta, jos työntekijä on ollut EU- tai ETA-valtion kansallinen. Lisääntyvä koulutuskysyntä laajentaisi tutkintoon johtavan koulutuksen rahoitus pohjaa. Tilauuskoulutuksesta kertyvillä tuotoilla korkeakoulut voisivat kehittää maksutonta tutkintokoulutustaan.

Ehdotetun muutoksen mahdollistamien myös EU- ja ETA-maiden kansalaisista muodostuvien opiskelijaryhmien tilauuskoulutuksesta tulevaisuudessa saatavat tulot riippuvat siitä, kuinka laajasti yliopistot ja ammattikorkeakoulut hyödyntävät lainsäädännön tarjoamaa mahdollisuutta tilauuskoulutuksen järjestämiseen. Korkeakoulujen tutkinto-opiskelun keskimääräisenä laskennallisena kustannuksena on käytetty 8 000 euroa vuodessa. Tällöin kaksivuotisen yliopistojen ylempään korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen hinnaksi muodostuisi vähintään 16 000 euroa. Mikäli tilauuskoulutuksena toteutettaisiin 1 000 uutta ylempää korkeakoulututkintoa vuodessa, lisääntyisi yliopistojen liikevaihto vähintään 16 miljoonalla eurolla. Vastavasti kolme ja puolivuotisen ammattikorkeakoulututkinnon hinnaksi muodostuisi vähintään 28 000 euroa. Koulutuksen alakohtaisissa kustannuksissa ja tutkintojen laajuuksissa on suurta vaihtelua, jolloin tutkinnon hinta voi olla esimerkiksi laskelmaan nähden moninkertainen. Korkeakoulujen saamien tulojen määrään vaikuttavat markkinoinnin onnistuminen, työelämäyhteistyön aktiivisuus ja kansainvälisen verkostoitumisen tehokkuus.

Korkeakoulujen arvion mukaan tutkintoon johtavan tilauuskoulutuksen hankkimismahdollisuuksien laajentamisen taloudelliset vaikutukset tulevat olemaan alkuvaiheessa melko vähäisiä. Kyse on yhteiskunnallisesta palvelutehtävästä, jolla pystytään nykyistä paremmin vastaamaan muuttuviin alueellisiin ja alakohtaisiin osaamistarpeisiin. Koska voidaan arvioida, että vain hyvin pieni osa tilauuskoulutuksen uusiin osallistujaryhmiin kuuluvista saisi opintotukea, vaikutukset opintotukimenoihin jäisivät vähäisiksi.

Pääministeri Sipilän hallitus päätti kevään 2017 puolivälitarkastelussa edistää työntekijöiden koulutusmahdollisuuksia selkeyttämällä ja laajentamalla työnantajan kustantaman koulutuksen verovapautta työntekijän verotuksessa. Vuoden 2018 alussa tuloverolakiin (876/2017) lisättiin uusi säännös, jonka mukaan työnantajan kustantama, opiskelijalle maksuton koulutus ei tuloverolain 69 b §:n mukaisesti aiheuta koulutettavalle veroseuraamuksia. Veronalaista tuloa ei synny työnantajan kustantamasta työntekijän koulutuksesta, joka tapahtuu työnantajan tai samaan konserniin kuuluvan työnantajan intressissä.

Tuloverotuksen kannalta koulutuksen katsotaan lähtökohtaisesti tapahtuvan työnantajan intressissä aina, kun työnantaja päättää kustantaa työntekijälle koulutusta, joka on hyödyllistä työntekijän nykyisten tai tulevien työtehtävien kannalta saman työnantajan tai samaan konserniin kuuluvan työnantajan palveluksessa. Työtehtävien vaihtumisella työnantajan tai konser-

nin sisällä ei siten olisi vaikutusta koulutuksen verovapauteen. Myöskään sillä, missä muodossa koulutus tapahtuisi tai millaiseen tutkintoon tai ammattinimikkeeseen se mahdollisesti johdaisi, ei olisi merkitystä verovapautta arvioitaessa. Tuloverotuksen kannalta keskeinen merkitys on sillä, että koulutus tukee työntekijän nykyisiä tai tulevia työtehtäviä saman työnantajan tai samaan konserniin kuuluvan työnantajan palveluksessa.

Tuloverolain määritelmä työnantajan kustantamasta koulutuksesta lähtee siitä, että työnantajan olisi lähtökohtaisesti maksettava koulutuskustannukset suoraan koulutuksen järjestäjälle. Nyt esitetyssä lainmuutoksessa lähtökohtana olisi, että tilaajien EU- ja ETA-valtion kansalaisille hankkimassa tilauskoulutuksessa tilaaja vastaa koulutuksen kustannuksista eikä opiskelijalta voi periä koulutukseen osallistumisesta maksuja.

Vuoden 2017 alussa tuloverolakiin on lisätty uusi säännös, jonka mukaan irtisanotulle työntekijälle tarjottavaa työllistymistä edistävää valmennusta tai koulutusta ei pidetä työntekijän veronalaisena etuna. Koulutuksen ja valmennuksen verovapaus ulottuu niihin tilanteisiin, joissa työnantaja on työsopimuslain (55/2001), erityösopimuslain (756/2011), kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (304/2003) tai valtion virkamieslain (750/1994) perusteella velvollinen tarjoamaan irtisanotulle työntekijälle valmennusta tai koulutusta.

Jos koulutuksen kustantaa muu taho kuin työnantaja tai koulutukseen osallistuja itse, kyse on verottomasta lahjasta, jos lahjansaajalla ei ole ollut mahdollisuutta käyttää lahjaa muuhun tarkoitukseen. Tilaaja maksaa tilauskoulutuksen suoraan korkeakoululle, joten tilauskoulutuksen osallistujalla ei ole mahdollisuutta käyttää varoja muuhun tarkoitukseen.

Korkeakoulutukseen pääsyn helpottaminen

Ehdotetuilla opiskelijavalinnan toteuttamista koskevilla muutoksilla ei arvioida olevan merkittäviä suoria taloudellisia vaikutuksia valtion tuloihin ja menoihin. Muutoksen välilliset vaikutukset voivat kuitenkin realisoitua, kun siirtovalinnan kautta opintoalaa vaihtavat eivät vie opiskelupaikkoja ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakevilta ja jatkuvampi hakeutumis- ja valintamahdollisuus tehostaa korkeakoulujen aloituspaikkojen täyttöä.

Erillisvalintojen joustava käyttäminen menettelyltään raskaamman täydennyshaun tilalla keventäisi korkeakoulujen hallinnollista työtä.

Valtion rahoitus korkeakouluille

Esitetyllä määrärahojen teknisellä siirrolla korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot -momentin määrärahoista osaksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen valtionrahoitusmäärärahoja ei olisi julkisen talouden menojen ja tulojen kannalta taloudellisia vaikutuksia. Määrärahasiirto ja sen myötä uudistuva määrärahojen kohdentaminen ja raportointi vapauttaisi resursseja korkeakoulujen hallinnosta. Uudistus integroisi nykyisin erillisinä hankkeina haettavan, seurattavan ja raportoitavan korkeakoulujen kehittämistoiminnan osaksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain mukaisia maksatus- ja raportointikäytäntöjä sekä lisäisi rahoituksen läpinäkyvyyttä. Muutoksella ei ole vaikutusta korkeakoulujen rahoitusmallien kautta jaettavan rahoituksen määrään.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetun muutoksen jatkuvan oppimisen tehtävän korostamisesta ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tehtävänä arvioidaan edellyttävän sitä, että jatkuvan oppimisen tehtävä otetaan huomioon korkeakoulujen rahoitusmalleissa. Korkeakoulujen rahoitusmalleja seuraavalle, vuonna 2021 alkavalle sopimuskaudelle valmistellaan vision toimeenpanoa valmistelevaan asetetussa mahdollistava ohjaus, resurssit ja rakenteet- työryhmässä vuoden 2018 aikana.

Esitetyillä lakimuutoksilla korkeakoulujen arvioidaan voivan vastata korkeakoulutuksen monimuotoistuvaan ja lisääntyvään kysyntään. Yhteiskunnan osaamistarpeet ja jatkuvan oppimisen välttämättömyys vaikuttavat siihen, että korkeakoulutukseen tulevan opiskelijajoukon arvioidaan olevan aikaisempaa heterogeenisempaa tarpeiltaan ja iältään. Tämä edellyttää korkeakouluilta uudenlaisten opintojen suoritusapojen, ohjauksen ja tukipalveluiden kehittämistä. Lisäksi laadunhallinnan menettelyjä on kehitettävä siten, että niillä voidaan hallita eri oppimisväylien tasalaatuisuutta. Osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision toimeenpanoa on tarkoitus käynnistää korkeakoulujen henkilöstön ja johtamisen osaamista vahvistava kehittämisohjelma. Kehittämisohjelmalla voidaan tukea korkeakoulujen henkilöstöä jatkuvan oppimisen ja sen vaatimien ohjauspalveluiden toteuttamisessa.

Tilaukoulutuksen järjestäminen tai tutkinnon osia sisältävän koulutusten tarjoaminen täydennyskoulutuksena jäisi edelleen korkeakoulun harkintaan. Koulutuksen järjestäminen ei voi jatkossakaan heikentää korkeakoulun antamaa perus- tai jatkokoulusta, joten korkeakoulun on huolehdittava, että sillä on riittävät resurssit ja henkilöstö tilaukoulutusta varten. Ehdotuksilla ei siten ole heikentäviä vaikutuksia korkeakoulujen perustehtävien hoitamiseen ja opetuksen ja palveluiden laatuun. Liiketoiminnallisesti toteutettavat koulutukset ovat korkeakoulujen mahdollisuus laajentaa rahoituspohjaansa ja vahvistaa henkilöstöresursseja. Mikäli korkeakoulut hyödyntävät uusia toimintamahdollisuuksia, voidaan arvioida, että korkeakoulujen henkilöstön määrä kasvaisi. Tilaukoulutus tai täydennyskoulutus eivät heikentäisi korkeakoulun maksuttomassa tutkintokoulutuksessa opiskelevien opiskelijoiden asemaa.

Joustavuus kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävien yliopistojen ylemmän korkeakoulututkinnon ja ammattikorkeakoulujen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon laajuuksissa avavat yliopistoille ja ammattikorkeakouluille uusia mahdollisuuksia kansainvälisessä koulutusyhteistyössä. Joustavuus lisää todennäköisesti myös koulutusvientitarkoituksessa toteutettavan tutkintokoulutuksen kilpailukykyä. Samalla joustomahdollisuus edellyttää entistä suurempaa panostusta tutkintojen ja opintojen suunnitteluun sekä opintoneuvontaan. Muutokset tutkintorakenteessa edellyttävät myös tutkintokoulutusta ja tutkintorakennetta koskevan viranomaisviestinnän tehostamista Opetushallituksessa ja opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Ehdotetun muutoksen opiskelijavalintojen joustavoittamisesta arvioidaan helpottavan korkeakoulujen opiskelijavalintojen toteuttamista. Yhteishaussa täyttämättä jääneiden paikkojen täyttäminen olisi korkeakouluille nykyistä helpompaa ja tehokkaampaa toteuttaa erillisvalintaa hyödyntäen. Siirto-opiskelijoiden hakumenettelyä koskevien säännösten joustavoittaminen vähentäisi korkeakoulujen hallinnollista työtä.

Esitetty muutos korkeakoulujen kehittämismäärärahojen tekniseksi siirroksi keventää hankehallinnon prosesseja ja niihin kohdistuvaa työaikaa erityisesti yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa sekä opetus- ja kulttuuriministeriössä. Esityksen arvioidaan lisäävän julkisen talouden suunnitelman läpinäkyvyyttä ja tukevan korkeakoulujen kokonaisohjattavuutta.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä vastataan työelämän ja yhteiskunnan muutokseen tilanteessa, jossa globalisaatio, talouden rakennemuutokset ja työelämän murros ovat nopeitempöisiä ja jatkuvia. Mahdollisuudet osallistua korkeakoulutukseen lisääntyvät ja monimuotoistuvat, mikä nostaa väestön koulutus- ja osaamistasoa. Esitykset ehkäisevät osaltaan Suomen osaamispohjan rapautumista sekä auttavat vastaamaan työmarkkinoiden kasvavaan osaajapulaan ja siten osaltaan turvaavat yhteiskunnan jatkuvaa uudistumiskykyä ja innovaatiotoiminnan edellytyksiä.

Ehdotettavien lainmuutosten tarkoituksena on tarjota korkeakouluille mahdollisuuksia vastata joustavammin yksilöiden, työelämän ja kansainvälistymisen tarpeisiin. Korkeakoulujen lakisääteisten tehtävien täsmentäminen jatkuvan oppimisen edistämistehtävällä vahvistaa korkeakoulujen aktiivista roolia yhteiskunnassa ja tuo korkeakoulujen osaamisen entistä laajemmin yhteiskunnan käyttöön. Tämän arvioidaan lisäävän korkeakoulujen ja yhteiskunnan eri toimijoiden välistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä sekä tukevan näin korkeakoulutuksen ja tki-toiminnan työelämärelevanssia.

Jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia parannetaan myös ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kelpoisuusvaatimuksen joustavoittamisella. Kelpoisuusehtona olevan työkokemusvaatimuksen lyhentäminen kahteen vuoteen nopeuttaisi koulutustason nostamista ja parantaisi jatkokoulutustuneiden henkilöiden työmarkkina-asemaa.

Korkeakoulujen liiketoimintana tarjoama täydennyskoulutus ja ehdotettu tilauskoulutuksen kohderyhmän laajentaminen EU- ja ETA-valtion kansalaisiin lisää työnantajan mahdollisuuksia kouluttaa henkilöstöä muutostilanteissa ja hankkia osaavaa työvoimaa. Tällaiset koulutukset antaisivat työnantajalle mahdollisuuden vastata rakennemuutoksiin henkilöstön osaamista uudistamalla ja kehittämällä. Myös korkeakoulujen tutkinnon osista eli moduuleista koostuvaa koulutustarjontaa voidaan kehittää ja hyödyntää uudella tavalla osaamisen uudistamisessa ja osaajapulaan vastaamisessa. Tilauskoulutusmahdollisuuden avaaminen myös EU-ETA -valtioiden kansalaisille toisi suomalaisille, eurooppalaisille ja ns. kolmannen maan kansalaisille yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua tilaajan maksamaan tutkintokoulutukseen. Ehdotus ei heikentäisi korkeakoulujen muussa maksuttomassa tutkintokoulutuksessa opiskelevien asemaa. Yhteistyössä työelämän kanssa toteutettavat koulutukset vahvistaisivat korkeakoulujen ja työelämän yhteyksiä, minkä voidaan arvioida parantavan koulutuksen ja tki-toiminnan työelämärelevanssia.

Opiskelijavalintaa koskevilla esityksillä joustavoitetaan koulutukseen hakeutumismahdollisuuksia ja mahdollisuutta vaihtaa koulutusala. Käynnissä olevan opiskelijavalintauudistuksen arvioidaan yhdessä esitettyjen korkeakoulun sisäistä siirtymistä helpottavien ja entistä jatkuvamman hakeutumisen mahdollistavien lakimuutosten kanssa lisäävän ja sujuvoittavan toiselta asteelta siirtyvien nuorten pääsyä korkeakoulutukseen. Kun jatkuvan oppimisen tarjonta lisääntyy ja korkeakoulun sisäinen koulutusalan vaihtaminen helpottuu, tutkintokoulutuksen hakupainetta kanavoituu pois yhteisvalinnoista. Tämän arvioidaan auttavan kohdentamaan korkeakoulutuksen aloituspaikkoja ensimmäistä kertaa tutkintoon johtavassa korkeakoulutuksessa aloittaville. Esitetty erillisvalintojen ja yhteishaun yhteentoimivuuden parantaminen jatkuvamman opiskelijavalinnan toteuttamiseksi ja paikkojen tehokkaamman käytön varmistamiseksi arvioidaan tehostavan korkeakoulujärjestelmän kykyä palvella yhä useampaa. Siirto-opiskelijavalinnan muutos helpottaa alanvaihtoa ja auttaa näin kohdentamaan aloituspaikkoja ensikertalaisille.

Tutkintojen laajuutta joustavoittamalla parannetaan korkeakoulujen mahdollisuuksia kansainväliseen koulutus- ja tutkintoyhteistyöhön ja tätä kautta vahvistetaan koulutuksen laatua. Korkeakoulujen kansainvälistyminen edistää alueiden ja koko yhteiskunnan kansainvälistymistä ja tukee työmarkkinoiden uudistumista.

Esitysten vaikuttavuus riippuu lisäksi muusta korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision toimeenpanosta, muusta korkeakoulutuksen kehittämisestä ja lopulta uusien toimintamallien siirtymisestä käytäntöön.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio valmisteltiin laajasti osallistavassa prosessissa vuoden 2017 aikana. Vision sisällöstä ja tavoitteista käytyyn keskusteluun osallistui korkeakoulujen johtoa ja henkilöstöä, opiskelijoita sekä muita sidosryhmiä. Visiotyön tuloksena syntynyt "Ehdotus Suomelle: Suomi100+" linjaa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuuntaa vuoteen 2030 ja se julkaistiin lokakuussa 2017.

Vision toimeenpanoa varten opetus- ja kulttuuriministeriö asetti johtoryhmän toimimaan vuoden 2019 loppuun asti ja vuodeksi 2018 viisi temaattista työryhmää: 1) Mahdollistava ohjaus, resurssit ja rakenteet; 2) Avoimuus, joustavuus ja jatkuva oppiminen; 3) Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta; 4) Digitalisaatio ja tekoäly korkeakoulujen muutoksen tukena sekä 5) Hyvinvoivat korkeakouluyhteisöt. Ryhmät vastaavat korkeakouluyhteisön ja sidosryhmien osallistamisesta vision toimeenpanon suunnitteluun ja toteutukseen. Ryhmissä ovat edustettuina korkeakoulut, ylioppilas- ja opiskelijakunnat, työelämän edustajat sekä muut sidosryhmät. Lisäksi vision toimeenpanoa seuraamaan on asetettu parlamentaarinen seurantaryhmä.

Lainsäädännön uudistamistarpeita ja muita vision tavoitteisiin pääsemiseksi tarvittavia toimenpiteitä on käsitelty edellä mainituissa vision toimeenpanoryhmissä, parlamentaarisessa seurantaryhmässä sekä visiotyötä koskevissa seminaareissa. Lisäksi keväällä 2018 opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti vision toimeenpanosta kaikille avoimen verkkoavoriihen, johon osallistui yli 1 200 henkilöä. Nyt esitettävät ehdotukset perustuvat erityisesti Avoimuus, joustavuus ja jatkuva oppiminen -työryhmän työhön.

Opiskelijavalinnan uudistamista koskevia ehdotuksia on käsitelty Opetushallituksen asettamassa korkeakoulujen yhteishaun toteuttamisen ja opintopolku.fi -palvelun kehittämisen ohjausryhmässä sekä Unifin ja Arenen toimielimissä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on hankkinut esityksen valmistelun aikana kaksi asiantuntijaselvitystä siitä, millä edellytyksillä korkeakoulututkintoon johtavaa tilauskoulutusta olisi mahdollista tarjota myös Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisille tai näihin rinnastettaville, mukaan luettuna suomalaiset. Toisessa selvityksessä on käsitelty tilauskoulutusta pääasiassa Euroopan unionin valtioneuvoston sääntelyn kannalta, toisessa perustuslain takamien perusoikeuksien kannalta.

Valtion rahoitukseen kohdistuvaa kehittämismäärärahojen siirtoesitystä on valmisteltu yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa. Valtiovarainministeriö on kannattanut esitettyä uudistusta ja nähnyt uudistuksen perusteltuna teknisenä muutoksena.

Esitysehdotus on ollut käsiteltävänä osaamisen ja koulutuksen ministerityöryhmässä.

Lappeenrannan teknillisen yliopiston nimenmuutos

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä Lappeenrannan teknillisen yliopiston tekemän esityksen pohjalta. Lappeenrannan teknillinen yliopisto pyysi nimenmuutosasiassa lausuntoa Kotimaisten kielten keskukselta. Kotimaisten kielten keskus totesi lausunnossaan, että nimen tulisi välittää tietoa koulutusasteesta, oppilaitoksesta saatavasta koulutuksesta tai oppilaitoksen sijainnista ja että näiden kriteerien valossa Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT on yksi uudeksi nimeksi mahdollisista vaihtoehtoista. Kotimaisten kielten keskus piti mahdollisena lyhenteen LUT nostamista virallisen nimen rinnalle oheisnimeksi, koska LUT on ainakin paikallisesti melko vakiintunut ja se haluttaisiin tunnettuuden ja brändin takia säilyttää.

Ministeriö pyysi Lappeenrannan teknillisen yliopiston tekemästä nimenmuutosesityksestä ja sen perusteluista lausunnot Lahden kaupungilta, Lappeenrannan kaupungilta ja Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry:ltä.

Lappeenrannan kaupunki piti erittäin tärkeänä, että yliopiston ehdotetussa uudessa nimessä näkyy sen sijainti ja yhteys Lappeenrantaan. Samoin kaupunki piti tärkeänä, että käyttöön vakiintunut ja laajalti tunnettu lyhenne LUT säilyy. Lahden kaupunki piti esitettyä nimenmuutosta perusteltuna jatkona yliopiston jo yli 20 vuotta kestäneelle ja vahvistuneelle toiminnalle Lahdessa.

Unifi ry kuuli esityksen johdosta kaikkia yliopistoja. Vaasan yliopisto ei ilmoittanut kantaansa ja Jyväskylän yliopisto ilmoitti, ettei sillä ole kommentoitavaa. Kaikki muut yliopistot ilmoittivat kannattavansa muutosehdotusta. Unifi ry ilmoitti myös kannattavansa muutosta.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Luonnos hallituksen esityksestä lähetettiin lausuntokierrokselle ja julkaistiin opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivuilla 10.7.2018. Lausuntokierroksen aikana opetus- ja kulttuuriministeriö täsmensi esitystä ammattikorkeakoululain 25 §:ää koskevan ehdotuksen muotoilussa havaitun epätarkkuuden vuoksi ja antoi tarkennuksen johdosta lausunnonantajille mahdollisuuden täydentää lausuntoaan 6.9.2018 saakka. Luonnoksesta saatiin yhteensä 89 lausuntoa, joista 4 oli täydentäviä lausuntoja. Kolme lausunnonantajaa ilmoitti, ettei heillä ole lausuttavaa.

Lausunnonantajat pitivät esityksen tavoitteita kannatettavina. Kiitosta sai myös esitysten mahdollistava luonne, joka antaa autonomisille korkeakouluille lisää toiminnan ja reagoinnin mahdollisuuksia velvoittamatta uusien toimintamallien käyttöönottoon. Tieteentekijöiden liitto piti mahdollistavia säädös muutoksia normiohjauksen näkökulmasta ongelmallisena.

Esitystä jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien tarjoamisesta ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tehtävänä kannatettiin laajasti. Lausunnonantajat ilmaisivat kuitenkin huolensa korkeakoulujen rahoituksen riittävydestä ja useat korkeakoulut katsoivat, että jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien laajentaminen korkeakouluissa edellyttäisi lisää resursointia. Elinkeinoelämän edustajat ehdottivat jatkuvan oppimisen esitettyä vahvempaa kytkentää korkeakoulujen ydintehtäviin.

Lausunnonantajat kannattivat laajasti esitystä lainsäädännön selventämisestä siten, että olisi yksiselitteistä, että myös tutkinnon osia sisältävää koulutusta voi tarjota täydennyskoulutuksena.

Enemmistö lausunnonantajista kannatti tilauskoulutuksen mahdollistamista EU/ETA -kansalaisille. Esitystä vastustivat opiskelijajärjestöt sekä korkeakouluyhteisöä edustavat henkilöstöjärjestöt, jotka katsoivat tilauskoulutuksen vaikuttavan haitallisesti korkeakoulujen perustehtävien hoitamiseen ja voivan johtaa opiskelijalle maksulliseen koulutukseen. Ongelmallisena pidettiin myös sitä, että koulutuksen kysyntää ei ole selvitetty riittävästi. Useat lausunnonantajat katsoivat, että opiskelijoiden oikeudellista asemaa tilauskoulutuksessa tulisi esityksessä käsitellä laajemmin.

Lausunnonantajat kannattivat pääosin esityksiä korkeakoulutukseen hakeutumisen joustavoittamisesta. Osa lausunnonantajista kuitenkin vastusti joustavaa valintaa koskevaa esitystä hakijoiden tasapuolisen kohtelun vaarantumisen ja opiskelijavalinnan tavoitteiden hämärtyamisen vuoksi.

Esitys jouston lisäämisestä ylemmän korkeakoulututkinnon laajuuksiin vieraskielisissä ohjelmissa ja kansainvälisessä yhteistyössä jakoi lausunnonantajien mielipiteitä. Jouston mahdollisuutta pidettiin tarpeellisena kansainvälisessä koulutusyhteistyössä, mutta osa lausunnonantajista piti esitettyä jouston rajausta kaikkeen vieraskieliseen koulutukseen ongelmallisena ja liian epämääräisenä. Esitykseen kriittisesti suhtautuneet tahot nostivat esille esityksen laajemmat vaikutukset suomalaiseen tutkintorakenteeseen, tutkinnon suorittaneiden asemaan työmarkkinoilla ja jatkokoulutukseen hakeutumiseen.

Lausunnonantajat kannattivat yksimielisesti esitystä siitä, että ammattikorkeakoulu voisi ottaa ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin opiskelijaksi henkilön myös ilman kelpoisuuden tuottavaa tutkintoa, jos ammattikorkeakoulu arvioi henkilöllä olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten. Myös opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä olevaa työkokemusvaatimuksen säilyttämistä hakukelpoisuuden tuottavan tutkinnon suorittamisen jälkeen ja sen lyhentämistä kahteen vuoteen kannatettiin yleisesti. Osa lausunnonantajista erityisesti ammattikorkeakoulusektorilta esitti, että työkokemukseksi voisi laskea myös opintojen aikana kertyvän työkokemuksen.

Korkeakoulut ja korkeakouluyhteisöä edustavat henkilöstöjärjestöt kannattivat korkeakouluille myönnettävien hankerahoitusten siirtämistä valtiovastuun piiristä yliopistolain ja ammattikorkeakoululain mukaiseen rahoitusjärjestelmään ja katsoivat, että esitys keventää hallinnollista työtä korkeakouluissa.

Lausunnonantajilla ei ollut huomauttamista Lappeenrannan teknillisen yliopiston nimen muuttamista koskevaan ehdotukseen eikä siihen, että ylioppilas- ja opiskelijakuntien tehtävistä poistettaisiin jäsenten nimittäminen opintotukilautakuntiin.

Lausuntojen pohjalta on muutettu ehdotusta yliopistolain 40 §:n ja ammattikorkeakoululain 14 §:n osalta siten, että jouston mahdollisuus ylemmän korkeakoulututkinnon laajuuteen rajattaisiin ainoastaan kansainvälisenä yhteistyönä toteutettaviin koulutuksiin. Muutettu ehdotus on alkuperäistä tarkkarajaisempi, mutta avaa korkeakouluille lisää mahdollisuuksia toteuttaa kansainvälisiä yhteis- ja kaksoistutkintoja.

Lausuntojen pohjalta on lisäksi tarkennettu yleisperusteluita erityisesti vaikutusarviointien osalta sekä yksityiskohtaisia perusteluita yliopistolain 9, 36 a § ja 49 §:n sekä ammattikorkeakoululain 13, 28 a § ja 43 §:n osalta. Tilauskoulutusta koskevan ehdotuksen yksityiskohtaisia perusteluita on tarkennettu erityisesti opiskelijan aseman sekä korkeakoulun ja tilaajan sopimuksia koskevilta osin sekä erillisvalinnan joustoa koskevan ehdotuksen perusteluita opiskelijan yhdenvertaisen kohtelun osalta.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Hallitus antoi 20 päivänä syyskuuta 2018 esityksen eduskunnalle laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 145/2018 vp). Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yliopistolain 46 §:n 2 momentin kohta ja ammattikorkeakoululain 41 §:n 1 momentin 3 kohta siten, että niiden sisältämät viittaukset sairausvakuutuslakiin korvattaisiin viittauksella ehdotettuun lakiin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta. Mainitun esityksen ja tämän esityksen yliopistolain 46 §:ää ja ammattikorkeakoululain 41 §:ää koskevat ehdotukset tulisi esitysten eduskuntakäsittelyn yhteydessä sovittaa yhteen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki yliopistolain muuttamisesta

1 §. *Soveltamisala.* Yliopistolain soveltamisalasäännöstä muutettaisiin siten, että pykälän 2 momentin 9 kohdan nimi Lappeenrannan teknillinen yliopisto muutetaan yliopiston esityksen mukaisesti muotoon Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT. Ehdotettu nimi kuvastaisi yliopiston kahta vahvaa toiminta-aluetta. Yliopisto on selvittänyt myös muita vaihtoehtoja nimelle, mutta pelkän lyhenteen sisältävää LUT-yliopistoa ei ole pidetty viralliseksi nimeksi riittävän selkeänä ja ymmärrettävänä. Kaakkois-Suomi ja Itä-Suomi ovat alueina jo korkeakoulujen nimistössä käytössä.

2 §. *Tehtävät.* Yliopistoilla on nykyäänkin lakiin kirjattu velvoite edistää elinikäistä oppimista. Pykälän 1 momentissa tätä velvoitetta terävöitetäisiin ja korostettaisiin siten, että yliopistojen tulisi tehtäviään hoitaessaan tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen. Säännös ei kuitenkaan velvoittaisi yliopistoja minkään tietyn koulutuksen järjestämiseen. Muutoksella on tarkoitus korostaa yliopistojen roolia osaamisen vahvistamisessa sekä yksilön oman elämän eri tilanteissa, että yhteiskunnallisen kehityksen muutosvaiheissa.

7 §. *Tutkinnot ja muu koulutus sekä tutkintorakenne.* Yliopistot ovat vakiintuneesti tarjonneet tutkintojen osia sisältävää koulutusta paitsi avoimena yliopisto-opetuksena tai muutoin erillisinä opintoina, myös täydennyskoulutuksena. Täydennyskoulutus on yliopistojen harjoittamaa liiketoimintaa, joka ei saa vääristää kilpailua ja jota ei ole sallittua tukea yliopistojen julkiseen tehtävään annettavalla julkisella rahoituksella. Pykälän 1 momentin sanamuotoa selvennettäisiin täydennyskoulutuksen tarjoamisen osalta, jotta olisi yksiselitteistä, että myös tutkinnon osia sisältävää koulutusta voi tarjota täydennyskoulutuksena samoin edellytyksin kuin muutakin täydennyskoulutusta. Samoja tutkinnon osia on mahdollista tarjota sekä avoimena yliopisto-opetuksena että täydennyskoulutuksena, jolloin eroa ei ole koulutuksen sisällössä vaan järjestämistavassa. Jos yliopisto järjestää täydennyskoulutusta muutoin kuin erikseen kirjanpito-velvollisen yksikön muodossa, sitä koskevat tuloksellisuustiedot tulee yliopistolain 62 §:n mukaisesti esittää tilinpäätöksen liitetiedoissa erillisen tuloslaskelman muodossa. Täydennyskoulutus on liiketaloudellista toimintaa, jonka ehdot määräytyvät yksityisoikeudellisen sopimuksen mukaisesti. Täydennyskoulutukseen osallistuviin ei edelleenkään miltään osin sovellettaisi yliopistolain opiskelijoita koskevia säännöksiä.

9 §. *Tilauuskoulutus.* Pykälän 1 momentin mukaan yliopisto voisi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (*tilauuskoulutus*). Säännös vastaisi voimassa olevaa lakia.

Voimassa olevan lain mukaan tilauuskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tilauuskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-

oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa tilauskoulutukseen voisivat osallistua myös EU- tai ETA-valtion kansalaiset. Tilauskoulutuksen kohderyhmän laajentaminen toisi uusia mahdollisuuksia tilaajan tarpeisiin sopivan tutkinnon hankkimiseen. Ratkaisu varmistaisi suomalaisten ja muiden EU/ETA-valtion kansalaisten sekä EU/ETA-valtioiden ulkopuolisten maiden kansalaisten yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua tilaajan maksamaan koulutukseen.

Pykälän 2 momentin mukaan tilauskoulutukseen osallistuvaan sovellettaisiin tämän lain 37, 37 a, 37 b, 43 a—43 d, 45, 45 a, 45 b, 82, 83, 83 a, 84, 84 a, 85 ja 86 pykälää, kuten nykyisin. Tilauskoulutuksen osallistujien olisi siis edelleen täytettävä aiemman koulutuksensa puolesta samat kelpoisuusehdot kuin muiden tutkinto-opiskelijoiden, mutta he eivät kävisi muuten läpi opiskelijavalintaa, vaan tilaaja ilmoittaisi yliopistolle kelpoisuusehdot täyttävät osallistujat. Koska osallistujia ei otettaisi opiskelijaksi yliopistolain 36 §:ssä tarkoitetulla tavalla, osallistuja olisi mahdollisesti myöhemmin opiskelijavalintaan osallistuessaan edelleen yliopistolain 36 b §:n mukainen ensikertalainen hakija. Sen sijaan tutkinnon tilauskoulutuksessa suorittanut ei enää olisi ensikertalainen hakija, jos hän myöhemmin osallistuisi tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijavalintaan.

Tilauskoulutuksen osallistujiin sovellettaisiin kuten nykyäänkin ns. SORA-säännöksiä opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä ja opiskeluoikeuden peruuttamisesta sekä säännöksiä kurinpidosta. Osallistujilla olisi myös oikeus hakea muutosta opintosuorituksen arvosteluun samoin kuin muilla opiskelijoilla. Muilta osin tilauskoulutuksen osallistujiin ei sovellettaisi yliopistolain opiskelijoita koskevia pykäläitä, vaan heidän asemansa määräytyisi toisaalta tilaajan ja yliopiston välisen sopimuksen perusteella, toisaalta tilaajan ja tilauskoulutuksen osallistujan välisen sopimuksen perusteella. Osallistujalla ei esimerkiksi olisi itsenäistä oikeutta jatkaa tilauskoulutuksessa aloitettuja opintoja, jos tilaaja tulisi maksukyvyttömäksi. Myös tutkinnon suorittamisen enimmäisaika määriteltäisiin sopimuksin. Tilauskoulutuksena suoritettu tutkinto olisi yliopiston tutkintoja koskevien määräysten mukainen ja antaisi samat oikeudet ja saman kelpoisuuden kuin muussa yliopiston tutkintokoulutuksessa suoritettu vastaava tutkinto.

Tilaaja ja osallistuja sopisivat keskenään osallistumisen ehdoista, kuten mahdollisesta palkan maksamisesta koulutusajalta. Tilauskoulutukseen osallistuvilla Suomen ja muiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisilla olisi oikeus opintotukeen opintotukilain nojalla samoin edellytyksin kuin muilla tutkintoa opiskelevilla Suomen ja muiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisilla.

Tilauskoulutuksena annettavan opetuksen olisi jatkossakin liityttävä sellaiseen perus- tai jatkokoulutukseen, jossa yliopistolla on tutkinnonanto-oikeus, eikä tilauskoulutuksen järjestäminen saisi heikentää yliopiston antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Kaikille kelpoisuusehdot täyttävillä henkilöille turvataan siten jatkossakin yhtäläinen mahdollisuus osallistua tutkintoon johtavaan maksuttomaan koulutukseen eikä tilauskoulutuksen järjestäminen voi vähentää korkeakoulujen aloituspaikkoja maksuttomassa tutkintokoulutuksessa.

Lakiehdotuksessa on säilytetty perus- ja jatkokoulutuksen heikentämiskielto. Yliopistojen koulutusvastuista on säädetty yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (74/2004) sekä yliopistojen koulutusvastuun täsmentämisestä annetussa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa (1451/2014). Ammattikorkeakoulujen koulutusvastuut on ammattikorkeakoululain 8 §:n 1 momentin nojalla määritelty kunkin ammattikorkeakoulun toimiluvassa. Tilauskoulutuksen järjestäminen ei saisi heikentää koulutusvastuiden mukaista julkisrahoitteista koulutustarjontaa.

Alun perin tilauskoulutuksesta säädettyä 2007 eduskunnan perustuslakivaliokunta korosti lausunnossaan (PeVL 14/2007 vp), että lakia sovellettaessa on syytä yhdenvertaisuusnäkökoh- tienkin vuoksi kiinnittää huomiota siihen, että koulutusta ei järjestetä tilaajalle, jonka tosiasial- lisenä aikomuksena on ehdotuksen tavoitteiden vastaisesti tilata koulutusta siinä tarkoitukses- sa, että koulutukseen osallistuvat voisivat näin välttää yliopiston tai korkeakoulun valintako- keet. Esityksessä tästä kiellosta säädettäisiin lain tasolla sen olennaisuuden tähdentämiseksi. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan yliopisto ei saa järjestää tilauskoulutusta, jos on ilmeistä, että koulutus tilataan siinä tarkoituksessa, että tilauskoulutuk- seen osallistuvat voisivat välttää 36 §:n mukaisen opiskelijavalinnan. Esimerkiksi yksityis- henkilö ei edelleenkään voisi perustamansa yrityksen kautta tilata itselleen, lapsilleen tai muil- le läheisilleen koulutusta opiskelijavalinnan välttämisen tarkoituksessa. Yliopiston tulisi tila- uskoulutuksen järjestämisestä neuvoteltaessa edellyttää tilaajalta riittäviä selvityksiä koulutuk- sen tilaamisen tarkoituksesta ja muista asiaan vaikuttavista seikoista. Jos yliopistolle syntyisi epäily välttämistarkoituksesta, yliopiston tulisi pyytää tilaajalta lisäselvitystä tai suoraan hy- lätä tilauspyyntö. Tilaajan ja yliopiston väliseen sopimukseen pitäisi sisällyttää määräykset sopimuksen purkamisesta myös tilanteissa, joissa tilaajan todetaan antaneen virheellisiä tai puutteellisia tietoja. Tilauskoulutuksen laajentaminen edellyttäisi yliopistoilta huolellista sopimusvalmistelua. Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraisi tilauskoulutuksen kehittymistä ja sen mahdollisia vaikutuksia muuhun koulutukseen. Osana yliopistojen ohjausprosessia opetus- ja kulttuuriministeriöllä olisi oikeus saada yliopistolta yliopistolain 51 §:n nojalla tilauskoulutuk- sen seurannan edellyttämät tiedot esimerkiksi kunkin koulutuksen tilaajasta, suoritettavasta tutkinnosta, koulutuksen ajankohdasta ja osallistujien määrästä. Tilauskoulutuksen laajentami- sen vaikutuksista on tarkoitus tehdä erillinen arviointi vuoden 2025 loppuun mennessä.

Tilauskoulutuksen järjestäminen olisi edelleen yliopiston harkinnassa, joten velvollisuutta ti- lauskoulutuksen järjestämiseen ei olisi. Yliopiston olisi selvitettävä koulutuksen aiheuttamat kustannukset ja resurssitarpeet ja otettava huomioon mahdollisuudet osoittaa tehtävään riittävä henkilöstö. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilauskoulutusta koskevista maksuista. Yliopis- ton olisi perittävä koulutuksen tilaajalta tilauskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä ai- heutuvat kustannukset kattava maksu, kuten nykyisinkin. Tilauskoulutus on yliopiston liike- toimintaa ja jos yliopisto järjestää sitä muutoin kuin erikseen kirjanpitovelvollisen yksikön muodossa, sitä koskevat tuloksellisuustiedot tulee yliopistolain 62 §:n mukaisesti esittää erillisen tuloslaskelman muodossa tilinpäätöksen liitetiedoissa. Tilauskoulutuksen laajentamisen yhteydessä esitetään samalla muutettavaksi yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä annettua opetus- ja kulttuuriministeriön asetusta (331/2016). Tilauskoulutuksessa suoritettujen alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärä ei enää sisältyisi koulutuksen rahoit- tusosuuden laskentakriteereihin, joten tilauskoulutuksen antaminen ei enää tuottaisi julkista rahoitusta yliopistoille.

Yliopisto ei perisi jatkossakaan tilauskoulutukseen osallistuvilta lukuvuosimaksuja tai muita- kaan maksuja, vaan koulutuksen rahoittaa kokonaisuudessaan 1 momentin mukaisesti tilaaja. Koulutuksen tilaajalla olisi sen sijaan oikeus periä tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskeli- joilta sen sijaintivaltion lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia maksuja, kuten ny- kyisinkin. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan tilaaja ei voisi kuitenkaan periä maksuja Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisilta eikä niiltä, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän so- pimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen per- heenjäseniltä. Tilaaja ei voisi periä maksuja myöskään niiltä, joilla on ulkomaalaislain (301/2004) nojalla myönnetty Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulu- pa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittu-

jen perheenjäseniltä. Perheenjäsenen määrittelyyn sovellettaisiin ulkomaalaislakia. Säännös varmistaisi sen, että suomalaisille tai muille EU/ETA-kansalaisille korkeakoulututkinto olisi tilauskoulutuksenakin järjestettynä aina maksuton. Tilaajan vastuulla olisi varmistaa, että se perisi maksuja vain niiltä, joilta maksuja lain mukaan saa periä. Yliopiston ja tilaajan väliseen sopimukseen olisi mahdollista sisällyttää määräykset sanktioista, mikäli yliopistoon tietoon tulee, että tilaaja ei noudata lain määräyksiä maksujen perimisestä. Yliopistoja koskevalla lain-säädännöllä ei voida rajoittaa työnantajan ja työntekijän vapautta sopia keskenään siitä, että työntekijä sitoutuu koulutuksen saamisen vastineeksi esimerkiksi pysymään määräajan työnantajan palveluksessa ja maksamaan korvauksen, ellei hän täytä sitoumustaan.

36 §. Opiskelijavalinta. Pykälän 1 momentin mukaan opiskelijat ottaisi yliopisto, kuten nykyisinkin. Opiskelija otettaisiin suorittamaan sekä alemmaa että ylempää korkeakoulututkintoa, jompaakumpaa näistä tutkinnoista, jatkotutkintoa tai erikoistumiskoulutusta. Säännös vastaisi voimassa olevaa lakia. Yliopistoilla olisi siis edelleen mahdollisuus harkita, pitävätkö ne tarkoituksenmukaisempaan valita pääosan opiskelijoista samanaikaisesti sekä alemmaa että ylempää korkeakoulututkintoa suorittamaan vai haluavatko ne eriyttää ensimmäisen ja toisen syklin opiskelijavalintoja toisistaan aiempaa enemmän.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siirto-opiskelijoista, jolla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä. Kuten nykyisinkin, yliopistolla olisi velvollisuus siirto-opiskelijoiden ottamiseen. Säännöksen tarkoituksena on ollut helpottaa alanvaihtoa ilman tarvetta osallistua varsinaiseen opiskelijavalintaan. Säännös on kuitenkin joissakin tapauksissa alkuperäisen tarkoituksensa vastaisesti hankaloittanut yliopiston sisäistä siirtymistä. Tutkinnoista toiseen siirtymistä pienemmät muutokset kuten pääaineen tai opintosuunnan vaihto eivät kuulu säännöksen soveltamisalaan, vaan ne voidaan edelleen järjestää kevyemmin menettelyin. Monilla aloilla tutkinnoista toiseen siirtyminen ei kuitenkaan opintojen substanssin kannalta ole suuri muutos, esimerkiksi historia-aineet voivat kuulua useaan eri tutkintoon kuten VTK- tai HuK -tutkintoon. Myös laaja-alaisissa kandidaattiohjelmissä voi olla eri tutkintoja suorittavia opiskelijoita, ja tavoitetutkinnon vaihtaminen ohjelman sisällä ei välttämättä ole sisällöllisesti suuri muutos. Valintaperusteiden laatiminen siirtohakuihin yhteisesti tällaisille sisäisille siirtyjille ja toisesta korkeakoulusta hakeville on saattanut olla haastavaa ja on tehnyt yliopiston sisäisestä siirtymisestä tarpeettoman monimutkaista. Ehdotettavan säännöksen mukaan sisäiset siirtyjät voitaisiin valita omana ryhmänä erikseen muista siirto-opiskelijoista, jos yliopisto pitää tällaista valintatapaa perusteltuna Yliopiston sisäisiin siirto-opiskelijoihin voitaisiin soveltaa myös eri valintaperusteita kuin yliopiston ulkopuolelta siirtyviin, jolloin siirtymistä koskeva menettely olisi mahdollisimman joustavaa ja yksinkertaista.

Muuten siirto-opiskelijoita koskevia säännöksiä sovellettaisiin edelleen yhdenmukaisesti sekä korkeakoulujen välillä siirtyviin opiskelijoihin että yliopiston sisäisiin siirto-opiskelijoihin. Kaikki siirto-opiskelijat menettäisivät jatkossakin siirron perusteena olevan opiskeluoikeutensa samalla kun ottavat vastaan uuden opiskeluoikeuden, ja heidän tutkinnon suorittamisaikansa laskettaisiin yhdenmukaisesti lain 41 §:n 5 momentin mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin opiskelijavalinnan perusteista, joista päättäisi yliopisto, kuten nykyisinkin. Säännös vastaisi voimassa olevaa lakia.

36 a §. Yhteishaku ja erillisvalinnat. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yliopistojen tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijavalinnan järjestämisestä jatkotutkintoja lukuun ottamatta korkeakoulujen yhteishakuna, kuten nykyisinkin. Momenttiin siirrettäisiin voimassa olevan

lain 3 momentin säännös, jonka lakiviittaus korjattaisiin koskemaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia (884/2017). Kaikki yhteishakua koskevat säännökset sisältyisivät siten jatkossa pykälän 1 momenttiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin erillisvalintojen käyttämisestä yhteishaun asemesta. Sen 1 kohdan mukaan erillisvalintaa voisi käyttää otettaessa opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohde-ryhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden yliopisto on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa. Säännös vastaisi voimassa olevaa lainsäädäntöä. Säännös ei anna mahdollisuutta poiketa 37 §:ssä säädetystä kelpoisuusvaatimuksista yleisesti siten, että jonkin koulutuksen valinta järjestettäisiin vain jollekin rajatulle hakijaryhmälle. Ellei valintaa voida momentin muiden kohtien perusteella järjestää erillisvalintana, pääosa kyseisen koulutuksen opiskelupaikoista on täytettävä yhteishaussa siten, että kuka tahansa 37 §:n mukaisesti kelpoinen hakija voi hakea ja tulla valituksi siihen. Kohdan mukaisia koulutuksia ovat esimerkiksi erilaiset muuntokoulutukset, joissa koulutus räätälöidään tiettyjä opintoja jo suorittaneille.

Momentin 2 kohdan mukaan erillisvalintaa voisi käyttää otettaessa opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen, kuten nykyisinkin. Pykälän 3 kohdassa erillisvalintojen käyttöalaa laajennettaisiin siten, että erillisvalintaa voisi käyttää otettaessa opiskelijoita myös pelkästään alempaan korkeakoulututkintoon tai alempaan ja ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen haun kanssa. Esimerkiksi taidealoilla koulutuksia ei ole eroteltu kielen perusteella alemmassakaan tutkinnossa, eikä yhteishaun aikataulu sovellu kaikkiin kansainvälisiin valintoihin.

Momentin 4 kohdan mukaan erillisvalintaa voitaisiin käyttää otettaessa siirto-opiskelijoita ja 5 kohdan mukaan otettaessa opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella (ns. avoimen väylä), kuten nykyisinkin.

Momentin 6 kohta olisi voimassa olevaan lakiin nähden uusi. Sen mukaan erillisvalintaa voisi käyttää otettaessa opiskelijoita yhteishaussa täyttämättä jääneille opiskelupaikoille. Nykyisin yhteishaussa täyttämättä jääneet paikat täytetään yhteishakuun kuuluvissa lisähauissa, joissa on sovellettu samoja valintaperusteita kuin yhteishaussa ja esimerkiksi järjestetty valintakohteita. Esityksen mukaan lisähaut olisivat jatkossa erillisvalintoja ja niitä koskisi 3 momentin mukainen mahdollisuus joustavaan valintaan.

Myös pykälän 3 momentti olisi uusi voimassa olevaan lakiin nähden. Sen mukaan yliopisto voisi järjestää 2 momentissa tarkoitetun erillisvalinnan joustavana valintana siten, että opiskelijaksi ottamista koskeva päätös tehdään hakemuskohtaisesti ja valinta päättyy, kun hakukoh- teeseen on valittu riittävä määrä opiskelijoita.

Vaikka voimassa olevaan lakiin ei sisälly suoraa säännöstä erillisvalintojen aikataulusta, valintasäännöksiä on vakiintuneesti tulkittu siten, että myös erillisvalinnoilla on oltava alkamis- ja päättymispäivämäärä. Hallintolain 25 §:n säännös asioiden yhdessä käsittelemisestä on ohjannut tekemään päätökset samassa valinnassa tehdyistä hakemuksista yhdellä kertaa. Päätökset on katsottu voitavan tehdä hakemuskohtaisesti sellaisissa valinnoissa, joissa valintakriteerit ovat yksiselitteiset, kuten tietty pistemäärä tietystä standardoidusta testistä, ja kaikki kriteerit täyttävät hakijat on otettu opiskelijoiksi. Ehdotettavan muutoksen tarkoituksena on mahdollistaa päätösten tekeminen hakemuskohtaisesti myös valinnoissa, joissa otettavien opiskelijoiden määrä on etukäteen rajattu ja joissa valintakriteerien soveltaminen voi edellyttää harkintaa,

esimerkiksi tutkielman tutkimussuunnitelman laadullista arvioimista. Tällainen erillisvalinta voisi päättyä, kun hakukohteeseen on valittu riittävä määrä opiskelijoita. Opiskelijoita voisi valita myös varasijoille.

Myös joustavassa valinnassa hakijoihin sovellettaisiin yhdenmukaisia valintaperusteita. Hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi hakijoilla tulisi olla tieto valinnan alkamisesta. Tällöin hakija voisi itse edistää mahdollisuuksiaan tulla valituksi hakemalla mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Luonnollisesti myös hakukohteen täyttymisestä ja sen myötä valinnan päättymisestä olisi välittömästi tiedotettava. Hakijoiden yhdenvertainen kohtelu edellyttää myös valintakriteerien olevan niin selkeät, että kutakin hakijaa voidaan tarkoituksenmukaisesti verrata valintakriteereihin.

Joustavan valinnan käyttämisestä päättäisi yliopisto, joten yliopiston tulisi arvioida valintatavan käyttöönoton tarkoituksenmukaisuutta yliopiston ja hakijan näkökulmasta.

Ehdotettu säännös koskisi vain valintaa. Jos yliopisto järjestäisi joustavan valinnan siten, että se lisäisi joustoja myös opintojen aloittamisajankohdissa, yliopiston olisi otettava erityisesti huomioon eri aikoina opinnot aloittavien yhdenvertainen kohtelu sekä kiinnittyminen opintoihin ja yliopistoyhteisöön.

Ehdotetun 3 momentin mukainen joustava valintatapa olisi hyödyllinen erityisesti pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaisissa täyttämättä jääneiden paikkojen täyttöä koskevissa valinnoissa. Pääosa opiskelijavalinnoista järjestettäisiin kuitenkin edelleen yhteishaussa.

Esitettyihin uudistuksiin liittyy myös yhteishakuasetukseen suunniteltu muutos, jolla muodostettaisiin erillinen yhteishaku vieraskielisille ohjelmille. Kyseisessä haussa hakijan ei tarvitsisi asettaa hakukohteitaan hakutoivejärjestykseen, mikä helpottaisi etenkin lukuvuosimaksuvollisten hakijoiden asemaa. He voisivat valitessaan vastaanotettavan opiskelupaikan myös ottaa huomioon taloudelliset näkökohdat kuten yliopiston tarjoaman apurahan.

40 §. *Alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen tavoitteelliset suorittamisajat.* Hallituksen esityksen antamisen yhteydessä yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annettuun valtioneuvoston asetukseen esitetään lisättäväksi kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävän ylempien korkeakoulututkinnon laajuutta koskeva jouston mahdollisuus. Esitettävän asetusmuutoksen mukaan yliopisto voisi kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävässä tutkintoon johtavassa koulutuksessa päättää ylempien korkeakoulututkinnon laajuudeksi 60 tai 90 opintopistettä 120 opintopisteen laajuuden sijaan. Muutos olisi merkityksellinen yliopistojen kansainvälisten yhteistyömahdollisuuksien kannalta, sillä erilaisissa yhteis- tai kaksoistutkintohankkeissa toimiminen voi estyä, jos kaikilla osallistuvilla korkeakouluilla ei ole mahdollisuuksia järjestää saman laajuisia tutkintoja.

Yliopistolain 40 §:n ylempien korkeakoulututkintojen tavoitteellisia suorittamisaikoja koskevaa säännöstä esitetään muutettavaksi vastaamaan uusia laajuuksia. Jos yliopisto siis päättäisi tutkinnon laajuudeksi 60 tai 90 opintopistettä, se samalla päättäisi tavoitteelliseksi suorittamisaikaksi yksi tai puolitoista lukuvuotta.

Tutkintojen laajuuden ja tavoitteellisen suorittamisajan joustomahdollisuuden takia on tarvetta erikseen muuttaa myös opintotukilainsäädäntöä. Muutokset tulisivat voimaan samanaikaisesti kuin joustoa koskevat säännökset.

46 §. *Ylioppilaskunta.* Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan ylioppilaskunnan erityisenä tehtävänä on nimetä opiskelijoiden edustajat opintotukilain (65/1994) 9 §:n mukaiseen yliopiston opintotukilautakuntaan. Mainittu kohta esitetään poistettavaksi, koska opintotukilautakunnat on lakkautettu 1.1.2018 lukien opintotukilain muuttamisesta annetulla lailla (559/2017).

49 §. *Valtion rahoituksen määräytymisperusteet.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö voisi jatkossa myöntää tuloksellisuusrahoituksen lisäksi myös muuta yliopiston lakisääteisten tehtävien hoitamiseen kohdennettua harkinnanvaraista rahoitusta. Harkinnanvaraisessa rahoituksessa on kyse valtioneuvoston tai ministeriön ennalta päättämistä määräaikaisista kehittämis-, kokeilu- ja käynnistämishankkeista, joilla pyritään pysyviin toiminnallisiin ja rakenteellisiin muutoksiin. Harkinnanvaraista rahoitusta ei voida sisällyttää osaksi yliopistojen laskennallista perusrahoitusta, koska tarpeita harkinnanvaraiseen rahoitukseen voi syntyä myös kesken hallituskauden. Laskennallinen perusrahoitus perustuu ennalta määritelyihin laskentakriteereihin ja näiden keskinäisiin painotuksiin.

Korkeakouluille nykyisin valtionavustuslain ehtojen mukaisesti myönnettävät hankerahoitukset siirrettäisiin korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot -momentilta yliopistolain 49 §:n 3 momentin mukaiseksi harkinnanvaraiseksi rahoitukseksi, joka ei siis enää jatkossa olisi valtionavustuslain tarkoittamaa rahoitusta. Tällä hetkellä yliopistot ovat voineet saada rahoitusta samaan asiakokonaisuuteen sekä osana korkeakoulujen valtionrahoitusta että valtionavustuksena myönnettävänä hankerahoituksena. Esitettävä muutos vähentäisi hallinnollista työtä yliopistoissa ja opetus- ja kulttuuriministeriössä ja lisäisi rahoituksen läpinäkyvyyttä.

Harkinnanvarainen rahoitus eriteltäisiin yliopistojen valtionrahoituksen määrärahamomentin alajaottelussa. Momentin selvitysosassa voitaisiin tarvittaessa kertoa, mihin kokonaisuuksiin harkinnanvarainen rahoitus on tarkoitettu kohdentaa. Rahoitus kohdennettaisiin yliopistoille vuotuisessa valtionrahoituspäätöksessä tai sen täydennyksenä. Muutos edellyttäisi talousarvion valmisteluvaiheessa määrärahojen kohdentamista korkeakoulusektoreiden kesken.

Harkinnanvaraisen rahoituksen tavoitteet ja kohdentamisessa käytettävät kriteerit määritellään hakuilmoituksessa tai yliopistoille annettavan muun ohjeistuksen osana. Yliopistolain 51 §:n mukaan yliopistojen tulee toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle sen määräämät koulutuksen ja tutkimuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin sekä muut seurannan ja ohjauksen edellyttämät tiedot ministeriön päättämällä tavalla. Harkinnanvaraisen rahoituksen tuloksia ja vaikuttavuutta seurataan osana yliopistojen toiminnan vuosiraportointia. Ministeriö voi edellyttää myös yksityiskohtaisempaa erillisraportointia, jonka sisällöstä kerrotaan rahoituspäätöksen yhteydessä. Korkeakoulujen taloushallinnon koodistossa on määritelty periaatteet, joiden mukaisesti korkeakoulut järjestävät taloushallintonsa sekä yhtenäisen tilinpäätösraportointinsa.

92 b §. *Viittaukset Lappeenrannan teknilliseen yliopistoon.* Pykälä on uusi. Selkeyden vuoksi siinä säädettäisiin, että muun lainsäädännön viittaukset Lappeenrannan teknilliseen yliopistoon

katsottaisiin 1 §:n mukaisen nimenmuutoksen jälkeen viittauksiksi Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUTiin.

1.2 Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta

4 §. Tehtävät. Ammattikorkeakouluilla on nykyäänkin lakiin kirjattu velvoite edistää elinikäistä oppimista. Pykälän 2 momentissa tätä velvoitetta terävöitettäisiin ja korostettaisiin siten, että ammattikorkeakoulujen tulisi tehtäviään hoitaessaan tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen. Säännös ei kuitenkaan velvoittaisi ammattikorkeakouluja minkään tietyn koulutuksen järjestämiseen. Muutoksella on tarkoitus korostaa ammattikorkeakoulujen roolia osaamisen vahvistamisessa sekä yksilön oman elämän eri tilanteissa, että yhteiskunnallisen kehityksen muutosvaiheissa.

10 §. Ammattikorkeakoulussa annettava opetus. Ammattikorkeakoulut ovat jo vakiintuneesti tarjonneet tutkintojen osia sisältävää koulutusta paitsi avoimena korkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina, myös täydennyskoulutuksena. Täydennyskoulutus on ammattikorkeakoulujen harjoittamaa liiketoimintaa, joka ei saa vääristää kilpailua ja jota ei ole sallittua tukea ammattikorkeakoulujen julkiseen tehtävään annettavalla julkisella rahoituksella. Pykälän 1 momentin sanamuotoa selvennettäisiin täydennyskoulutuksen tarjoamisen osalta, jotta olisi yksiselitteistä, että myös tutkinnon osia sisältävää koulutusta voi tarjota täydennyskoulutuksena samoin edellytyksin kuin muutakin täydennyskoulutusta. Samoja tutkinnon osia on mahdollista tarjota sekä avoimena ammattikorkeakouluopetuksena että täydennyskoulutuksena, jolloin eroa ei ole koulutuksen sisällössä vaan järjestämistavassa. Jos ammattikorkeakoulu järjestää täydennyskoulutusta muutoin kuin erikseen kirjanpitovelvollisen yksikön muodossa, sitä koskevat tuloksellisuustiedot tulee ammattikorkeakoululain 55 §:n mukaisesti esittää tilinpäätöksen liitetiedoissa erillisen tuloslaskelman muodossa. Täydennyskoulutus on liiketaloudellista toimintaa, jonka ehdot määräytyvät yksityisoikeudellisen sopimuksen mukaisesti. Täydennyskoulutukseen osallistuviin ei edelleenkään miltään osin sovellettaisi ammattikorkeakoululain opiskelijoihin koskevia säännöksiä.

13 §. Tilauskoulutus. Pykälän 1 momentin mukaan ammattikorkeakoulu voisi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (*tilauskoulutus*). Säännös vastaisi voimassa olevaa lakia.

Voimassa olevan lain mukaan tilauskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tilauskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa tilauskoulutukseen voisivat osallistua myös EU- tai ETA-valtion kansalaiset. Tilauskoulutuksen kohderyhmän laajentaminen toisi uusia mahdollisuuksia tilaajan tarpeisiin sopivan tutkinnon hankkimiseen. Ratkaisu varmistaisi suomalaisten ja muiden EU/ETA-valtion kansalaisten sekä EU/ETA-valtioiden ulkopuolisten maiden kansalaisten yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua tilaajan maksamaan koulutukseen.

Pykälän 2 momentin mukaan tilauskoulutukseen osallistuvaan sovellettaisiin ammattikorkeakoululain 25—27, 33—40 ja 57—61 §:ää, kuten nykyisinkin. Tilauskoulutuksen osallistujien olisi siis edelleen täytettävä aiemman koulutuksensa puolesta samat kelpoisuusehdot kuin muiden tutkinto-opiskelijoiden, mutta he eivät kävisi muuten läpi opiskelijavalintaa, vaan tilaaja ilmoittaisi ammattikorkeakoululle kelpoisuusehdot täyttävät osallistujat. Koska osallistujia ei otettaisi opiskelijaksi ammattikorkeakoululain 28 §:ssä tarkoitettulla tavalla, osallistuja

olisi mahdollisesti myöhemmin opiskelijavalintaan osallistuessaan edelleen ammattikorkeakoululain 28 b §:n mukainen ensikertalainen hakija. Sen sijaan tutkinnon tilauskoulutuksessa suorittanut ei enää olisi ensikertalainen hakija, jos hän myöhemmin osallistuisi tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijavalintaan.

Tilaukoulutuksen osallistujiin sovellettaisiin kuten nykyäänkin ns. SORA-säännöksiä opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä ja opiskeluoikeuden peruuttamisesta sekä säännöksiä kurinpidosta. Osallistujilla olisi myös oikeus hakea muutosta opintosuorituksen arvosteluun samoin kuin muilla opiskelijoilla. Muilta osin tilauskoulutuksen osallistujiin ei sovellettaisi ammattikorkeakoululain opiskelijoita koskevia pykäläiä, vaan heidän asemansa määräytyisi toisaalta tilaajan ja yliopiston välisen sopimuksen perusteella, toisaalta tilaajan ja tilauskoulutuksen osallistujan välisen sopimuksen perusteella. Osallistujalla ei esimerkiksi olisi itsenäistä oikeutta jatkaa tilauskoulutuksessa aloitettuja opintoja, jos tilaaja tulisi maksukyvyttömäksi. Myös tutkinnon suorittamisen enimmäisaika määriteltäisiin sopimuksin. Tilaukoulutuksena suoritettu tutkinto olisi ammattikorkeakoulun tutkintoja koskevien määräysten mukainen ja antaisi samat oikeudet ja saman kelpoisuuden kuin muussa ammattikorkeakoulun tutkintokoulutuksessa suoritettu vastaava tutkinto.

Tilaja ja osallistuja sopisivat keskenään osallistumisen ehdoista, kuten mahdollisesta palkan maksamisesta koulutusajalta. Tilaukoulutukseen osallistuvilla Suomen ja muiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisilla olisi oikeus opintotukeen opintotukilain nojalla samoin edellytyksin kuin muilla tutkintoa opiskelevilla Suomen ja muiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisilla.

Tilaukoulutuksena annettavan opetuksen olisi jatkossakin liityttävä ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrättyyn koulutustehtävään, eikä tilaukoulutuksen järjestäminen saisi heikentää ammattikorkeakoulun antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Kaikille kelpoisuusehdot täyttävillä henkilöillä turvattaisiin siten jatkossakin yhtäläinen mahdollisuus osallistua tutkintoon johtavaan maksuttomaan koulutukseen eikä tilaukoulutuksen järjestäminen voi vähentää ammattikorkeakoulujen aloituspaikkoja maksuttomassa tutkintokoulutuksessa. Lakiehdotuksessa on säilytetty perus- ja jatkokoulutuksen heikentämiskielto. Alun perin tilaukoulutuksesta säädettyä 2007 eduskunnan perustuslakivaliokunta korosti lausunnossaan (PeVL 14/2007 vp), että lakia sovellettaessa on syytä yhdenvertaisuusnäkökohtienkin vuoksi kiinnittää huomiota siihen, että koulutusta ei järjestetä tilaajalle, jonka tosiasiallisena aikomuksena on ehdotuksen tavoitteiden vastaisesti tilata koulutusta siinä tarkoituksessa, että koulutukseen osallistuvat voisivat näin välttää yliopiston tai korkeakoulun valintakokeet. Esityksessä tästä kiellosta säädettäisiin lain tasolla sen olennaisuuden tähdentämiseksi. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan ammattikorkeakoulu ei saa järjestää tilaukoulutusta, jos on ilmeistä, että koulutus tilataan siinä tarkoituksessa, että tilaukoulutukseen osallistuvat voisivat välttää 28 §:n mukaisen opiskelijavalinnan. Esimerkiksi yksityishenkilö ei siis edelleenkään voisi perustamansa yrityksen kautta tilata itselleen, lapsilleen tai muille läheisilleen koulutusta opiskelijavalinnan välttämisen tarkoituksessa. Ammattikorkeakoulun tulisi tilaukoulutuksen järjestämisestä neuvoteltaessa edellyttää tilaajalta riittäviä selvityksiä koulutuksen tilaamisen tarkoituksesta ja muista asiaan vaikuttavista seikoista. Jos ammattikorkeakoululle syntyisi epäily välttämistarkoituksesta, ammattikorkeakoulun tulisi pyytää tilaajalta lisäselvitystä tai suoraan hylätä tilauspyyntö. Tilajan ja ammattikorkeakoulun väliseen sopimukseen pitäisi sisällyttää määräykset sopimuksen purkamisesta myös tilanteissa, joissa tilaajan todetaan antaneen virheellisiä tai puutteellisia tietoja. Tilaukoulutuksen laajentaminen edellyttäisi ammattikorkeakouluilta huolellista sopimusvalmistelua. Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraisi tilaukoulutuksen kehittymistä ja sen mahdollisia vaikutuksia muuhun koulutuk-

seen. Osana ammattikorkeakoulujen ohjausprosessia opetus- ja kulttuuriministeriöllä olisi oikeus saada ammattikorkeakoululta ammattikorkeakoululain 45 §:n nojalla tilauskoulutuksen seurannan edellyttävät tiedot esimerkiksi kunkin koulutuksen tilaajasta, suoritettavasta tutkinnosta, koulutuksen ajankohdasta ja osallistujien määrästä. Tilauskoulutuksen laajentamisen vaikutuksista on tarkoitus tehdä erillinen arviointi vuoden 2025 loppuun mennessä.

Tilauskoulutuksen järjestäminen olisi edelleen ammattikorkeakoulun harkinnassa, joten velvollisuutta tilauskoulutuksen järjestämiseen ei olisi. Ammattikorkeakoulun olisi selvitettävä koulutuksen aiheuttamat kustannukset ja resurssitarpeet ja otettava huomioon mahdollisuudet osoittaa tehtävään riittävä henkilöstö.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilauskoulutusta koskevista maksuista. Ammattikorkeakoulun olisi perittävä koulutuksen tilaajalta tilauskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu, kuten nykyisinkin. Tilauskoulutus on ammattikorkeakoulun liiketoimintaa ja jos ammattikorkeakoulu järjestää sitä muutoin kuin erikseen kirjanpitovelvollisen yksikön muodossa, sitä koskevat tuloksellisuustiedot tulee ammattikorkeakoululain 55 §:n mukaisesti esittää erillisen tuloslaskelman muodossa tilinpäätöksen liitetiedoissa. Tilauskoulutuksen laajentamisen yhteydessä esitetään samalla muutettavaksi ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä annettua opetus- ja kulttuuriministeriön asetusta (814/2016). Tilauskoulutuksessa suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä ei enää sisältyisi koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereihin, joten tilauskoulutuksen antaminen ei enää tuottaisi julkista rahoitusta ammattikorkeakouluille.

Ammattikorkeakoulu ei perisi jatkossakaan tilauskoulutukseen osallistuvilta lukuvuosimaksuja tai muitakaan maksuja, vaan koulutuksen rahoittaa kokonaisuudessaan 1 momentin mukaisesti tilaaja. Koulutuksen tilaajalla olisi sen sijaan oikeus periä tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta sen sijaintivaltion lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia maksuja, kuten nykyisinkin. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan tilaaja ei voisi kuitenkaan periä maksuja Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisilta eikä niiltä, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäseniltä. Tilaaaja ei voisi periä maksuja myöskään niiltä, joilla on ulkomaalaislain (301/2004) nojalla myönnetty Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäseniltä. Perheenjäsenen määrittelyyn sovellettaisiin ulkomaalaislakia. Säännös varmistaisi sen, että suomalaisille tai muille EU/ETA-kansalaisille korkeakoulututkinto olisi tilauskoulutuksenakin järjestettynä aina maksuton. Tilaaajan vastuulla olisi varmistaa, että se perisi maksuja vain niiltä, joilta maksuja lain mukaan saa periä. Ammattikorkeakoulun ja tilaaajan väliseen sopimukseen olisi mahdollista sisällyttää määräykset sanktioista, mikäli ammattikorkeakoulun tietoon tulee, että tilaaja ei noudata lain määräyksiä maksujen perimisestä. Ammattikorkeakouluja koskevalla lainsäädännöllä ei voida rajoittaa työnantajan ja työntekijän vapautta sopia keskenään siitä, että työntekijä sitoutuu koulutuksen saamisen vastineeksi esimerkiksi pysymään määräajan työnantajan palveluksessa ja maksamaan korvauksen, ellei hän täytä sitoumustaan.

14 §. Opetussuunnitelmat ja opintojen tavoitteelliset suorittamisajat. Hallituksen esityksen antamisen yhteydessä ammattikorkeakouluista annettuun valtioneuvoston asetukseen esitetään lisättäväksi kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävän ylempään ammattikorkeakoulututkinnon laajuutta koskeva jouston mahdollisuus. Esitettävän asetusmuutoksen mukaan ammattikorkeakoulu voisi kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävässä tutkintoon johtavassa koulutukses-

sa päättää ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon laajuudeksi 120 opintopistettä tutkintonimikkeen mukaisen laajuuden (60 tai 90 opintopistettä) sijaan. Muutos olisi merkityksellinen kansainvälisten yhteistyömahdollisuuksien kannalta, sillä erilaisissa yhteis- tai kaksoistutkintohankkeissa toimiminen voi estyä, jos kaikilla osallistuvilla korkeakouluilla ei ole mahdollisuuksia järjestää saman laajuisia tutkintoja.

Ammattikorkeakoululain 14 §:n 2 momentin ylempien ammattikorkeakoulututkintojen opintojen pituutta koskevaa säännöstä esitetään muutettavaksi vastaamaan uusia laajuuksia. Jos ammattikorkeakoulu päättäisi ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon laajuudeksi 120 opintopistettä, se samalla päättäisi, että kyseiseen tutkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata kahden vuoden päätoimisia opintoja. Opinnot kaikissa ammattikorkeakoulututkinnoissa olisi edelleen mahdollista suorittaa myös tavoitteellisia suoritusajoja nopeammin, jos oppimistavoitteet täyttyvät.

Säännöksen sanamuotoa esitetään lisäksi täsmennettäväksi siten, että ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata enintään puolentoista lukuvuoden, ei puolentoista vuoden, päätoimisia opintoja. Täsmennys ei asiallisesti muuttaisi opintojen pituutta nykyisestä, mutta sillä saatettaisiin pituuksien sääntely ammattikorkeakoululaisissa käsitteiltään yhdenmukaiseksi.

Laajuuden ja tavoitteellisen suorittamisajan joustomahdollisuuden takia on tarvetta erikseen muuttaa myös opintotukilainsäädäntöä. Muutokset tulisivat voimaan samanaikaisesti kuin joustoa koskevat säännökset.

25 §. Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin. Pykälän 3 momenttiin sisältyviä ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen kelpoisuusvaatimuksia ehdotetaan joustavoitettaviksi. Voimassa olevan lain mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi myös henkilö, joka ei ole suorittanut hakukelpoisuuden antavaa tutkintoa, jos ammattikorkeakoulu katsoo hänellä olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten. Sama harkintavalta koskee myös yliopistotutkintoihin hakeutumista. Vastaava harkintavalta lisittäisiin koskemaan myös ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Muutoksella yhdenmukaistettaisiin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnan edellytyksiä ja lisittäisiin ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia valita opintoihin ne, joilla on niihin parhaat edellytykset. Esimerkiksi opistotasaisen tutkinnon suorittanut on voinut avoimia korkeakouluopintoja suorittamalla tai työelämässä hankkia riittävät valmiudet ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opintoihin. Muutos ei antaisi kenellekään automaattista hakukelpoisuutta ilman korkeakoulututkintoa, vaan ammattikorkeakoulu arvioisi tapauskohtaisesti hakijan tietojen ja taitojen riittävyyttä opintoja varten.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kelpoisuusvaatimukseen sisältyvä työkokemusvaatimus säilyisi edelleen. Vaatimusta kuitenkin ehdotetaan kevennettäväksi jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien parantamiseksi. Opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä olisi nykyisen kolmen vuoden sijaan kahden vuoden työkokemus. Vaaditun työkokemuksen lyhentäminen nopeuttaisi ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden etenemistä ylempään ammattikorkeakoulututkintoon. Koska ammattikorkeakouluille annettaisiin esityksen mukaan mahdollisuus valita harkinnan mukaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittamaan myös muita kuin korkeakoulututkinnon suorittaneita, myös säännöstä työkokemuksen kerryttämisestä tarkistettaisiin. Jatkossa työkokemuksen edellytettäisiin kertyneen korkeakoulututkinnon, opistoasteen tutkinnon tai ammatillisen korkea-asteen tutkinnon suorittamisen jälkeen. Työko-

musvaatimuksen osalta korkeakoululla ei edelleenkään olisi harkintavaltaa, vaan laissa säädetty työkokemus olisi ehdoton edellytys opiskelijaksi ottamiselle.

28 §. *Opiskelijavalinta.* Pykälän 1 momentin mukaan opiskelijat ottaisi ammattikorkeakoulu, kuten nykyisinkin. Opiskelija otettaisiin suorittamaan ammattikorkeakoulututkintoa, ylempää ammattikorkeakoulututkintoa tai erikoistumiskoulutusta. Säännös vastaisi voimassa olevaa lakia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siirto-opiskelijoista, jolla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä. Kuten nykyisinkin, ammattikorkeakoululla olisi velvollisuus siirto-opiskelijoiden ottamiseen. Säännöksen tarkoituksena on ollut helpottaa alanvaihtoa ilman tarvetta osallistua varsinaiseen opiskelijavalintaan. Säännös on kuitenkin joissakin tapauksissa alkuperäisen tarkoituksensa vastaisesti hankaloittanut ammattikorkeakoulun sisäistä siirtymistä. Tutkintonimikkeestä toiseen siirtymistä pienemmät muutokset kuten suuntautumisvaihtoehdon vaihto eivät kuulu säännöksen soveltamisalaan, vaan ne voidaan edelleen järjestää kevyimmin menettelyin. Monilla aloilla tutkintonimikkeestä toiseen siirtyminen ei kuitenkaan opintojen substanssin kannalta ole suuri muutos. Valintaperusteiden laatiminen siirtohakuihin yhteisesti tällaisille sisäisille siirtäjille ja toisesta korkeakoulusta hakeville on saattanut olla haastavaa ja on tehnyt ammattikorkeakoulun sisäisestä siirtymisestä tarpeettoman monimutkaista. Ehdotettavan säännöksen mukaan sisäiset siirtäjät voitaisiin valita omana ryhmänä erikseen muista siirto-opiskelijoista, jos ammattikorkeakoulu pitää tällaista valintatapaa perusteltuna. Ammattikorkeakoulun sisäisiin siirto-opiskelijoihin voitaisiin soveltaa myös eri valintaperusteita kuin ammattikorkeakoulun ulkopuolelta siirtyviin, jolloin siirtymistä koskeva menettely olisi mahdollisimman joustavaa ja yksinkertaista.

Muuten siirto-opiskelijoita koskevia säännöksiä sovellettaisiin edelleen yhdenmukaisesti sekä korkeakoulujen välillä siirtyviin opiskelijoihin, että ammattikorkeakoulun sisäisiin siirto-opiskelijoihin. Kaikki siirto-opiskelijat menettäisivät jatkossakin siirron perusteena olevan opiskeluoikeutensa samalla kun ottavat vastaan uuden opiskeluoikeuden, ja heidän tutkinnon suorittamisaikansa laskettaisiin yhdenmukaisesti ammattikorkeakoululain 30 §:n 6 momentin mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin opiskelijavalinnan perusteista, joista päättäisi ammattikorkeakoulu, kuten nykyisinkin. Säännös vastaisi voimassa olevaa lakia.

28 a §. *Yhteishaku ja erillisvalinnat.* Pykälässä säädettäisiin korkeakoulujen yhteishausta ja erillisvalinnoista yliopistolakia vastaavasti. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen opiskelijavalinnan järjestämisestä korkeakoulujen yhteishakuna, kuten nykyisinkin. Momenttiin siirrettäisiin voimassa olevan lain 3 momentin säännös, jonka lakiviittaus korjattaisiin koskemaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia (884/2017). Kaikki yhteishakua koskevat säännökset sisältyisivät siten jatkossa pykälän 1 momenttiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin erillisvalintojen käyttämisestä yhteishaun asemesta. Sen 1 kohdan mukaan erillisvalintaa voisi käyttää otettaessa opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohde-ryhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa. Säännös vastaisi voimassa olevaa lainsäädäntöä. Säännös ei anna mahdollisuutta poiketa 25 §:ssä säädetyistä kelpoisuusvaatimuksista yleisesti siten, että jonkin koulutuksen valinta järjestettäisiin vain jol-

lekin rajatulle hakijaryhmälle. Ellei valintaa voida momentin muiden kohtien perusteella järjestää erillisvalintana, pääosa kyseisen koulutuksen opiskelupaikoista on täytettävä yhteishaussa siten, että kuka tahansa 25 §:n mukaisesti kelpoinen hakija voi hakea ja tulla valituksi siihen. Kohdan mukaisia koulutuksia ovat esimerkiksi erilaiset muuntokoulutukset, joissa koulutus räätälöidään tiettyjä opintoja jo suorittaneille.

Momentin 2 kohdan mukaan erillisvalintaa voitaisiin käyttää otettaessa opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen, kuten nykyisinkin. Momentin 3 kohdassa erillisvalintojen käyttöalaa laajennettaisiin siten, että erillisvalintaa voisi käyttää otettaessa opiskelijoita ylemmän ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen lisäksi myös sellaiseen ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen haun kanssa.

Momentin 4 kohdan mukaan erillisvalintaa voitaisiin käyttää otettaessa siirto-opiskelijoita ja 5 kohdan mukaan otettaessa opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella (ns. avoimen väylä), kuten nykyisinkin.

Momentin 6 kohta olisi voimassa olevaan lakiin nähden uusi. Sen mukaan erillisvalintaa voisi käyttää otettaessa opiskelijoita yhteishaussa täyttämättä jääneille opiskelupaikoille. Nykyisin yhteishaussa täyttämättä jääneet paikat täytetään yhteishakuun kuuluvissa lisähauissa, joissa on sovellettu samoja valintaperusteita kuin yhteishaussa ja esimerkiksi järjestetty valintakohteita. Esityksen mukaan lisähaut olisivat jatkossa erillisvalintoja ja niitä koskisi 3 momentin mukainen mahdollisuus joustavaan valintaan.

Myös pykälän 3 momentti olisi uusi voimassa olevaan lakiin nähden. Sen mukaan ammattikorkeakoulu voisi järjestää 2 momentissa tarkoitetun erillisvalinnan joustavana valintana siten, että opiskelijaksi ottamista koskeva päätös tehdään hakemuskohtaisesti ja valinta päättyy, kun hakukohteeseen on valittu riittävä määrä opiskelijoita.

Vaikka voimassa olevaan lakiin ei sisälly suoraa säännöstä erillisvalintojen aikataulusta, valintasäännöksiä on vakiintuneesti tulkittu siten, että myös erillisvalinnoilla on oltava alkamis- ja päättymispäivämäärä. Hallintolain 25 §:n säännös asioiden yhdessä käsittelemisestä on ohjannut tekemään päätökset samassa valinnassa tehdyistä hakemuksista yhdellä kertaa. Päätökset on katsottu voitavan tehdä hakemuskohtaisesti sellaisissa valinnoissa, joissa valintakriteerit ovat yksiselitteiset, kuten tietty pistemäärä tietystä standardoidusta testistä, ja kaikki kriteerit täyttävät hakijat on otettu opiskelijoiksi. Ehdotettavan muutoksen tarkoituksena on mahdollistaa päätösten tekeminen hakemuskohtaisesti myös valinnoissa, joissa otettavien opiskelijoiden määrä on etukäteen rajattu ja joissa valintakriteerien soveltaminen voi edellyttää harkintaa, esimerkiksi valintatehtävän laadullista arvioimista. Valintaperusteita sovellettaisiin edelleen yhdenmukaisesti niin, että kutakin hakemusta verrattaisiin valintakriteereihin. Tällainen erillisvalinta voisi päättyä, kun hakukohteeseen on valittu riittävä määrä opiskelijoita. Opiskelijoita voisi valita myös varasijoille.

Myös joustavassa valinnassa hakijoihin sovellettaisiin yhdenmukaisia valintaperusteita. Hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi hakijoilla tulisi olla tieto valinnan alkamisesta. Tällöin hakija voisi itse edistää mahdollisuuksiaan tulla valituksi hakemalla mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Luonnollisesti myös hakukohteen täyttymisestä ja sen myötä valinnan päättymisestä olisi välittömästi tiedotettava. Hakijoiden yhdenvertainen kohtelu edellyttää myös valintakriteerien olevan niin selkeät, että kutakin hakijaa voidaan tarkoituksenmukaisesti verrata valintakriteereihin.

Joustavan valinnan käyttämisestä päättäisi ammattikorkeakoulu, joten ammattikorkeakoulun tulisi arvioida valintatavan käyttöönoton tarkoituksenmukaisuutta ammattikorkeakoulun ja hakijan näkökulmasta.

Ehdotettu säännös koskisi vain valintaa. Jos ammattikorkeakoulu järjestäisi joustavan valinnan siten, että se lisäisi joustoa myös opintojen aloittamisajankohdissa, ammattikorkeakoulun olisi otettava erityisesti huomioon eri aikoina opinnot aloittavien yhdenvertainen kohtelu sekä kiinnittyminen opintoihin ja ammattikorkeakouluyhteisöön.

Ehdotetun 3 momentin mukainen joustava valintatapa olisi hyödyllinen erityisesti pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaisissa täyttämättä jääneiden paikkojen täyttöä koskeissa valinnoissa. Pääosa opiskelijavalinnoista järjestettäisiin edelleen yhteishaussa.

Esitettyihin uudistuksiin liittyy myös yhteishakuasetukseen suunniteltu muutos, jolla muodostettaisiin erillinen yhteishaku vieraskielisille ohjelmille. Kyseisessä haussa hakijan ei tarvitsisi asettaa hakukohteitaan hakutoivejärjestykseen, mikä helpottaisi etenkin lukuvuosimaksuvollisten hakijoiden asemaa. He voisivat valitessaan vastaanotettavan opiskelupaikan myös ottaa huomioon taloudelliset näkökohdat kuten ammattikorkeakoulun tarjoaman apurahan.

41 §. *Opiskelijakunta.* Ammattikorkeakoululain 41 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan opiskelijakunnan erityisenä tehtävänä on nimetä opiskelijoiden edustajat opintotukilain (65/1994) 9 §:n mukaiseen ammattikorkeakoulun opintotukilautakuntaan. Mainittu kohta esitetään poistettavaksi, koska opintotukilautakunnat on lakkautettu 1.1.2018 lukien opintotukilain muuttamisesta annetulla lailla (559/2017).

43 §. *Valtion rahoituksen määräytymisperusteet.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö voisi jatkossa myöntää ammattikorkeakouluille tuloksellisuusrahoitusta ammattikorkeakoulun tuloksellisen toiminnan perusteella sekä muuta ammattikorkeakoulun lakisääteisten tehtävien hoitamiseen kohdennettua harkinnanvaraista rahoitusta. Säännös vastaisi ehdotettua yliopistolain 49 §:n 3 momenttia. Harkinnanvaraisessa rahoituksessa on kyse valtioneuvoston tai ministeriön ennalta päättämistä määräaikaista kehittämis-, kokeilu- ja käynnistämishankkeista, joilla pyritään pysyviin toiminnallisiin ja rakenteellisiin muutoksiin. Harkinnanvaraista rahoitusta ei voida sisällyttää osaksi ammattikorkeakoulujen laskennallista perusrahoitusta, koska tarpeita harkinnanvaraiseen rahoitukseen voi syntyä myös kesken hallituskauden. Laskennallinen perusrahoitus perustuu ennalta määriteltyihin laskentakriteereihin ja näiden keskinäisiin painotuksiin.

Ammattikorkeakouluille nykyisin valtionavustuslain ehtojen mukaisesti myönnettävät hanke- rahoitukset siirrettäisiin korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot -momentilta ammattikorkeakoululain 43 §:n 3 momentin mukaiseksi harkinnanvaraiseksi rahoitukseksi, joka ei siis enää jatkossa olisi valtionavustuslain tarkoittamaa rahoitusta. Tällä hetkellä ammattikorkeakoulut ovat voineet saada rahoitusta samaan asiakokonaisuuteen sekä osana korkeakoulujen valtionrahoitusta että valtionavustuksena myönnettävänä hankerahoituksena. Esitettävä muutos vähentäisi hallinnollista työtä ammattikorkeakouluissa ja opetus- ja kulttuuriministeriössä ja lisäisi rahoituksen läpinäkyvyyttä.

Harkinnanvarainen rahoitus eriteltäisiin ammattikorkeakoulujen valtionrahoituksen määrärahamomentin alajaottelussa. Momentin selvitysosassa voitaisiin tarvittaessa kertoa, mihin kokonaisuuksiin harkinnanvarainen rahoitus on tarkoitettu kohdentaa. Rahoitus kohdennettaisiin ammattikorkeakouluille vuotuisessa valtionrahoituspäätöksessä tai sen täydennyksenä. Muu-

tos edellyttäisi talousarvion valmisteluvaiheessa määrärahojen kohdentamista korkeakoulusektoreiden kesken.

Harkinnanvaraisen rahoituksen tavoitteet ja kohdentamisessa käytettävät kriteerit määritellään hakuilmoituksessa tai ammattikorkeakoululle annettavan muun ohjeistuksen osana. Ammattikorkeakoululain 45 §:n mukaan ammattikorkeakoulujen tulee toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle sen määräämät koulutuksen ja tutkimuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin sekä muut seurannan ja ohjauksen edellyttämät tiedot ministeriön päättämällä tavalla. Harkinnanvaraisen rahoituksen tuloksia ja vaikuttavuutta seurataan osana ammattikorkeakoulujen toiminnan vuosiraportointia. Ministeriö voi edellyttää myös yksityiskohtaisempaa erillisraportointia, jonka sisällöstä kerrotaan rahoituspäätöksen yhteydessä. Korkeakoulujen taloushallinnon koodistossa on määritelty periaatteet, joiden mukaisesti korkeakoulut järjestävät taloushallintonsa sekä yhtenäisen tilinpäätösraportointinsa.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun yliopistolain 36 a §:n 1 momentin ja ammattikorkeakoululain 28 a §:n 1 momentin mukaan korkeakoulujen yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetäisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksenantovaltuudet vastaisivat voimassa olevan yliopistolain 36 a §:n 3 momentin ja ammattikorkeakoululain 28 a §:n 3 momenttiin sisältyviä valtuuksia. Mainittujen valtuuksien nojalla korkeakoulujen yhteishausta annettuun valtioneuvoston asetukseen (293/2014) on tarkoitus tehdä ehdotetun yliopistolain 36 a §:n ja ammattikorkeakoululain 28 a §:n edellyttämät muutokset. Korkeakoulujen kevään yhteishaku jaettaisiin kahdeksi erilliseksi yhteishauksi. Ensimmäinen yhteishaku olisi tarkoitettu erityisesti vieraskielisen korkeakoulutuksen valintojen toteuttamiseen. Tässä yhteishaussa ei kuitenkaan olisi käytössä hakutoiveiden priorisointia, eli hakijan ei tarvitsisi asettaa koulutuksia hakutoivejärjestykseen. Jakamalla yhteishaku kahteen erilliseen yhteishakuun varmistettaisiin se, että valintojen tulokset saadaan ulkomaalaisille hakijoille merkittävästi nykyistä aiemmin. Toinen yhteishaku olisi pääsääntöisesti suunnattu suomen- ja ruotsinkieliseen koulutukseen. Jälkimmäinen yhteishaku vastaisi käytännöltään nykyistä yhteishakua. Hakijan tulisi asettaa koulutukset hakutoivejärjestykseen ja hakija valittaisiin ylimpään hakukohteeseen, johon hänen valintamenestyksensä riittää, kuten nykyisinkin. Syksyllä järjestettäisiin yksi yhteishaku, kuten nykyisinkin.

Lisäksi korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision toimeenpanoon liittyen yliopistojen tutkimuksista ja erikoistumiskoulutuksista annettua valtioneuvoston asetuksen (794/2004) 13 §:ää on tarkoitus muuttaa siten, että kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävään ylempään korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen laajuus voisi yliopiston päätöksen mukaisesti 120 opintopisteen sijaan olla myös 60 ja 90 opintopistettä. Ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (1129/2014) 3 pykälää on tarkoitus muuttaa siten, että kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävään ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen laajuus voisi ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti 60 tai 90 opintopisteen sijaan olla myös 120 opintopistettä. Muutokset liittyisivät ehdotettuun yliopistolain 40 §:n 2 momenttiin ja ehdotettuun ammattikorkeakoululain 14 §:n 2 momenttiin.

Tilaukoulutuksen käyttöalan laajentuessa on tarkoitus muuttaa yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (331/2016) 1 §:ää siten, etteivät tilaukoulutuksessa suoritettavat alemmat ja ylemmät korkeakoulututkinnot enää sisälly koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereihin. Samoin muutetaan ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen

(814/2016) 1 §:ää siten, etteivät tilauskoulutuksessa suoritettavat ammattikorkeakoulututkinnot enää sisälly koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereihin. Muutos vahvistaisi perus- ja jatkokoulutuksen heikentämiskieltoa.

3 Voimaantulo

Ehdotetut lait ovat tarkoitettavat tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Opiskelijavalintaa koskevat yliopistolain 36 § ja 36 a § sekä ammattikorkeakoululain 25 §:n 3 momentti, 28 § ja 28 a § tulisivat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020 ja niitä sovellettaisiin otettaessa opiskelijoita syksyllä 2020 alkavaan koulutukseen.

Tutkintojen tavoitteellisia suorittamisaikoja koskevat yliopistolain 40 §:n 2 momentti ja ammattikorkeakoululain 14 §:n 2 momentti tulisivat voimaan korkeakoulujen lukuvuoden alusta 1 päivänä elokuuta 2020 ja niitä sovellettaisiin opiskelijoihin, jotka aloittavat opintonsa 1 päivänä elokuuta 2020 tai sen jälkeen.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä ja 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. 3 momentin mukaan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus on turvattu.

Esitykseen sisältyy useita ehdotuksia, joiden tavoitteena on edistää sivistyksellisten oikeuksien toteuttamista yksilön elämänkaaren eri vaiheissa ja erityisesti yhteiskunnan muutostilanteissa. Korkeakoulutukseen hakeutumisen joustavoittaminen parantaa mahdollisuutta korkeakoulutukseen pääsemiseen ja vahvistaa korkeakoulutuksen kansainvälistymistä ja siten parantaa sen laatua. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon hakukelpoisuusvaatimusten täyttymisen suhteen ammattikorkeakoululla ei aiemmin ole ollut harkintavaltaa, vaikka korkeakouluilla on ollut kaikkiin muihin tutkintoihin hakevien osalta mahdollisuus todeta hakijalla olevan opintoja varten riittävät tiedot ja taidot hankittuna muulla tavalla kuin hakukelpoisuustutkinnon suorittamalla. Helpottamalla opiskelualan vaihtoa korkeakoulun sisällä vähennetään alanvaihtajien tarvetta hakea uutta opiskeluoikeutta yhteishaussa, jolloin aloituspaikkoja vapautuu ensikertalaisille hakijoille.

Esityksessä ehdotetaan, että tutkintoon johtavan tilauskoulutuksen järjestäminen mahdollistaisiin myös EU- ja ETA -valtioiden kansalaisille sekä näihin rinnastettaville. Koulutuksen tilaaja ei kuitenkaan voisi periä koulutuksen kustannuksia tilauskoulutuksen osallistujalta, joka on EU- tai ETA -valtion kansalainen tai näihin rinnastettava. Esitystä on tältä osin arvioitava sekä perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännöksen että perustuslain 16 §:n 2 momentissa turvattujen sivistyksellisten oikeuksien kannalta.

Perustuslain 6 §:n sisältämä yhdenvertaisuussääntely ja syrjintäkielto eivät kiellä kaikenlaista erottelua ihmisten välillä. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan olennaista erottelun arvioinnissa on, voidaanko ihmisten asettaminen eri asemaan perustella perusoikeus-

HE 152/2018 vp

järjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla (esim. PeVL 44/2010 vp, PeVL 18/2010 vp ja PeVL 46/2006 vp).

Tilaukoulutuksen mahdollistamisesta muille kuin EU- ja ETA -kansalaisille säädettiin alun perin 2007. Perustuslakivaliokunta on tuolloin todennut, ettei ehdotettu sääntely merkitse muutosta siihen, että kaikille kelpoisuusehdot täyttävälle henkilölle on kansalaisuudesta riippumatta turvattu yhtäläinen mahdollisuus osallistua tutkintoon johtavaan maksuttomaan koulutukseen. Tilaukoulutukseen osallistuviin sovelletaan samoja hakukelpoisuusehtoja kuin muihin, eikä tarkoituksena ole, että tilaukoulutuksessa voisi suorittaa korkeakoulututkinnon lievemmin ehdoin kuin muutoin. Tällainen tilaukoulutusta koskeva sääntely ei perustuslakivaliokunnan mielestä muodostu perustuslain 6 §:n 2 momentin tarkoittamassa mielessä syrjiväksi tai muutenkaan perustuslain yhdenvertaisuussäännösten kannalta ongelmalliseksi. Perustuslain 16 §:n 2 momentin takaamien sivistyksellisten oikeuksien kannalta valiokunnan mukaan tilaukoulutuksen järjestämisellä ei ole vaikutusta siihen, että kaikille kelpoisuusehdot täyttävälle henkilölle on vastaisuudessakin turvattu yhtäläinen mahdollisuus osallistua tutkintoon johtavaan maksuttomaan koulutukseen (PeVL 14/2007 vp, s. 2).

Tilaukoulutuksesta säätämisen jälkeen eduskunta on hyväksynyt yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin muutokset, joilla korkeakoulut on veloitettu perimään lukuvuosimaksu tutkintoon johtavaan vieraskieliseen koulutukseen osallistuvilta, jotka eivät ole EU- tai ETA -valtion kansalaisia tai näihin rinnastettavia. Sivistysvaliokunta ei mietinnössään esityksen perustelujen ja saamansa asiantuntijalausunnon perusteella (SiVM 13/2015 vp) nähnyt aihetta pyytää perustuslakivaliokunnalta lausuntoa asiasta. Sivistysvaliokunta korosti lausunnossaan, että tutkintoon johtavan koulutuksen maksuttomuus suomalaisille ja muille EU/ETA-alueen opiskelijoille kaikilla koulutusasteilla on keskeinen ja kaikkien tahojen hyväksymä koulutuspoliittinen periaate Suomessa, eikä esityksellä lukuvuosimaksuista miltään osin kyseenalaistettu kyseistä periaatetta.

Nykyisin voimassa oleva tilaukoulutuslainsäädäntö erottelee opiskelijoita kansalaisuuden perusteella siten, että EU/ETA-valtioiden kansalaiset eivät voi osallistua tilaukoulutukseen. Esityksessä tälle ryhmälle avattaisiin mahdollisuus saada korkeakoulututkinto myös tilaukoulutuksessa. EU/ETA-valtioiden kansalaiset olisivat kuitenkin eri asemassa kuin muut tilaukoulutuksen osallistujat, koska tilaaja ei voisi periä näiltä opiskelijoilta tilaukoulutuksen kustannuksia. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut, että EU/ETA-valtioiden ja muiden valtioiden kansalaisuuteen perustuvalla erottelulla on perustuslain 6 §:n 2 momentin edellyttämä hyväksyttävä syy. Se liittyy Suomea Euroopan unionin jäsenenä sitoviin säädöksiin ja veloitteisiin ja rakentuu tavallaan vastavuoroisuuden varaan (PeVL 11/2009 vp s.7, PeVL 13/2009 vp s. 2 ja niissä mainitut perustuslakivaliokunnan lausunnot). Perustuslain 6 §:n takaaman yhdenvertaisuuden kannalta ei siis ole ongelmallista, ettei tilaaja voi periä tilaukoulutuksen kustannuksia EU- tai ETA -valtion kansalaiselta tai näihin rinnastettavalta, vaikka kustannukset voi periä kolmannen maan kansalaiselta. Tätä erottelua voi perustella myös keskeisellä koulutuspoliittisella periaatteella: tutkintoon johtavan koulutuksen maksuttomuudella suomalaisille ja muille EU/ETA-alueen opiskelijoille. Erottelun tavoite liittyy perusoikeuksien yhteensovittamiseen ja julkisen tai yhteiskunnallisen intressin toteuttamiseen, mitä on pidetty merkityksellisenä erottelun hyväksyttävyyden kannalta (PeVL 44/2010 vp, PeVL 18/2010 vp, PeVL 46/2006 vp).

Tilaukoulutusjärjestelmän laajentamisella tavoitellaan sivistyksellisten oikeuksien entistä parempaa toteutumista ja myönteisen yhteiskunnallisen kehityksen vahvistamista mahdollistamalla nykyistä useammalle korkeakoulututkinnon suorittaminen sekä tarjoamalla uusia ratkai-

suja positiivisen rakennemuutoksen ja työvoimapulan tuomiin haasteisiin. Näitä tavoitteita voidaan pitää perusoikeuksien järjestelmän kannalta hyväksyttävänä. Tilauskoulutukseen osallistuvilta EU- tai ETA -valtioiden kansalaisilta ja näihin rinnastettavilta ei voi periä koulutuksen kustannuksia, joten tilauskoulutukseen osallistumisen mahdollistaminen myös tälle ryhmälle ei merkitse muutosta korkeakoulutuksen maksuttomuuden periaatteeseen.

EU- tai ETA -valtioiden kansalaisilla on ehdotetusta lainsäädännöstä riippumatta edelleen samat mahdollisuudet hakeutua omaehtoisesti maksuttomaan tutkintokoulutukseen. Mahdollisuutta saada opiskelupaikka tilauskoulutuksessa ei ole mielekästä verrata muuhun korkeakoulutukseen hakeutuvien mahdollisuuteen saada opiskelupaikka, sillä tilauskoulutukseen osallistuvia ei ehdotuksen mukaan erota muuhun koulutukseen osallistuvista mikään perustuslain 6 §:ssä mainittu tai muu niihin rinnastettava henkilöön liittyvä syy, eivätkä tilauskoulutukseen osallistuvat valikoidu tällaisen syyn perusteella.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 14/2007 vp) korostanut perustuslain takaamisen sivistyksellisten oikeuksien näkökulmasta tilauskoulutuksen lakiehdotusten sisältämien perus- ja jatkokoulutuksen heikentämiskieltojen merkitystä. Valiokunnan mielestä tähän liittyy myös se, että tilauskoulutuksen järjestämisen ei pidä yliopistoissakaan johtaa muiden opiskelijoiden aloituspaikkojen vähentämiseen. Lisäksi lakia sovellettaessa on syytä yhdenvertaisuusnäkökohtienkin vuoksi kiinnittää huomiota siihen, että koulutusta ei järjestetä tilaajalle, jonka tosiasiallisena aikomuksena on ehdotuksen tavoitteiden vastaisesti tilata koulutusta siinä tarkoituksessa, että koulutukseen osallistuvat voisivat näin välttää yliopiston tai korkeakoulun valintakoheet.

Korkeakoulun on perittävä koulutuksen tilaajalta vähintään koulutuksen kustannukset kattava maksu, joten tilauskoulutus ei voi heikentää maksutonta tutkintokoulutusta sen rahoitusta hyödyntämällä. Silloin kuin tilauskoulutuksesta peritään kustannuksia korkeampi maksu, tilauskoulutuksen tuotto koituu perus- ja jatkokoulutuksen hyväksi. Tilauskoulutus voi myös hyödyttää muuta koulutusta mahdollistamalla maksuttoman tutkintokoulutuksen sisällön kehittämisen ja edistämällä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kansainvälistymistä (PeVL 14/2007 vp).

Lakiehdotuksessa on säilytetty perus- ja jatkokoulutuksen heikentämiskielto. Kielto järjestää koulutusta opiskelijavalinnan välttämistä tavoittelevalle tilaajalle on nostettu lain perusteluista säädöstasolle harkintakriteerin olennaisuuden korostamiseksi. Mahdollista ei siis jatkossakaan olisi, että esimerkiksi yksityishenkilöt voisivat yrityksensä kautta tilata lapsilleen tai muille läheisilleen koulutuksen, johon on tutkintoon johtavan maksuttoman koulutuksen opiskelijavalinnassa vaikea päästä.

Korkeakouluilla ei olisi edelleenkaan velvollisuutta tilauskoulutuksen järjestämiseen, vaan ne voivat järjestää sitä harkintansa mukaan. Harkinnassa on erityisesti otettava huomioon laissa säädetty perus- ja jatkokoulutuksen heikentämiskielto ja kielto järjestää koulutusta opiskelijavalinnan välttämisen tarkoituksessa. Korkeakoulu voisi jatkossakin päättää olla järjestämättä tilauskoulutusta, vaikka sitä olisi mahdollista järjestää laissa säädettyjä kieltoja loukkaamatta.

Hallituksen esityksen lakiehdotukset eivät hallituksen käsityksen mukaan ole ristiriidassa perustuslain kanssa, joten ne voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

HE 152/2018 vp

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

yliopistolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yliopistolain (558/2009) 1 §:n 2 momentti, 2 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti, 9 §, 36 §, 36 a §, 40 §:n 2 momentti, 46 §:n 2 momentti ja 49 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat, 1 §:n 2 momentti laissa 940/2017, 7 §:n 1 momentti laissa 1172/2014, 9 § laissa 1600/2015, 36 § ja 36 a § laissa 256/2015, 40 §:n 2 momentti laissa 315/2011, 46 §:n 2 momentti laissa 1349/2010 ja 49 §:n 3 momentti laissa 954/2011, sekä
lisätään lakiin uusi 92 b § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Yliopistoja ovat:

- 1) Helsingin yliopisto;
 - 2) Itä-Suomen yliopisto;
 - 3) Jyväskylän yliopisto;
 - 4) Lapin yliopisto;
 - 5) Oulun yliopisto;
 - 6) Turun yliopisto;
 - 7) Vaasan yliopisto;
 - 8) Åbo Akademi;
 - 9) Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT;
 - 10) Svenska handelshögskolan;
 - 11) Taideyliopisto;
 - 12) *Aalto-yliopistona* toimiva Aalto-korkeakoulusäätiö;
 - 13) *Tampereen yliopistona* toimiva Tampereen korkeakoulusäätiö.
-

2 §

Tehtävät

Yliopistojen tehtävänä on edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä, antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta sekä kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa. Tehtäviään hoitaessaan yliopistojen tulee tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen, toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

7 §

Tutkinnot ja muu koulutus sekä tutkintorakenne

Yliopistoissa voidaan suorittaa alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja sekä tieteellisiä, taiteellisia ja ammatillisia jatkotutkintoja. Yliopistot voivat järjestää myös erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta täydennyskoulutuksena, avoimena yliopistopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina sekä muuta täydennyskoulutusta.

9 §

Tilauuskoulutus

Yliopisto voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (tilauuskoulutus).

Tilauuskoulutukseen osallistuvaan sovelletaan tämän lain 37, 37 a, 37 b, 43 a—43 d, 45, 45 a, 45 b, 82, 83, 83 a, 84, 84 a, 85 ja 86 §:ää. Tilauuskoulutuksena annettavan opetuksen on liityttävä sellaiseen perus- tai jatkokoulutukseen, jossa yliopistolla on tutkinnonanto-oikeus. Tilauuskoulutuksen järjestäminen ei saa heikentää yliopiston antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Yliopisto ei saa järjestää tilauuskoulutusta, jos on ilmeistä, että koulutus tilataan siinä tarkoituksessa, että tilauuskoulutukseen osallistuvat voisivat välttää 36 §:n mukaisen opiskelijavalinnan.

Yliopiston on perittävä koulutuksen tilaajalta tilauuskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Koulutuksen tilaajalla on oikeus periä tilauuskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta sen sijaintivaltion lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia maksuja. Tilaaja ei voi kuitenkaan periä maksuja Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisilta eikä niiltä, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäseniltä. Tilaaja ei voi periä maksuja myöskään niiltä, joilla on ulkomaalaislain (301/2004) nojalla myönnetty Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäseniltä. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.

36 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijat ottaa yliopisto. Opiskelija otetaan suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, jompaakumpaa näistä tutkinnoista, jatkotutkintoa tai erikoistumiskoulutusta.

Yliopisto ottaa siirto-opiskelijoita. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä tutkinnosta toiseen. Siirto-opiskelijat yliopiston sisällä voidaan valita erikseen muista siirto-opiskelijoista.

Yliopisto päättää opiskelijavalinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustaustan perusteella jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin. Samaan ryhmään kuuluviin hakijoihin on sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita. Jonkin kieliryhmän koulutustarpeen turvaamiseksi voidaan yhdenmukaisista valintaperusteista rajoitetusti poiketa.

36 a §

Yhteishaku ja erillisvalinnat

Tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijavalinta järjestetään korkeakoulujen yhteishakuna lukuun ottamatta valintaa jatkotutkintoon johtavaan koulutukseen. Yhteishaussa käytetään valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa (884/2017) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä. Yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yliopisto voi käyttää yhteishaun asemesta erillisvalintaa ottaessaan:

- 1) opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden yliopisto on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa;
- 2) opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen;
- 3) opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen haun kanssa;
- 4) siirto-opiskelijoita;
- 5) opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella;
- 6) opiskelijoita yhteishaussa täyttämättä jääneille opiskelupaikoille.

Yliopisto voi järjestää erillisvalinnan joustavana valintana siten, että opiskelijaksi ottamista koskeva päätös tehdään hakemuskohtaisesti ja valinta päättyy, kun hakukohteeseen on valittu riittävä määrä opiskelijoita.

40 §

Alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen tavoitteelliset suorittamisajat

Ylemmän korkeakoulututkinnon tavoitteellinen suorittamisaika on:

- 1) eläinlääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kolme lukuvuotta;
 - 2) lääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kolme lukuvuotta, kun koulutukseen kuuluu alempi korkeakoulututkinto, ja kuusi lukuvuotta, kun koulutukseen ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa;
 - 3) hammaslääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kaksi ja puoli lukuvuotta, kun koulutukseen kuuluu alempi korkeakoulututkinto, ja viisi ja puoli lukuvuotta, kun koulutukseen ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa;
 - 4) musiikin maisterin ja psykologian maisterin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kaksi ja puoli lukuvuotta; ja
 - 5) muuhun tutkintoon johtavassa koulutuksessa kaksi lukuvuotta; kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävään tutkintoon johtavassa koulutuksessa yliopisto voi kuitenkin päättää tavoitteelliseksi suorittamisajaksi kahden lukuvuoden sijasta yksi tai puolitoista lukuvuotta.
-

46 §

Ylioppilaskunta

Ylioppilaskunnan erityisenä tehtävänä on:
1) nimetä opiskelijoiden edustajat 3 luvussa tarkoitettuihin yliopiston toimielimiin; sekä
2) osallistua tarvittaessa terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:ssä ja sairausvakuutuslain (1224/2004) 13 luvun 11—14 §:ssä säädettyjen opiskelijan perusterveydenhuoltoa koskevien tehtävien toteuttamiseen.

49 §

Valtion rahoituksen määräytymisperusteet

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää yliopistoille perusrahoitusta laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laajuus, laatu ja vaikuttavuus sekä muiden koulutuksen ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myös myöntää yliopistoille tuloksellisuusrahoitusta yliopiston tuloksellisen toiminnan perusteella sekä muuta harkinnanvaraista rahoitusta.

92 b §

Viittaukset Lappeenrannan teknilliseen yliopistoon

Mitä muussa laissa tai asetuksessa säädetään Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta, tarkoittaa 1 päivästä tammikuuta 2019 alkaen Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LU-Tia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Lain 36 § ja 36 a § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020 ja niitä sovelletaan ensimmäisen kerran otettaessa opiskelijoita 1 päivänä elokuuta tai sen jälkeen alkavaan koulutukseen. Lain 40 §:n 2 momentti tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2020 ja sitä sovelletaan opiskelijoihin, jotka aloittavat opintonsa 1 päivänä elokuuta 2020 tai sen jälkeen.

2.

Laki

ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammattikorkeakoululain (932/2014) 4 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 momentti, 13 §, 14 §:n 2 momentti, 25 §:n 3 momentti, 28 §, 28 a §, 41 §:n 1 momentti ja 43 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat, 10 §:n 1 momentti laissa 1173/2014, 13 § laissa 1601/2015, 14 §:n 2 momentti laissa 325/2015 sekä 28 § ja 28 a § laissa 257/2015, seuraavasti:

4 §

Tehtävät

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtävään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen.

10 §

Ammattikorkeakoulussa annettava opetus

Ammattikorkeakoulussa annetaan sille myönnetyn toimiluvan rajoissa korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta ja ammatillista opettajankoulutusta. Ammattikorkeakoulu voi järjestää myös erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta täydennyskoulutuksena, avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina sekä muuta täydennyskoulutusta. Ammattikorkeakoulu antaa todistuksia ammattikorkeakoulussa suoritetuista opinnoista. Ammattikorkeakoulun antamista todistuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

13 §

Tilauuskoulutus

Ammattikorkeakoulu voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (tilauuskoulutus).

Tilauuskoulutukseen osallistuvaan opiskelijaan sovelletaan tämän lain 25—27, 33—40 ja 57—61 §:ää. Tilauuskoulutuksena annettavan opetuksen on liityttävä ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrättyyn koulutustehtävään. Tilauuskoulutus ei saa heikentää ammattikorkeakoulun

koulun antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Ammattikorkeakoulu ei saa järjestää tilauskoulutusta, jos on ilmeistä, että koulutus tilataan siinä tarkoituksessa, että tilauskoulutukseen osallistuvat voisivat välttää 28 §:n mukaisen opiskelijavalinnan.

Ammattikorkeakoulun on perittävä koulutuksen tilaajalta tilauskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Koulutuksen tilaajalla on oikeus periä tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta sen sijaintivaltion lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia maksuja. Tilaaja ei voi kuitenkaan periä maksuja Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisilta eikä niiltä, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäseniltä. Tilaaja ei voi periä maksuja myöskään niiltä, joilla on ulkomaalaislain (301/2004) nojalla myönnetty Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäseniltä. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.

14 §

Opetussuunnitelmat ja opintojen tavoitteelliset suorittamisajat

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata vähintään kolmen ja enintään neljän lukuvuoden päätoimisia opintoja. Erityisestä syystä tutkinto voi olla tätä pidempi. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata vähintään yhden lukuvuoden ja enintään puolentoista lukuvuoden päätoimisia opintoja. Ammattikorkeakoulu voi kuitenkin päättää, että kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävään ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata kahden lukuvuoden päätoimisia opintoja. Ammattikorkeakoulun on järjestettävä tutkintoon johtavat opinnot ja opintojen ohjaus niin, että kokopäiväopiskelija voi suorittaa opinnot niiden laajuutta vastaavassa ajassa (tavoitteellinen suorittamisaika).

25 §

Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon, tai se, jolla ammattikorkeakoulu katsoo muutoin olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä on lisäksi vähintään kahden vuoden työkokemus asianomaiselta alalta ammattikorkeakoulututkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon jälkeen. Vaadittavan työkokemuksen tulee olla kertynyt sen lukukauden alkuun mennessä, jolloin koulutus alkaa. Käsi- ja taideteollisuuslalla, viestintä- ja kuvataidealalla, teatteri- ja tanssialalla sekä musiikkialalla työkokemuksen asemesta voidaan vaatia vastaavan pituinen taiteellinen toiminta. Opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinnon suorittaneelta voidaan vaadittavaksi työkokemukseksi hyväksyä opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinnon suorittamisen jälkeen saatu työkokemus asianomaiselta alalta.

28 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijat ottaa ammattikorkeakoulu. Opiskelijat otetaan suorittamaan ammattikorkeakoulututkintoa, ylempää ammattikorkeakoulututkintoa tai erikoistumiskoulutusta.

Ammattikorkeakoulu ottaa siirto-opiskelijoita. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä koulutuksesta toiseen siten, että tavoitetutkintoon liitettävä tutkintonimike vaihtuu. Siirto-opiskelijat ammattikorkeakoulun sisällä voidaan valita erikseen muista siirto-opiskelijoista.

Ammattikorkeakoulu päättää opiskelijavalinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustaustan perusteella jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin. Samaan ryhmään kuuluviin hakijoihin on sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita.

28 a §

Yhteishaku ja erillisvalinnat

Opiskelijoiden valinta ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin järjestetään korkeakoulujen yhteishaussa. Yhteishaussa käytetään valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa (884/2017) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä. Yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Ammattikorkeakoulu voi käyttää yhteishaun asemesta erillisvalintaa ottaessaan:

- 1) opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa;
- 2) opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen;
- 3) opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen haun kanssa;
- 4) siirto-opiskelijoita;
- 5) opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella;
- 6) opiskelijoita yhteishaussa täyttämättä jääneille opiskelupaikoille.

Ammattikorkeakoulu voi järjestää erillisvalinnan joustavana valintana siten, että opiskelijaksi ottamista koskeva päätös tehdään hakemuskohtaisesti ja valinta päättyy, kun hakukohteeseen on valittu riittävä määrä opiskelijoita.

41 §

Opiskelijakunta

Ammattikorkeakoulussa on opiskelijakunta, johon voivat kuulua tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevat opiskelijat. Opiskelijakunta voi hyväksyä jäsenikseen myös muita ammattikorkeakoulun opiskelijoita. Opiskelijakunnan tarkoituksena on toimia jäsentensä yhdyssiteenä ja edistää heidän yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja henkisiä sekä opiskeluun ja opiskelijan asemaan yhteiskunnassa liittyviä pyrkimyksiään. Opiskelijakunnan tehtävänä on omalta osaltaan valmistaa opiskelijoita aktiiviseen, valvutuneeseen ja kriittiseen kansalaisuuteen. Opiskelijakunnan erityisenä tehtävänä on:

HE 152/2018 vp

1) nimetä opiskelijoiden edustajat 4 luvussa tarkoitettuihin ammattikorkeakoulun toimielimiin; sekä

2) osallistua tarvittaessa terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:ssä säädetyn opiskeluterveydenhuollon ja sairausvakuutuslain (1224/2004) 13 luvun 11—14 §:ssä säädettyjen opiskelijan perusterveydenhuoltoa koskevien tehtävien toteuttamiseen.

43 §

Valtion rahoituksen määräytymisperusteet

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammattikorkeakouluille perusrahoitusta laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laajuus, laatu ja vaikuttavuus sekä muiden koulutuspolitiikan ja tutkimus- ja kehittämissä politiikan tavoitteiden perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myös myöntää ammattikorkeakouluille tuloksellisuusrahoitusta ammattikorkeakoulun tuloksellisen toiminnan perusteella sekä muuta harkinnanvaraista rahoitusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 25 §:n 3 momentti, 28 § ja 28 a § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020 ja niitä sovelletaan ensimmäisen kerran otettaessa opiskelijoita 1 päivänä elokuuta tai sen jälkeen alkavaan koulutukseen. Lain 14 §:n 2 momentti tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2020 ja sitä sovelletaan opiskelijoihin, jotka aloittavat opintonsa 1 päivänä elokuuta 2020 tai sen jälkeen.

Helsingissä 27 päivänä syyskuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen

1.

Laki**yliopistolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yliopistolain (558/2009) 1 §:n 2 momentti, 2 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti, 9 §, 36 §, 36 a §, 40 §:n 2 momentti, 46 §:n 2 momentti ja 49 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat, 1 §:n 2 momentti laissa 940/2017, 7 §:n 1 momentti laissa 1172/2014, 9 § laissa 1600/2015, 36 § ja 36 a § laissa 256/2015, 40 §:n 2 momentti laissa 315/2011, 46 §:n 2 momentti laissa 1349/2010 ja 49 §:n 3 momentti laissa 954/2011, sekä
lisätään lakiin uusi 92 b § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Lakiehdotus*

1 §

1 §

*Soveltamisala**Soveltamisala*

Yliopistoja ovat:

- 1) Helsingin yliopisto;
- 2) Itä-Suomen yliopisto;
- 3) Jyväskylän yliopisto;
- 4) Lapin yliopisto;
- 5) Oulun yliopisto;
- 6) Turun yliopisto;
- 7) Vaasan yliopisto;
- 8) Åbo Akademi;
- 9) Lappeenrannan teknillinen yliopisto;
- 10) Svenska handelshögskolan;
- 11) Taideyliopisto;
- 12) *Aalto-yliopistona* toimiva Aalto-korkeakoulusäätiö;
- 13) *Tampereen yliopistona* toimiva Tampereen korkeakoulusäätiö.

Yliopistoja ovat:

- 1) Helsingin yliopisto;
- 2) Itä-Suomen yliopisto;
- 3) Jyväskylän yliopisto;
- 4) Lapin yliopisto;
- 5) Oulun yliopisto;
- 6) Turun yliopisto;
- 7) Vaasan yliopisto;
- 8) Åbo Akademi;
- 9) *Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT*;
- 10) Svenska handelshögskolan;
- 11) Taideyliopisto;
- 12) *Aalto-yliopistona* toimiva Aalto-korkeakoulusäätiö;
- 13) *Tampereen yliopistona* toimiva Tampereen korkeakoulusäätiö.

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

2 §

2 §

Tehtävät

Tehtävät

Yliopistojen tehtävänä on edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä, antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta sekä kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa. Tehtäviään hoitaessaan yliopistojen tulee edistää elinikäistä oppimista, toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Yliopistojen tehtävänä on edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä, antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta sekä kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa. Tehtäviään hoitaessaan yliopistojen tulee *tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen*, toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

7 §

7 §

Tutkinnot ja muu koulutus sekä tutkintorakenne

Tutkinnot ja muu koulutus sekä tutkintorakenne

Yliopistoissa voidaan suorittaa alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja sekä tieteellisiä, taiteellisia ja ammatillisia jatkotutkintoja. Yliopistot voivat järjestää myös erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta avoimena yliopisto-opetuksena tai muutoin erillisinä opintoina ja täydennyskoulutusta.

Yliopistoissa voidaan suorittaa alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja sekä tieteellisiä, taiteellisia ja ammatillisia jatkotutkintoja. Yliopistot voivat järjestää myös erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta *täydennyskoulutuksena*, avoimena yliopisto-opetuksena tai muutoin erillisinä opintoina *sekä muuta* täydennyskoulutusta.

9 §

9 §

Tilauskoulutus

Tilauskoulutus

Yliopisto voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (tilauskoulutus).

Yliopisto voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (*tilauskoulutus*).

Tilauskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansa-

Tilauskoulutukseen osallistuvaan sovelletaan tämän lain 37, 37 a, 37 b, 43 a—43 d, 45, 45 a, 45 b, 82, 83, 83 a, 84, 84 a, 85 ja 86 §:ää. Tilauskoulutuksena annettavan opetuksen on liityttävä sellaiseen perus- tai jatkokoulutukseen, jossa yliopistolla on tutkin-

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

lasiin, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tilauskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia. Tilauskoulutukseen osallistuvaan sovelletaan tämän lain 37, 37 a, 37 b, 43 a—43 d, 45, 45 a, 45 b, 82, 83, 83 a, 84, 84 a, 85 ja 86 §:ää.

Tilauskoulutuksena annettavan opetuksen on liityttävä sellaiseen perus- tai jatkokoulutukseen, jossa yliopistolla on tutkinnonantaoikeus. Tilauskoulutuksen järjestäminen ei saa heikentää yliopiston antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Yliopiston on perittävä koulutuksen tilaajalta tilauskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Koulutuksen tilaajalla on oikeus periä tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta sen sijaintivaltion lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia maksuja.

36 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijat ottaa yliopisto. Opiskelija otetaan suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, jompaakumpaa näistä tutkinnoista, jatkotutkintoa tai erikoistumiskoulutusta.

Yliopisto ottaa siirto-opiskelijoita. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta

nonanto-oikeus. Tilauskoulutuksen järjestäminen ei saa heikentää yliopiston antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Yliopisto ei saa järjestää tilauskoulutusta, jos on ilmeistä, että koulutus tilataan siinä tarkoituksessa, että tilauskoulutukseen osallistuvat voisivat välttää 36 §:n mukaisen opiskelijavalinnan.

Yliopiston on perittävä koulutuksen tilaajalta tilauskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Koulutuksen tilaajalla on oikeus periä tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta sen sijaintivaltion lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia maksuja. Tilaaja ei voi kuitenkaan periä maksuja Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisilta eikä niiltä, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäseniltä. Tilaaja ei voi periä maksuja myöskään niiltä, joilla on ulkomaalaislain (301/2004) nojalla myönnetty Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäseniltä. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.

36 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijat ottaa yliopisto. Opiskelija otetaan suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, jompaakumpaa näistä tutkinnoista, jatkotutkintoa tai erikoistumiskoulutusta.

Yliopisto ottaa siirto-opiskelijoita. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta

*Voimassa oleva laki**Lakiehdotus*

toiseen tai korkeakoulun sisällä tutkinnosta toiseen.

Yliopisto päättää opiskelijavalinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustaustan perusteella jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin. Samaan ryhmään kuuluviin hakijoihin on sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita. Jonkin kieliryhmän koulutustarpeen turvaamiseksi voidaan yhdenmukaisista valintaperusteista rajoitetusti poiketa.

36 a §

Yhteishaku ja erillisvalinnat

Tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijavalinta järjestetään korkeakoulujen yhteishakuna lukuun ottamatta valintaa jatkotutkintoon johtavaan koulutukseen.

Yliopisto voi käyttää yhteishaun asemesta erillisvalintaa ottaessaan:

- 1) opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohde-ryhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden yliopisto on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa;
- 2) opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen;
- 3) opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen, *pelkästään ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan* koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen haun kanssa;
- 4) siirto-opiskelijoita;
- 5) opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella.

Yhteishaussa käytetään opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnalli-

toiseen tai korkeakoulun sisällä tutkinnosta toiseen. *Siirto-opiskelijat yliopiston sisällä voidaan valita erikseen muista siirto-opiskelijoista.*

Yliopisto päättää opiskelijavalinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustaustan perusteella jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin. Samaan ryhmään kuuluviin hakijoihin on sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita. Jonkin kieliryhmän koulutustarpeen turvaamiseksi voidaan yhdenmukaisista valintaperusteista rajoitetusti poiketa.

36 a §

Yhteishaku ja erillisvalinnat

Tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijavalinta järjestetään korkeakoulujen yhteishakuna lukuun ottamatta valintaa jatkotutkintoon johtavaan koulutukseen. *Yhteishaussa käytetään valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa (884/2017) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä. Yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.*

Yliopisto voi käyttää yhteishaun asemesta erillisvalintaa ottaessaan:

- 1) opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohde-ryhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden yliopisto on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa;
- 2) opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen;
- 3) opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen haun kanssa;
- 4) siirto-opiskelijoita;
- 5) opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella;
- 6) *opiskelijoita yhteishaussa täyttämättä jääneille opiskelupaikoille.*

Yliopisto voi järjestää erillisvalinnan joustavana valintana siten, että opiskelijaksi ot-

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

sesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa (1058/1998) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä. Yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

tamista koskeva päätös tehdään hakemuskohtaisesti ja valinta päättyy, kun hakukoh- teeseen on valittu riittävä määrä opiskelijoita.

40 §

40 §

Alempien ja ylempien korkeakoulututkinto- jen tavoitteelliset suorittamisajat

Alempien ja ylempien korkeakoulututkinto- jen tavoitteelliset suorittamisajat

Ylemmän korkeakoulututkinnon tavoitteellinen suorittamisaika on:

1) eläinlääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kolme lukuvuotta;

2) lääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kolme lukuvuotta, kun koulutukseen kuuluu alempi korkeakoulututkinto, ja kuusi lukuvuotta, kun koulutukseen ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa;

3) hammaslääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kaksi ja puoli lukuvuotta, kun koulutukseen kuuluu alempi korkeakoulututkinto, ja viisi ja puoli lukuvuotta, kun koulutukseen ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa;

4) musiikin maisterin ja psykologian maisterin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kaksi ja puoli lukuvuotta; ja

5) muuhun tutkintoon johtavassa koulutuksessa kaksi lukuvuotta.

Ylemmän korkeakoulututkinnon tavoitteellinen suorittamisaika on:

1) eläinlääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kolme lukuvuotta;

2) lääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kolme lukuvuotta, kun koulutukseen kuuluu alempi korkeakoulututkinto, ja kuusi lukuvuotta, kun koulutukseen ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa;

3) hammaslääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kaksi ja puoli lukuvuotta, kun koulutukseen kuuluu alempi korkeakoulututkinto, ja viisi ja puoli lukuvuotta, kun koulutukseen ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa;

4) musiikin maisterin ja psykologian maisterin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kaksi ja puoli lukuvuotta; ja

5) muuhun tutkintoon johtavassa koulutuksessa kaksi lukuvuotta; *kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävään tutkintoon johtavassa koulutuksessa yliopisto voi kuitenkin päättää tavoitteelliseksi suorittamisajaksi kahden lukuvuoden sijasta yksi tai puolitoista lukuvuotta.*

46 §

46 §

Ylioppilaskunta

Ylioppilaskunta

Ylioppilaskunnan erityisenä tehtävänä on:

1) nimetä opiskelijoiden edustajat 3 luvussa tarkoitettuihin yliopiston toimielimiin;

Ylioppilaskunnan erityisenä tehtävänä on:

1) nimetä opiskelijoiden edustajat 3 luvussa tarkoitettuihin yliopiston toimielimiin, *sekä*

HE 152/2018 vp

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

2) nimetä opiskelijoiden edustajat opintotukilain (65/1994) 9 §:n mukaiseen yliopiston opintotukilautakuntaan; sekä

3) osallistua tarvittaessa terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:ssä ja sairausvakuutuslain (1224/2004) 13 luvun 11—14 §:ssä säädettyjen opiskelijan perusterveydenhuoltoa koskevien tehtävien toteuttamiseen.

2) osallistua tarvittaessa terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:ssä ja sairausvakuutuslain (1224/2004) 13 luvun 11—14 §:ssä säädettyjen opiskelijan perusterveydenhuoltoa koskevien tehtävien toteuttamiseen.

49 §

Valtion rahoituksen määräytymisperusteet

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää yliopistoille perusrahoitusta laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laajuus, laatu ja vaikuttavuus sekä muiden koulutuksen ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myös myöntää yliopistoille tuloksellisuusrahoitusta yliopiston tuloksellisen toiminnan perusteella.

49 §

Valtion rahoituksen määräytymisperusteet

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää yliopistoille perusrahoitusta laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laajuus, laatu ja vaikuttavuus sekä muiden koulutuksen ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myös myöntää yliopistoille tuloksellisuusrahoitusta yliopiston tuloksellisen toiminnan perusteella *sekä muuta harkinnanvaraista rahoitusta.*

92 b §

Viittaukset Lappeenrannan teknilliseen yliopistoon

Mitä muussa laissa tai asetuksessa säädetään Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta, tarkoittaa 1 päivästä tammikuuta 2019 alkaen Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUTia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 36 § ja 36 a § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020 ja niitä sovelletaan ensimmäisen kerran otettaessa opiskelijoita 1 päivänä elokuuta tai sen jälkeen alkavaan koulutukseen. Lain 40 §:n 2 momentti tulee voimaan 1 päivänä elokuuta

HE 152/2018 vp

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

2020 ja sitä sovelletaan opiskelijoihin, jotka aloittavat opintonsa 1 päivänä elokuuta 2020 tai sen jälkeen.

2.

Laki**ammattikorkeakoululain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammattikorkeakoululain (932/2014) 4 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 momentti, 13 §, 14 §:n 2 momentti, 25 §:n 3 momentti, 28 §, 28 a §, 41 §:n 1 momentti ja 43 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat, 10 §:n 1 momentti laissa 1173/2014, 13 § laissa 1601/2015, 14 §:n 2 momentti laissa 325/2015 sekä 28 § ja 28 a § laissa 257/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

4 §

4 §

Tehtävät

Tehtävät

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämisen- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista.

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämisen- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee *tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen*.

10 §

10 §

Ammattikorkeakoulussa annettava opetus

Ammattikorkeakoulussa annettava opetus

Ammattikorkeakoulussa annetaan sille myönnetyn toimiluvan rajoissa korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta ja ammatillista opettajankoulutusta. Ammattikorkeakoulu voi järjestää myös erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina sekä täydennyskoulutusta. Ammattikorkeakoulu antaa todistuksia ammattikorkeakoulussa suoritetuista opinnoista. Ammattikorkeakoulun antamista todistuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ammattikorkeakoulussa annetaan sille myönnetyn toimiluvan rajoissa korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta ja ammatillista opettajankoulutusta. Ammattikorkeakoulu voi järjestää myös erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta *täydennyskoulutuksena*, avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina sekä *muuta* täydennyskoulutusta. Ammattikorkeakoulu antaa todistuksia ammattikorkeakoulussa suoritetuista opinnoista. Ammattikorkeakoulun antamista todistuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

13 §

Tilauuskoulutus

Ammattikorkeakoulu voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (*tilauuskoulutus*).

Tilauuskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tilauuskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia. Tilauuskoulutukseen osallistuvaan opiskelijaan sovelletaan tämän lain 25—27, 33—40 ja 57—61 §:ää.

Tilauuskoulutuksena annettavan opetuksen on liityttävä ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrättyyn koulutustehtävään. Tilauuskoulutus ei saa heikentää ammattikorkeakoulun antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Ammattikorkeakoulun on perittävä koulutuksen tilaajalta tilauuskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Koulutuksen tilaajalla on oikeus periä tilauuskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta sen sijaintivaltion lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia maksuja.

13 §

Tilauuskoulutus

Ammattikorkeakoulu voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (*tilauuskoulutus*).

Tilauuskoulutukseen osallistuvaan opiskelijaan sovelletaan tämän lain 25—27, 33—40 ja 57—61 §:ää. Tilauuskoulutuksena annettavan opetuksen on liityttävä ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrättyyn koulutustehtävään. Tilauuskoulutus ei saa heikentää ammattikorkeakoulun antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Ammattikorkeakoulu ei saa järjestää tilauuskoulutusta, jos on ilmeistä, että koulutus tilataan siinä tarkoituksessa, että tilauuskoulutukseen osallistuvat voisivat välttää 28 §:n mukaisen opiskelijavalinnan.

Ammattikorkeakoulun on perittävä koulutuksen tilaajalta tilauuskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Koulutuksen tilaajalla on oikeus periä tilauuskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta sen sijaintivaltion lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia maksuja. *Tilaaaja ei voi kuitenkaan periä maksuja Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisilta eikä niiltä, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäseniltä. Tilaaaja ei voi periä maksuja myöskään niiltä, joilla on ulkomaalaislain (301/2004) nojalla myönnetty Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa,*

HE 152/2018 vp

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

eikä edellä mainittujen perheenjäseniltä. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.

14 §

14 §

Opetussuunnitelmat ja opintojen tavoitteelliset suorittamisajat

Opetussuunnitelmat ja opintojen tavoitteelliset suorittamisajat

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata vähintään kolmen ja enintään neljän lukuvuoden päätoimisia opintoja. Erityisestä syystä tutkinto voi olla tätä pidempi. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata vähintään yhden lukuvuoden ja enintään puolentoista vuoden päätoimisia opintoja. Ammattikorkeakoulun on järjestettävä tutkintoon johtavat opinnot ja opintojen ohjaus niin, että kokopäiväopiskelija voi suorittaa opinnot niiden laajuutta vastaavassa ajassa (*tavoitteellinen suorittamisaika*).

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata vähintään kolmen ja enintään neljän lukuvuoden päätoimisia opintoja. Erityisestä syystä tutkinto voi olla tätä pidempi. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata vähintään yhden lukuvuoden ja enintään puolentoista lukuvuoden päätoimisia opintoja. *Ammattikorkeakoulu voi kuitenkin päättää, että kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävään ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata kahden lukuvuoden päätoimisia opintoja.* Ammattikorkeakoulun on järjestettävä tutkintoon johtavat opinnot ja opintojen ohjaus niin, että kokopäiväopiskelija voi suorittaa opinnot niiden laajuutta vastaavassa ajassa (*tavoitteellinen suorittamisaika*).

25 §

25 §

Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin

Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon ja jolla on vähintään kolmen vuoden työkokemus asianomaiselta alalta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Vaadittavan työkokemuksen tulee olla kertynyt sen lukukauden alkuun mennessä, jolloin koulutus alkaa. Käsi- ja taideteollisuus- ja kuvataiteen alalla, viestintä- ja kuvataiteen alalla, teatteri- ja tanssialalla sekä musiikkialalla työkokemuksen asemesta voidaan vaatia vastaavan pituinen taiteellinen toiminta. Opis-

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon, *tai se, jolla ammattikorkeakoulu katsoo muutoin olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten.* Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä on lisäksi vähintään kahden vuoden työkokemus asianomaiselta alalta ammattikorkeakoulututkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen. Vaadittavan työkokemuksen tu-

*Voimassa oleva laki**Lakiehdotus*

toasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinnon suorittaneelta, joka on sittemmin suorittanut korkeakoulututkinnon, voidaan vaadittavaksi työkokemukseksi hyväksyä myös ennen korkeakoulututkinnon suorittamista saatu työkokemus asianomaiselta alalta.

lee olla kertynyt sen lukukauden alkuun mennessä, jolloin koulutus alkaa. Käsi- ja taideteollisuusosalalla, viestintä- ja kuvataidealalla, teatteri- ja tanssialalla sekä musiikkialalla työkokemuksen asemesta voidaan vaatia vastaavan pituinen taiteellinen toiminta. Opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinnon suorittaneelta voidaan vaadittavaksi työkokemukseksi hyväksyä opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinnon suorittamisen jälkeen saatu työkokemus asianomaiselta alalta.

28 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijat ottaa ammattikorkeakoulu. Opiskelijat otetaan suorittamaan ammattikorkeakoulututkintoa, ylempää ammattikorkeakoulututkintoa tai erikoistumiskoulutusta.

Ammattikorkeakoulu ottaa siirto-opiskelijoita. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä koulutuksesta toiseen siten, että tavoitetutkintoon liitettävä tutkin-tonimike vaihtuu.

Ammattikorkeakoulu päättää opiskelijavalinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustaustan perusteella jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin. Samaan ryhmään kuuluviin hakijoihin on sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita.

28 a §

Yhteishaku ja erillisvalinnat

Opiskelijoiden valinta ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin järjestetään korkeakoulujen yhteishaussa.

28 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijat ottaa ammattikorkeakoulu. Opiskelijat otetaan suorittamaan ammattikorkeakoulututkintoa, ylempää ammattikorkeakoulututkintoa tai erikoistumiskoulutusta.

Ammattikorkeakoulu ottaa siirto-opiskelijoita. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä koulutuksesta toiseen siten, että tavoitetutkintoon liitettävä tutkin-tonimike vaihtuu. *Siirto-opiskelijat ammattikorkeakoulun sisällä voidaan valita erikseen muista siirto-opiskelijoista.*

Ammattikorkeakoulu päättää opiskelijavalinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustaustan perusteella jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin. Samaan ryhmään kuuluviin hakijoihin on sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita.

28 a §

Yhteishaku ja erillisvalinnat

Opiskelijoiden valinta ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin järjestetään korkeakoulujen yhteishaussa. *Yhteishaussa käytetään valtakunnallisista opintoja tutkintorekistereistä annetussa laissa*

Ammattikorkeakoulu voi käyttää yhteishaun asemesta erillisvalintaa ottaessaan:

1) opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa;

2) opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen;

3) opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen haun kanssa;

4) siirto-opiskelijoita;

5) opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella.

Yhteishaussa käytetään opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa (1058/1998) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä. Yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

41 §

Opiskelijakunta

Ammattikorkeakoulussa on opiskelijakunta, johon voivat kuulua tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevat opiskelijat. Opiskelijakunta voi hyväksyä jäsenikseen myös muita ammattikorkeakoulun opiskelijoita. Opiskelijakunnan tarkoituksena on toimia jäsentensä yhdyssiteenä ja edistää heidän yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja henkisiä sekä opiskeluun ja opiskelijan asemaan yhteiskunnassa liittyviä pyrkimyksiään. Opiskelijakunnan tehtävänä on omalta osaltaan valmistaa opiskelijoita aktiiviseen, valvutuneeseen ja kriittiseen kansalaisuuteen.

(884/2017) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä. Yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Ammattikorkeakoulu voi käyttää yhteishaun asemesta erillisvalintaa ottaessaan:

1) opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa;

2) opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen;

3) opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen haun kanssa;

4) siirto-opiskelijoita;

5) opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella;

6) opiskelijoita yhteishaussa täyttämättä jääneille opiskelupaikoille.

Ammattikorkeakoulu voi järjestää erillisvalinnan joustavana valintana siten, että opiskelijaksi ottamista koskeva päätös tehdään hakemuskohtaisesti ja valinta päättyy, kun hakukohteeseen on valittu riittävä määrä opiskelijoita.

41 §

Opiskelijakunta

Ammattikorkeakoulussa on opiskelijakunta, johon voivat kuulua tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevat opiskelijat. Opiskelijakunta voi hyväksyä jäsenikseen myös muita ammattikorkeakoulun opiskelijoita. Opiskelijakunnan tarkoituksena on toimia jäsentensä yhdyssiteenä ja edistää heidän yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja henkisiä sekä opiskeluun ja opiskelijan asemaan yhteiskunnassa liittyviä pyrkimyksiään. Opiskelijakunnan tehtävänä on omalta osaltaan valmistaa opiskelijoita aktiiviseen, valvutuneeseen ja kriittiseen kansalaisuuteen.

HE 152/2018 vp

Voimassa oleva laki

Opiskelijakunnan erityisenä tehtävänä on:

1) nimetä opiskelijoiden edustajat 4 luvussa tarkoitettuihin ammattikorkeakoulun toimielimiin;

2) nimetä opiskelijoiden edustajat opintotukilain (65/1994) 9 §:n mukaiseen ammattikorkeakoulun opintotukilautakuntaan; sekä

3) osallistua tarvittaessa terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:ssä säädetyn opiskeluterveydenhuollon ja sairausvakuutuslain (1224/2004) 13 luvun 11—14 §:ssä säädettyjen opiskelijan perusterveydenhuoltoa koskevien tehtävien toteuttamiseen.

43 §

Valtion rahoituksen määräytymisperusteet

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammattikorkeakouluille perusrahoitusta laskennallisista perusteista ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja laajuus sekä muiden koulutuspolitiikan ja tutkimus- ja kehittämispolitiikan tavoitteiden perusteella.

Lakiehdotus

Opiskelijakunnan erityisenä tehtävänä on:

1) nimetä opiskelijoiden edustajat 4 luvussa tarkoitettuihin ammattikorkeakoulun toimielimiin; *sekä*

2) osallistua tarvittaessa terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:ssä säädetyn opiskeluterveydenhuollon ja sairausvakuutuslain (1224/2004) 13 luvun 11—14 §:ssä säädettyjen opiskelijan perusterveydenhuoltoa koskevien tehtävien toteuttamiseen.

43 §

Valtion rahoituksen määräytymisperusteet

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammattikorkeakouluille perusrahoitusta laskennallisista perusteista ottaen huomioon toiminnan laajuus, laatu ja vaikuttavuus sekä muiden koulutuspolitiikan ja tutkimus- ja kehittämispolitiikan tavoitteiden perusteella. *Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myös myöntää ammattikorkeakouluille tuloksellisuusrahoitusta ammattikorkeakoulun tuloksellisen toiminnan perusteella sekä muuta harkinnanvaraista rahoitusta.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

*Lain 25 §:n 3 momentti, 28 § ja 28 a § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2020 ja niitä sovelletaan ensimmäisen
kerran otettaessa opiskelijoita 1 päivänä
elokuuta tai sen jälkeen alkavaan koulutuk-
seen. Lain 14 §:n 2 momentti tulee voimaan
1 päivänä elokuuta 2020 ja sitä sovelletaan
opiskelijoihin, jotka aloittavat opintonsa 1
päivänä elokuuta 2020 tai sen jälkeen.*